

Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky, Banská Bystrica

PROGRAM STAROSTLIVOSTI

CHRÁNENÉ VTÁČIE ÚZEMIE ONDAVSKÁ ROVINA

2016 - 2045

Október 2015

1. Základné údaje

1.1 Kód územia: SKCHVU037

1.2 Príslušnosť k európskej sústave chránených území: Natura 2000

1.3. Kategória a názov územia

Príslušnosť k európskej sústave chránených území:	Natura 2000
Kód územia:	SKCHVU037
Kategória:	Chránené vtáčie územie
Názov územia:	Ondavská rovina

1.4. Platný právny predpis: Vyhláška Ministerstva životného prostredia SR. č. 19/2008 Z.z. zo 7.1.2008, ktorou sa vyhlasuje Chránené vtáčie územie Ondavská rovina, účinná od 1.2.2008.

1.5 Celková výmera územia a výmera podľa funkčných plôch

Celková rozloha CHVÚ Ondavská rovina stanovená vyhláškou je 15 906,56 ha. Spracovávaná výmera na základe vrstvy GIS ŠOPSR je 20 473,91 ha. Po zapracovaní CHVÚ do databáz C - registra katastra nehnuteľností (KN), na ktorom ŠOPSR pracuje, bude možné zosúladiť GIS vrstvu s parcelným stavom.

Tabuľka č.1: Výmera v členení podľa druhov pozemkov.

druh pozemku	výmera v ha	Zastúpenie v %
orná pôda	15636,82	76,37
záhrada	27,72	0,14
Ovocný sad	8,92	0,04
TTP	2768,67	13,52
lesný pozemok	190,65	0,93
vodná plocha	560,24	2,74
zastavaná plocha a nádvorie	711,48	3,48
ostatná plocha	569,41	2,78
Spolu	20473,91	100,00

Výmery sú spracované podľa stavu katastra nehnuteľností k 1.5.2015.

1.6. Súčasný stav predmetu ochrany

1.6.1. Prírodné pomery

Geografická poloha a vymedzenie územia

CHVU Ondavská rovina sa nachádza v juhovýchodnej časti SR, v Košickom kraji, na rozhraní okresov Trebišov a Michalovce.

CHVU predstavuje širšie územie, ktoré obklopuje mesto Trebišov, po obvode je vymedzené približne okrajom územia obcí: Parchovany, Horovce, Hraň, Zemplínsky Branč, Hrčeľ, Lastovce, Zemplínska Nová Ves, Plechotice, Sečovce, Višňov. Z územia CHVU je vyňaté zastavané územie obcí: Dvorianky, Malý Ruskov, Tušice, Tušická Nová Ves, Horovce, Hriadky, Vojčice, Milhostov, Trebišov, Nový Ruskov, Zemplínske Hradište, Kožuchov, Úpor, Stanča, Zemplínsky Branč, Zemplínske Hradište, Zemplínsky Klečenov.

Zo severu na juh územím prechádza cesta 1. triedy I/79 z Vranova nad Topľou smerom do Maďarska. Severnou časťou CHVU prechádza z východu na západ cesta 1. triedy I/50 Košice – Michalovce. Južná časť územia je dostupná cestou 2. triedy II/552 Košice – Veľké Kapušany. Jednotlivé časti CHVU sú prepojené komunikáciami nižšej triedy, ktoré spájajú jednotlivé obce v území.

Územie je priamo dostupné aj železničnou traťou Košice – Trebišov - Veľké Kapušany, ktorá pokračuje smerom na Ukrajinu a regionálnymi traťami v severojužnom smere.

Klíma

Prevažná časť územia CHVU je súčasťou teplej klimatickej oblasti, teplého, suchého okrsku s chladnou zimou s teplotou v januári do -3°C , s počtom letných dní nad 50. Podľa údajov z meteorologickej stanice Milhostov, ktorá sa nachádza priamo v území CHVU, je priemerná ročná teplota $8,8^{\circ}\text{C}$, v januári $-3,5^{\circ}\text{C}$, v júli nad $19,2^{\circ}\text{C}$. Priemerný ročný úhrn zrážok 550 – 600 mm, v júli 60 až 80 mm, v januári 30 až 40 mm, absolútne denné maximum $82,5$ mm. Počet dní so snehovou prikrývkou je 40 - 60, priemerná výška pokrývky je 6,8 cm. Územie patrí k mierne inverzným polohám, prevláda juhovýchodné, južné a juhozápadné prúdenie vzduchu o rýchlosti 3 až 6 m/s.

Geologické podmienky a formy reliéfu

V rámci regionálneho geologického členenia Slovenska (Vass, 1988) je CHVU súčasťou oblasti Vnútrohorské panvy a kotliny, jednotky Východoslovenská panva, podjednotky Trebišovská panva.

Podložie prevažnej časti územia CHVU tvorí neogén – sivé a pestré vápnité íly, piesky, štrky až zlepenice, sloje lignitu, sladkovodné vápence, ryolitové a andezitové tufy (sečovské a martinské súvrstvie, sekulské vrstvy). V najsevernejšej časti CHVU je geologická stavba pesterjšia, striedajú sa sivé vápnité íly, piesky až pieskovce, prachovce, kyslé tufy, bentonit, lokálne sloje lignitu (tokajské a kochanovské súvrstvie) a sivé vápnité íly až ílovce, siltovce, piesky až pieskovce, zlepenice, kyslé tufy, bentonit, organogénne vápence (stretavské, ptrukšianske súvrstvie). V severnej časti sú viaceré zlomové línie rôznych smerov.

V nadloží východnej časti územia sa uplatňujú fluvialne sedimenty, prevažne nívne humózne hliny alebo hlinito-pieščitú až štrkovito-pieščitú hliny dolinných nív. V západnej časti CHVU prevládajú eolické sedimenty – spraše a pieščitú spraše, vápnité sprašovitú a nevápnité sprašové hliny.

V rámci geomorfologického členenia SR (Mazúr, Lukniš, 1986) patrí CHVU do Alpsko-himalájskej sústavy, podsústavy Panónska panva, provincie Východopanónska panva, subprovincie Veľká Dunajská kotlina, oblasti Východoslovenská nížina, celku Východoslovenská rovina. Územie CHVU leží na rozhraní podcelkov Ondavská rovina vo východnej časti a Trebišovská tabuľa v západnej časti.

Geomorfologické pomery charakterizujú negatívne morfoštruktúry Panónskej panvy, mladé poklesávajúce s agradáciou vo východnej a centrálnej časti a mierne diferencované morfoštruktúry bez agradácie v západnej časti riešeného územia. Vo východnej časti prevláda reliéf rovín a nív, ktorý smerom na západ prechádza do zvlnenej roviny až nížinnej

pahorkatiny. Nadmorská výška sa pohybuje v priemere od 105 m vo východnej časti po 205 m v juhozápadnej časti.

Z hľadiska výskytu geodynamických javov ide o stabilné územie, náchylnosť k svahovým poruchám sa udáva slabá, v najjužnejšej časti CHVU stredná. Na území CHVU nie sú overené žiadne lokality zosuvov a svahových deformácií. Potenciálna vodná erózia je slabá. Makroseizmická intenzita dosahuje priemerné hodnoty (6 °MSK-64).

Hydrologické pomery

Územie CHVU spadá do hlavného povodia Bodrogu. Ide o vrchovinno-nížinnú oblasť s dažďovo-snehovým typom režimu odtoku a akumuláciou v mesiacoch december – január, vysokou vodnatosťou vo februári až apríli, maximom v marci a minimom v novembri. Územie odvodňuje rieka Ondava, ktorá pramení v Ondavskej vrchovine a sútokom s Latoricou južne od Brehova vytvára vodný tok Bodrogu. Ondava a jej pravostranný prítok Topľa tvoria východnú hranicu CHVU. Vlastné územie CHVU odvodňuje pravostranný prítok Ondavy Trnávka, ktorý preteká centrálnou časťou CHVU zo severu na juh a súbežné a priečne kanály. V území je vybudovaná sústava odvodňovacích kanálov a úprav tokov, ktoré zmenili prirodzený režim odtoku povrchových vôd z územia.

V území sa nenachádzajú prirodzené vodné plochy, iba menšie umelé vodné nádrže.

Prevažná časť územia CHVU patrí do hydrogeologického regiónu: Kvartér Ondavy a Tople od Slovenskej Kajne po Trebišov s určujúcim typom medzizrnovej priepustnosti. Západným okrajom CHVU zasahuje do regiónu Neogén západnej časti Východoslovenskej nížiny s určujúcim typom medzizrnovej priepustnosti. Hydrogeologické pomery charakterizuje prevažne mierna prietočnosť a hydrogeologická produktivita, v centrálnej časti územia vysoká.

Pôdy

V západnej časti CHVU na eolických sedimentoch prevládajú černozeme hnedozemné a čiernicové zo spraší a sprašových hĺn, lokálne černozeme ťažké a smonice z neogénnych ílov. Vo východnej časti sa vyskytujú fluvizeme, striedajú sa fluvizeme glejové stredné a ťažké, sprievodné gleje; z veľmi ťažkých aluviálnych sedimentov a fluvizeme kultizemné, sprievodné fluvizeme glejové, modálne a kultizeme ľahké; z nekarbonátových aluviálnych sedimentov.

Z hľadiska zrnitosti prevládajú pôdy hlinité a ílovito-hlinité, bez skeletu, v juhovýchodnej časti CHVU sa vyskytujú íly.

Pôdy prevažujú mierne suché v západnej časti a mierne vlhké vo východnej časti územia, so strednou až veľkou retenčnou schopnosťou a strednou, na juhovýchode malou, priepustnosťou.

Flóra

Podľa fyto geografického členenia (Futák 1984) spadá územie CHVÚ Ondavská rovina do oblasti panónskej flóry (*Pannonicum*), obvodu eupanónskej xerothermnej flóry (*Eupannonicum*), okresu Východoslovenskej nížiny. Podľa fyto geografického vegetačného členenia (Atlas krajiny SR 2002) územie spadá do dubovej zóny, nížinnej podzóny, rovinatej oblasti, okresov Trebišovská tabuľa a Ondavská niva.

Územie predstavuje väčšinou bezlesé polia s ornou pôdou a intenzívnou rastlinnou výrobou. V menšej miere sú zastúpené trvalé trávne porasty, ktoré sú sústredené od rieky Ondava po ľavobrežnú ochrannú hrádzu toku Trnávka. Výrazným vegetačným a krajnotvorným prvkom sú vetrolamy tvorené prevažne topoľmi. Len veľmi malú časť územia tvoria lesné porasty, ktoré tu tvoria nížinné dubové alebo topoľové lesy, napr. Trebišovský park, Bisce, Čongov a lužné lesy v nive Ondavy.

Zabezpečenie prirodzených prírodných procesov v nížinnom dubovom lese bolo územom vyhlásenia Prírodnej rezervácie Bisce, kde rastú až 300 ročné duby, mohutné topole biele a v nížinných lesoch vzácne bresty väzové.

Fauna

Podľa zoogeografického členenia patrí územie CHVÚ Ondavská rovina do provincie stepí, panónskeho úseku (Atlas krajiny SR 2002).

Okrem desiatich kritériových druhov vtákov v území bolo zistené hniezdenie napr. druhu hus divá (*Anser anser*), bocian čierny (*Ciconia nigra*), výr skalný (*Bubo bubo*), dudok chochlatý (*Upupa epops*), pomerne hojným druhom je strakoš obyčajný (*Lanius collurio*) a veľmi vzácné sa vyskytuje jarabica poľná (*Coturnix coturnix*). Spolu bolo len v r. 2009-2015 v území zaznamenaných 101 vtáčích druhov na základe dát zverejnených v online databáze SOS-Bird-Life Slovensko (aves.vtaky.sk).

Vymedzenie a opis biotopov druhov

Predmetom ochrany v území je desať druhov - orol kráľovský (*Aquila heliaca*), d'ateľ hnedkavý (*Dendrocopos syriacus*), chrapkáč poľný (*Crex crex*), bocian biely (*Ciconia ciconia*), ľabtuška poľná (*Anthus campestris*), rybárik riečny (*Alcedo atthis*), sokol rároh (*Falco cherrug*), pŕhl'aviar čierohlavý (*Saxicola torquata*), prepelica poľná (*Coturnix coturnix*) a pipíška chochlatá (*Galerida cristata*).

Hniezdnymi biotopmi orla kráľovského sú listnaté lesy, ktoré bezprostredne susedia s rozsiahlymi nížinami (loviská), ďalej aj lužné lesy a solitérne stromy v rovinatej, stepnej a lesostepnej krajine (Hudec a Šťastný 2005). Vo svete hniezdi na solitérnych stromoch v rovinatej krajine strednej a JV Európy, avšak v dôsledku ničenia biotopov a prenasledovania boli mnohé zatlačené do lesnej krajiny. Potravné biotopy sú v oblastiach otvorenej kultúrnej krajiny. Na Slovensku hniezdi časť populácie v predhoríach až stredne vysokých pohoriach ačasť v pahorkatinách a nížinách. V minulosti hniezdil najmä v predhoríach a menej v nížinách. Najviac hniezd bolo zistených v lesoch nižších polôh, kde obsadzoval predovšetkým listnaté, menej ihličnaté stromy, prípadne luhy (Ferianc 1977). Od 80-tych rokov minulého storočia došlo k presunu populácie z predhorí a súvislejších lesov viac do nížin a otvorenej krajiny. Druh začal hniezdiť v agrocenózach a inundáciách riek na solitérnych stromoch, v poľných lesíkoch a stromoradiach (Danko a Chavko 2002). V rámci CHVÚ Ondavská rovina hniezdi orol kráľovský v otvorenej štruktúrovanej poľnohospodárskej krajine s dostatkom starých vetrolamov, poľných lesíkov a starých solitérnych stromov. Preferuje oblasti s dostatkom vhodnej a dostupnej potravy.

Hniezdnymi biotopmi d'atľa hnedkavého je kultúrna krajina v nížinách a pahorkatinách do 600-800 m n.m so solitérnymi drevinami, stromoradiami, záhradami, sadmi a menšími lesíkmi (Pavlík 2002). Vo svete obýva otvorenú krajinu so zalesnenými oblasťami, častý v plantážach všetkých druhov, vrátane olivových hájov, v pekanových (*Carya*) a avokádových plantážach v južných častiach Európy a vo viniciach strednej Európy. Hniezdi aj v stromových alejách pozdĺž ciest, v skupinkách stromov, často v blízkosti ľudských sídel. Častý aj v nížinných ihličnatých lesoch Turecka (Winkler et al. 2014). Na Slovensku je viazaný na nížinnú kultúrnu krajinu, hniezdi predovšetkým v intravilánoch miest a obcí, kde obsadzuje dreviny v parkoch, záhradách a cintorínoch (Pavlík 2002). V CHVÚ Ondavská rovina sú hniezdnymi biotopmi druhu rozptýlená zeleň v intravilánoch, záhrady, staršie sady a stromoradia v blízkosti sídel, menej stromoradia pri cestách, vetrolamy a poľné lesíky. Potravný biotop je rovnaký ako hniezdny biotop.

Hniezdnymi biotopmi chrapkáča poľného sú hlavne lúky, predovšetkým extenzívne a nepravidelne obrábané, tiež dlhodobo nekosené lúky, s bylinným porastom vyšším ako 20 cm, ktorý poskytuje úkryt (Demko 2001, Hudec a Šťastný 2005). V Európe a Ázii hniezdi v suchších až vlhkých lúkach a pasienkoch, vrátane horských lúk a okrajov mokradí. Vyhýba sa príliš zaplaveným mokradiam, stojatej vode a otvorenej krajine so skalami, štrkom a pieskom. Mimo hniezdenia obýva aj agrocenózy (obilné polia, okopaniny a krmoviny). Počas zimovania sa zdržuje v trávnatých oblastiach, napr. v savanách, často aj v oblastiach spálených v období sucha (Afrika) (Taylor a de Juana 2014). Na Slovensku pôvodne hniezdil

v extenzívne využívaných podmáčaných lúkach ovplyvnených prirodzeným režimom riek (v súčasnosti niva rieky Morava, Latorica, Ipeľ). V horských a podhorských oblastiach sú hniezdne biotopy druhu najmä extenzívne využívané prirodzené lúky aj bez vplyvu vodného režimu (Demko 2001). Ďalšími charakteristickými biotopmi sú oblasti pravidelne nevyužívané ľudskou činnosťou (napr. okraje mokradí, ruderálne biotopy – rumoviská a skládky organického materiálu). Osobitný typ biotopu predstavujú opustené poľnohospodárske pozemky – napr. úhory, kde sa nevykonáva žiadna činnosť (Demko 2001).

Početnosť druhu v CHVÚ Ondavská rovina sa v jednotlivých rokoch líši, pričom závisí od priebehu počasia. Vo vlhkých rokoch s dostatkom zimných a jarných zrážok sa vytvoria biotopy podmáčaných lúk, ktoré sú vhodné pre hniezdenie chrapkáča poľného. V suchých rokoch sa však druh vyskytuje len v malých početnostiach.

Hniezdnymi biotopmi bociana bieleho sú intravilány obcí a miest v blízkosti s otvorenou krajinou a močiarimi alebo oblasti v rozvoľnených údoliach podhorských tokov, ktoré hraničia s územiaми s dostatočnou potravnou ponukou (hmyz, obojživelníky, plazy, vtáky, drobné cicavce) (Fulín 2002). Vo svete hniezdi v oblastiach s ľudskými stavbami alebo s rozvoľnenými stromami, kde si stavia hniezdo. Vyhýba sa hustým porastom a lesom. Potravné biotopy zahŕňajú oblasti v otvorenej krajine (suché aj vlhké biotopy). Podmienkou je nízky porast, ktorý umožňuje lov veľkých bezstavovcov a malých stavovcov (Elliott et al. 2014). Na Slovensku je druh viazaný na intravilány obcí, kde vyhľadáva vyvýšené miesta na hniezdenie (elektrické stĺpy, komíny a pod.). V minulosti hniezdil na solitérnych stromoch v inundačných územiach dolných tokov riek. Regulácie riek, meliorácie a ničenie lužných lesov zapríčinili presun bociana bieleho do ľudských sídel (hniezda na kostoloch, stodolách, komínoch). S elektrifikáciou vidieka sa stal najčastejším hniezdnym biotopom druhu elektrický stĺp vysokého napätia alebo samostatné stĺpy s umelou hnieznou podložkou (až 47,9% hniezd na podložke za r. 2013) (Fulín a Gúgh 2014). V CHVÚ Ondavská rovina obýva druh podobné biotopy. Väčšina hniezd je na samostatných stĺpoch v intravilánoch obcí, pričom lokálne, pri dostatku potravných biotopov, dosahuje aj pomerne vysoké početnosti ako napr. v obci Zemplínske hradište (v súčasnosti 10 hniezd).

Hniezdnymi biotopmi ľabtušky poľnej sú suché, teplé a otvorené oblasti s nízkou a riedkou vegetáciou s výskytom krovín (na piesku, štrku) alebo poľnohospodárske plochy (Danko 2002). Vo svete hniezdi v suchých (piesočné duny, suché travinné biotopy, rúbaniská) a umelých biotopoch (napr. štrkovne) stepných a polopúštnych oblastí (Tyler a Christie 2012). Na Slovensku hniezdi druh v južných častiach, v oblastiach stepného charakteru. Ide predovšetkým o suchšie biotopy agrárnej krajiny, napr. parcely s nízkou a riedkou vegetáciou – jariny, nízke žito, ďalej kukurica, dyňové polia, neobrábané polia, strniská a vinice. Obsadzuje aj duny, mechanizmami odkryté plochy (stavba ciest), štrkové lavice, hrádze (napr. odkalisko elektrárne Vojany, protipovodňové hrádze) a riedko porastené kopce s kameňolomami (Danko 2002). V CHVÚ Ondavská rovina je druh viazaný na riedko osiate polia.

Hniezdnymi biotopmi rybárika riečneho sú oblasti s kolmými hlinitými alebo piesčitými stenami (vyhrabávanie nôr) a čistými stojatými alebo tečúcimi vodami s dostatkom potravy (rybky) (Karaska a Slobodník 2002). Vo svete obýva biotopy podobného charakteru; napr. stojaté alebo pomaly tečúce rieky s dostatkom vhodnej potravy (malé ryby) s brehmi pre vyhrabávanie nôr. V tropických oblastiach je aj v dolných tokoch riek, často s husto porastenými brehmi, v mangrovových porastoch, vlhkých pasienkoch a veľkých záhradách. Hniezdna nora môže byť umiestnená aj 250 m od loviska (rieka) (Woodall 2001). Na väčšine územia Slovenska druh hniezdi pri pomaly tečúcich vodách s dostatkom kolmých brehov od najnižších polôh až po 800 m n.m. Menej často hniezdi na stojatých vodných plochách – napr. na rybníkoch, štrkoviskách, pieskovniach a rybníčných sústavách. Zimuje pri nezamrzajúcich častiach vodných tokov (napr. pod priehradami) (Hudec a Šťastný 2005).

V CHVÚ Ondavská rovina druh hniezdi najmä v kolmých brehoch rieky Ondava, prípadne na rieke Trnávka. Obsadenosť hniezdných teritórií a úspešnosť hniezdenia závisí od výskytu povodňových stavov na rieke Ondava. Vysoký stav vodnej hladiny v hniezdnom období spôsobuje zosuv brehov a vytopenie hniezd. Za potravou môže zalietat' aj k menším tokom, odvodňovacím kanálom a v zime sa vyskytuje hlavne na miestach, kde nedochádza k nezamŕzaniu vodnej hladiny.

Pôvodnými hniezdnymi biotopmi sokola rároha sú stepi a lesostepi. Vo svete je druh viazaný na otvorenú stepnú krajinu, ktorá môže byť zalesnená a na skalné oblasti (kaňony, skaly). Vyskytuje sa od nížin a pahorkatín až po hornaté oblasti a náhorné plošiny (až do 4700 m.n.m.) (Orta et al. 2014). Na Slovensku hniezdi sokol rároh v nížinách a priľahlých pohoriach do 800 m.n.m. Hniezdne prostredie tvorili listnaté a zmiešané lesy, skalné steny, otvorená krajina kultúrnej stepi a lužné lesy (Chavko 2002). Na okrajoch lesných porastov alebo vo vetrolamoch obsadzuje aj hniezda iných druhov vtákov (myšiak lesný, bocian biely, bocian čierny, volavka popolavá, krkavce, vrany), ale prijíma aj hniezde podložky a polobúdky. V minulosti hniezdil bežne na skalách (napr. na Devíne, Chernel ex Ferienc 1977), v kolónií volaviek (napr. Matoušek ex Ferienc 1977) či v hniezdach iných dravcov. V súčasnosti sa adaptoval na kultúrnu krajinu, kde vyhľadáva solitérne stromy, stromoradia a poľné lesíky. Prevažná časť populácie Slovenska, ako aj celá populácia CHVÚ Ondavská rovina hniezdi v búdkach (Chavko 2010).

Hniezdnymi biotopmi pŕhľaviara čiernoheľavého sú suchšie travinné porasty, často s podielom voľných plôch alebo riedkou vegetáciou a s rozptýlenými krovinami. Ďalej hniezdi aj v rôznych typoch sekundárnych biotopov (ruđerálne plochy, strelnice, skládky, tankodromy) (Šťastný a Hudec 2011). Vo svete obýva podobné oblasti v otvorenej krajine. V Európe najmä otvorenú krajinu s rôznou výškou krovín alebo umelé biotopy, akými sú kamenné múry, ploty a vedenia. Častý je aj v oblastiach so zvlneným terénom a bylenným porastom rôznej výšky (vysokohorské planiny, vresoviská, zatrávenené časti pohorí, suché roviny, krovité pasienky, vždzelené kroviny) (Collar 2005). Podobné biotopy obýva druh aj na Slovensku. Hniezdi v oblastiach otvorenej krajiny, často v priekopách pozdĺž ciest, v medzihrádzových priestoroch a nivách riek, ďalej na ruđerálnych plochách, vo viniciach a suchých trávnatých oblastiach s vyvýšenými miestami (buriny, kry) (Krištín 2002a). V CHVÚ Ondavská rovina hniezdi druh popri cestách, na medziach popri ochranných hrádzach.

Pôvodnými biotopmi prepelice poľnej sú stepi a lesostepi. V súčasnosti sú hniezdnymi biotopmi druhu najmä oblasti v otvorenej poľnohospodárskej krajine, napr. obilné polia, krmoviny, menej okopaniny, lúky a pasienky (Demko 2002). Vo svete obýva najmä otvorenú kultúrnu krajinu, roviny alebo miesta s mierne zvlneným povrchom. Podmienkou hniezdenia je prítomnosť hustej vegetácie, ktorá však nie je vyššia ako 1 meter. V SV Tanzánii sa vyskytuje aj v menej narušených pasienkoch. Vyhýba sa holej pôde (McGowan et al. 2013). V podmienkach Slovenska hniezdi prepelica poľná najmä v agrocenózach; napr. v obilných poliach, kde obzvlášť preferuje miesta s podrastom tráv, burín alebo krmovín. Ďalej obsadzuje aj zaplavované a suché lúky, neobrábané trávnaté plochy (úhory), okraje mokradí, ruđerálne biotopy a letiská. Počas migrácie sa vyskytuje aj v mestách; často ju možno počuť ozývať sa zo striech domov (Hudec a Šťastný 2005). V CHVÚ Ondavská rovina je rovnomerne rozšíraná po celom území v agrocenózach aj na lúkach.

Pipíška chochlatá hniezdi v otvorených urbánnych a suburbánnych biotopoch (Krištín 2002b). Vo svete je pipíška typickým obyvateľom suchej otvorenej krajiny so sporou vegetáciou. Pôvodnými biotopmi boli pravdepodobne oblasti v polopúštiach a stepiach, sekundárne hniezdi v človekom premenenej krajine. Biotopy zahŕňajú otvorenú

poľnohospodársku krajinu v severnom Stredomorí, kavyľové stepi (*Stipa tenacissima*), púšte v severnej Afrike a na Strednom východe, piesky polopúští a suchých agrocenóz v Indii a savany v afrotropickej oblasti. Vyžaduje vysoký podiel obnaženej pôdy, mal by pokrývať až 50% povrchu. Takéto suché miesta zahŕňajú aj oblasti pozdĺž ciest a železničných násypov (de Juana a Suárez 2004). Na Slovensku je pipíška výhradne synantropným druhom. Typickými hniezdnymi biotopmi sú medze a okraje ciest v nížinách a kotlinách. Ďalej hniezdi aj v poľnohospodárskych dvoroch, kde preferuje najmä aktívne družstvá s extenzívnym pasením dobytká. Obýva aj neobrobené alebo čiastočne obrábané pozemky. Hniezdnym prostredím sú aj intravilány miest, napr. trávnaté plochy sídlisk, letiská, okolie väčších podnikov a panelových štvrtí (Krištín 2002b). V rámci CHVÚ Ondavská rovina druh hniezdi na aktívnych družstvách s extenzívnym pasením dobytká, ďalej na vybetónovaných plochách, akými sú okraje ciest a čerpacie stanice (plochy, ktoré priťahujú hmyz), v menšej miere hniezdi na suchých stanovištiach polí.

1.6.2. Stručný popis predmetu ochrany

Predmetom ochrany Chráneného vtáčieho územia Ondavská rovina je zachovanie biotopov druhov vtákov európskeho významu a zabezpečenie ich prežitia a rozmnožovania. Ondavská rovina je jedným z troch najvýznamnejších území na Slovensku pre hniezdenie druhov orol kráľovský (*Aquila heliaca*) a d'ateľ hnedkavý (*Dendrocopos syriacus*). Pravidelne tu hniezdi viac ako 1% národnej populácie druhov chrapkáč poľný (*Crex crex*), bocian biely (*Ciconia ciconia*), ľabtuška poľná (*Anthus campestris*), rybárik riečny (*Alcedo atthis*), sokol rároh (*Falco cherrug*), pŕhľaviar čiernohlavý (*Saxicola torquata/rubicola*), prepelica poľná (*Coturnix coturnix*) a pipíška chochlatá (*Galerida cristata*).

V čase vymedzovania sústavy CHVÚ na Slovensku bolo CHVÚ Ondavská rovina na Slovensku jedným z najvýznamnejších území pre hniezdenie orla kráľovského. Je významným územím pre výskyt a hniezdenie ďalších druhov vtákov otvorenej poľnohospodárskej krajiny, ktoré majú v dôsledku intenzívneho poľnohospodárstva nepriaznivý stav ochrany a klesajúce trendy početnosti (napr. pipíška chochlatá, pŕhľaviar čiernohlavý).

1.6.3. Hodnotenie stavu predmetu ochrany, stanovenie priorít ochrany

Pri zhodnotení stavu predmetu ochrany sa vychádzalo z hodnotenia priaznivého stavu druhov, ktoré sú predmetmi ochrany v jednotlivých CHVÚ na základe dát z monitoringu z rokov 2010-2012. Pre potreby hodnotenia stavu druhu je potrebné zohľadniť nielen stav populácie, ale aj biotopov a ohrození, preto sa pri hodnotení kritériá populácie, biotopov a ohrození uvádzajú v programe starostlivosti v celom rozsahu. Pre zhodnotenie napĺňania programu starostlivosti bude potrebné merať zmeny stavu druhov tými istými kritériami ako bol hodnotený ich stav v roku 2010-2012. Len takéto meranie stavu zabezpečí porovnateľné vyhodnotenie stavu pri neskoršom hodnotení. Z tohto dôvodu, pre každý predmet ochrany, je nižšie uvedená celá tabuľka hodnotenia priaznivého stavu v kapitole 1.6.3.1.

Stručné, súhrnné, celkové zhodnotenie stavu predmetov ochrany je uvedené v kapitole 1.6.3.2. a stanovenie cieľových stavov druhov je uvedené v kapitole 1.6.3.3. a osobitných záujmov u dotknutých druhov v kapitole 1.6.3.4.

1.6.3.1. Súčasný stav druhu

1.6.3.1.1. Definovanie priaznivého stavu orla kráľovského (*Aquila heliaca*) v Chránenom vtáčom území Ondavská rovina

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

V CHVÚ Ondavská rovina v rokoch 2010-2012 hniezdilo 6 - 8 párov, čo je pomerne vysoká hustota 5 párov na 100 km². Populácia je relatívne pravidelne rozptýlená na celom území CHVÚ, v posledných 5 rokoch bol zaznamenaný jej nárast minimálne o 2 páry.

Hlavné biotopy výskytu v CHVÚ Ondavská rovina:

Obýva otvorenú štruktúrovanú poľnohospodársku krajinu s dostatkom starých vetrolamov, poľných lesíkov a starých solitérnych stromov. Preferuje oblasti s dostatkom vhodnej a dostupnej potravy.

Definovanie stavu orol kráľovský (*Aquila heliaca*)

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A –	B –	C –
		dobrý	priemerný	nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie	V rámci CHVÚ nad 7 hniezdných párov	V rámci CHVÚ 5-7 hniezdných párov	V rámci CHVÚ menej ako 5 hniezdných párov
	1.2. Populačný trend	Nárast populácia v území za obdobie 5 rokov o viac ako 2 páry	Populácia v území je stabilná alebo kolíše v rozsahu 5-7 hniezdných párov za obdobie 5 rokov	Populácia v území klesla o viac ako 2 hniezdné páry za obdobie 5 rokov pokles populácie, príp. stagnuje v nepriaznivom stave
biotop	2.1. Hniezdný biotop	Staré vetrolamy, poľné lesíky a solitérne stromy pravidelne rozptýlené na viac ako 70 % územia	Staré vetrolamy, poľné lesíky a solitérne stromy pravidelne rozptýlené na 50 - 70 % územia	Staré vetrolamy, poľné lesíky a solitérne stromy pravidelne rozptýlené na menej ako 50 % územia
	2.2. Potravný biotop	Otvorená, výrazne štruktúrovaná (prelínanie ornej pôdy, lúk, pasienkov, poľných remízok) poľnohospodárska krajina s podielom PPF viac ako 70%	Otvorená štruktúrovaná poľnohospodárska krajina s nízkym podielom veľkoplošne pestovaných vysoko steblových plodín, s podielom PPF 40-70%	Poľnohospodárska krajina s nevhodnou štruktúrou, vysoký podiel veľkoplošných monokultúr, podiel PPF pod 40% , s hustou sieťou líniových stavieb a sídel

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A –	B –	C –
		dobrý	priemerný	nepriaznivý
ohrozenia	3.1. Stupeň ohrozenia druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	Druh nie je ohrozovaný nelegálnym odstrelom a používaním rododenticídov, na hniezdisku nedochádza k vyrušovaniu v miere ohrozujúcej inkubáciu a výchovu mláďat, konštrukcie 22 kV elektrických vedení sú ošetrené hrebeňovými zábranami na ploche 80 – 100 % územia	Druh nie je ohrozovaný nelegálnym odstrelom a nevhodným používaním rododenticídov, na hniezdisku nedochádza k úmyselnému vyrušovaniu v miere ohrozujúcej inkubáciu a výchovu mláďat, konštrukcie 22 kV elektrických vedení sú ošetrené hrebeňovými zábranami na ploche 50-80 % územia	Druh je ohrozovaný nelegálnym odstrelom a nevhodným a nadmerným používaním rododenticídov, na hniezdisku dochádza k úmyselnému vyrušovaniu v miere ohrozujúcej inkubáciu a výchovu mláďat, konštrukcie 22 kV elektrických vedení sú ošetrené hrebeňovými zábranami na ploche menšej ako 50 % územia
	3.2. Ohrozenie hniezdného biotopu	V území nedochádza k výrubom vetrolamov, poľných lesíkov a starých solitérnych stromov, prirodzené výpadky sú nahradzované vhodnou výsadbou	V území dochádza ku kontrolovaným výrubom vetrolamov, poľných lesíkov s prihliadnutím na zachovanie vhodných hniezdných podmienok, výpadky sú nahradzované vhodnou výsadbou	V území dochádza k plošným výrubom vetrolamov, poľných lesíkov a solitérov majúcich za následok stratu hniezdisk, bez alebo s nevhodnou náhradnou výsadbou

Vyhodnotenie súčasného stavu (body):

Kritérium		Stav	Váha parametra	Počet bodov
Populácia	1.1. Veľkosť populácie	3	3	9
	1.2. Populačný trend	3	3	9
	1.4. Areálový trend	2	3	6
Biotop	2.1. Hniezdny biotop	2	3	6
	2.2. Potravný biotop	3	3	9
Ohrozenia	3.1. Stupeň ohrozenia druhu	2	3	6
	3.2. Stupeň ohrozenia hniezdného biotopu	2	3	6
Možný počet bodov				63
Dosiiahnuté body				51

Body v rozsahu 1, 2, 3, najvyšším počtom bodov 3 je ohodnotený dobrý, priaznivý stav A, nasleduje priemerný, priaznivý stav B a nepriaznivý stav C.

Váha parametrov 1, 2, 3.

Percentá

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
81 %		

Zhodnotenie

Na základe zadaných kritérií hodnotenia vychádza pre druh orol kráľovský v celkovom hodnotení v CHVÚ dobrý priaznivý stav (A). Hniezdna populácia na území CHVÚ v posledných rokoch je stabilná s tendenciou vzrastu zahniezdením nových párov. Nevyhnutné je ale zamedzenie ďalším výrubom topoľových vetrolamov v území, ktoré predstavujú najdôležitejší hniezdny biotop pre tento druh.

1.6.3.1.2 Definovanie priaznivého stavu d'atľa hnedkavého (*Dendrocopos syriacus*) v Chránenom vtáčom území Ondavská rovina

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

V CHVÚ Ondavská rovina sa v rokoch 2010-2012 predpokladá hniezdenie 30 - 40 párov. Populácia je relatívne pravidelne rozptýlená po celom území CHVÚ v závislosti na výskyte vhodných biotopov.

Definovanie stavu druhu d'ateľ hnedkavý (*Dendrocopos syriacus*)

Kritéria hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV	
	A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý	
Populácia	1.1. Veľkosť populácie	V území hniezdi viac ako 50 párov	V území hniezdi 30 -50 párov	V území hniezdi menej ako 30 párov
	1.2. Populačný trend	V posledných 5 rokoch nárast hniezdnej populácie o viac ako 20%, prípadne jej zotrvávanie v dobrom priaznivom stave	V posledných 5 rokoch zotrvávanie populácie v priemernom priaznivom stave, príp. mierne kolísanie ($\pm 20\%$)	V posledných 5 rokoch pokles o viac ako 20% alebo stagnácia populácie na nepriaznivom stave
	1.3. Veľkosť areálu	Druh je rozšírený vo viac ako 70 % sídel	Druh je rozšírený v 50-70 % sídel	Druh je rozšírený v menej ako 50% sídel
Biotop	2.1. Hniezdny biotop	Staršie parky a vhodná rozptýlená zeleň v intravilánoch, záhrady, staršie sady a stromoradia v blízkosti sídel s podielom vhodných stromov nad 20 %	Parky, záhrady a rozptýlená zeleň v intravilánoch s nižším podielom vhodných stromov (10-20%)	Parky, záhrady a rozptýlená zeleň v intravilánoch s nevyhovujúcim podielom vhodných stromov (<10%)
	2.2. Potravný biotop	Staršie parky a vhodná rozptýlená zeleň v intravilánoch, záhrady, staršie sady a stromoradia v blízkosti sídel s podielom vhodných stromov nad 20 %	Parky, záhrady a rozptýlená zeleň v intravilánoch s nižším podielom vhodných stromov (10-20%)	Parky, záhrady a rozptýlená zeleň v intravilánoch s nevyhovujúcim podielom vhodných stromov (<10%)
Ohrozenia	3.1. Stupeň ohrozenia hniezdného biotopu	V intravilánoch sídel a ich okolí dochádza k postupnému zvyšovaniu podielu vhodných stromov, resp. nedochádza k znižovaniu ich podielu	V intravilánoch sídel a ich okolí nedochádza k znižovaniu podielu vhodných stromov v miere majúcej vplyv na veľkosť populácie	V intravilánoch sídel a ich okolí dochádza k znižovaniu podielu vhodných stromov v miere majúcej vplyv na veľkosť populácie

Hodnotiaca tabuľka:

Kritérium		Stav	Váha parametra	Počet bodov
Populácia	1.1. Veľkosť populácie	2	3	6
	1.2. Populačný trend	2	3	6
	1.3. Veľkosť areálu	3	2	6
Biotop	2.1. Hniezdny biotop	3	3	9
	2.2. Potravný biotop	3	3	9
Ohrozenia	3.1. Stupeň ohrozenia hniezdného biotopu	2	3	6
Možný počet bodov				51
Dosiahnuté body				42

Body v rozsahu 1, 2, 3, najvyšším počtom bodov 3 je ohodnotený dobrý, priaznivý stav A, nasleduje priemerný, priaznivý stav B a nepriaznivý stav C.

Váha parametrov 1, 2, 3.

Percentá

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
82 %		

Zhodnotenie

Na základe zadaných kritérií hodnotenia vychádza pre druh ďateľ hnedkavý v celkovom hodnotení v CHVÚ dobrý priaznivý stav (A). Všetky stanovené kritéria boli vyhodnotené v priaznivom stave. Druh sa vyskytuje v každej obci na území CHVÚ, vzhľadom na obťažnosť mapovania je jeho celková početnosť pravdepodobne mierne vyššia ako udávaná.

1.6.3.1.3. *Definovanie priaznivého stavu chrapkáča poľného (Crex crex) v Chránenom vtáčom území Ondavská rovina*

Početnosť populácie v CHVÚ: V chránenom vtáčom území sa odhaduje výskyt 40–60 hniezdných párov (chrapkajúcich samcov), čo predstavuje 2,9–3,5 % slovenskej hniezdnej populácie druhu (1400–1700). Početnosť v jednotlivých rokoch môže s ohľadom na priebeh počasia (zrážky) a stav biotopov (podmáčané lúky) výrazne kolísať.

Trendy populácie v CHVÚ: V porovnaní s vedeckým návrhom je početnosť stabilná.

Hustota populácie a rozptyl jedincov v CHVÚ: Nie je možné hodnotiť priemernú hustotu populácie, nakoľko hniezdiace vtáky sú v poľnohospodárskej krajine rozptýlené veľmi nerovnomerne. Bývajú koncentrované v biotopoch podmáčaných lúk, pričom v ostatných biotopoch poľnohospodárskej krajiny chýbajú.

Hlavné oblasti a biotopy výskytu: Biotopom sú vlhké a podmáčané lúky najmä v priestore medzi riekou Ondava a tokom Trnávka, kde sa takéto biotopy vyskytujú. Na ostatnom území prevláda orná pôda, ktorá nie je vhodná pre tento druh.

Charakteristika hlavných biotopov: Typickým prostredím chrapkáča sú extenzívne využívané podmáčané lúky ovplyvnené prirodzeným režimom riek, ďalej oblasti pravidelne nevyužívané ľudskou činnosťou (napr. okraje mokradí, ruderálne biotopy – rumoviská a skládky organického materiálu). Osobitný typ biotopu predstavujú opustené poľnohospodárske pozemky – napr. úhory, kde sa nevykonáva žiadna činnosť.

Výskyt a rozšírenie v CHVÚ: Biotopy chrapkáča poľného sa v Chránenom vtáčom území Ondavská rovina sa vyskytujú hlavne podmáčaných lúkach v južnej časti CHVÚ (v priestore medzi riekou Ondava a tokom Trnávka s výskytom trvalých trávnych porastov).

Stav hlavných biotopov: Rozloha biotopov je malá (TTP tvoria len 14 % rozlohy CHVÚ). Je predpoklad, že veľkosť populácie môže ostať stabilná za predpokladu zachovania minimálne súčasnej rozlohy trávnatých porastov. Kvalita biotopov z pohľadu nárokov chrapkáča je závislá od intenzity obhospodarovania trávnatých porastov a od dostatku zrážok, ktoré sú predpokladom pre podmáčanie lúk.

Príčiny zmien a poškodenia biotopov: Rozorávanie lúk a znižovanie rozlohy lúčnych biotopov.

1.6.3.1.4. Definovanie priaznivého stavu bociana bieleho (*Ciconia ciconia*) v Chránenom vtáčom území Ondavská rovina

Početnosť populácie v CHVÚ: V chránenom vtáčom území hniezdi 58 párov bocianov bielych, čo predstavuje 5,8–4,3 % slovenskej hniezdnej populácie druhu (1000–1350). Populácia druhu v CHVÚ Ondavská rovina predstavuje viac ako 1% národnej populácie.

Trendy populácie v CHVÚ: V porovnaní s vedeckým návrhom je početnosť bociana bieleho o 80 % vyššia. Vyššiu početnosť pripisujeme najmä lepšiemu poznaniu početnosti druhu a trend populácie môžeme hodnotiť skôr ako stabilný (± 20 %)

Hustota populácie a rozptyl jedincov v CHVÚ: Populácia je rozmiestnená po celom území rovnomerne s minimálne jedným hniezdom v takmer každej obci. Pomiestne hniezdi v niektorých obciach aj početnejšie (Zemplínske Hradište).

Hlavné oblasti a biotopy výskytu: Hniezdnymi biotopmi bociana bieleho sú intravilány obcí a miest v blízkosti s otvorenou krajinou a močiarimi s dostatočnou potravnou ponukou. Je viazaný na intravilány obcí, kde vyhľadáva vyvýšené miesta na hniezdenie (elektrické stĺpy, komíny, strechy).

Charakteristika hlavných biotopov: Typickým prostredím hniezdenia bociana bieleho sú intravilány obcí, kde si hniezda buduje na vyvýšených miestach ako sú strechy, komíny, stĺpy elektrických vedení a samostatné stĺpy s hniezdnymi podložkami. Potravnými biotopmi sú lúky, močiare, medze a polia, kde nachádza dostatok potravy, najmä hmyz, obojživelníky a drobné hlodavce.

Výskyt a rozšírenie v CHVÚ: Biotopy bociana bieleho sa v Chránenom vtáčom území Ondavská rovina vyskytujú po celom území.

Stav hlavných biotopov: Rozloha i kvalita biotopov je z hľadiska prežívania populácie bociana bieleho vyhovujúca a stabilná.

Príčiny zmien a poškodenia biotopov: Rozorávanie lúk a znižovanie rozlohy lúčnych biotopov na úkor ornej pôdy alebo zastavaním. Odvodňovanie mokradí

1.6.3.1.5. Definovanie priaznivého stavu ľabtušky poľnej (*Anthus campestris*) v Chránenom vtáčom území Ondavská rovina

Početnosť populácie v CHVÚ: V chránenom vtáčom území sa odhaduje hniezdenie len 3 párov, čo predstavuje 4,3–2 % slovenskej hniezdnej populácie druhu (70–150). Populácia druhu v CHVÚ Ondavská rovina predstavuje viac ako 1% národnej populácie.

Trendy populácie v CHVÚ: v rokoch 2010–2012 bola populácia málo početná (1–3 páry), preto nie je možné zhodnotiť trend početnosti populácie. V porovnaní s vedeckým návrhom (30 párov) je však súčasná početnosť len 10%.

Hustota populácie a rozptyl jedincov v CHVÚ: Vzhľadom na veľmi nízku početnosť populácie nie je možné zhodnotiť jej hustotu. Hniezdiace páry sa vyskytujú najmä v severovýchodnej časti CHVÚ ale vhodný biotop môžu obsadiť kdekoľvek na území CHVÚ Ondavská rovina.

Hlavné oblasti a biotopy výskytu: Suché, teplé a otvorené oblasti s nízkou a riedkou vegetáciou s výskytom krovín (na piesku, štrku) alebo poľnohospodárske plochy (jariny, sója), ktoré v hniezdnom období zostávajú dlhšiu dobu bez vegetácie.

Charakteristika hlavných biotopov: Typickým prostredím ľabtušky poľnej sú otvorené xerothermné stanovišťa zarastené riedkou vegetáciou (lúky, pasienky, polia).

Výskyt a rozšírenie v CHVÚ: Lúky ako vhodné biotopy ľabtušky poľnej sa v CHVÚ Ondavská rovina vyskytujú v juhovýchodnej časti územia. Väčšinu územia zaberá poľnohospodárska pôda, ktorá je potenciálnym biotopom ľabtušky za predpokladu vyhovujúceho osevu.

Stav hlavných biotopov: Pri intenzívnom poľnohospodárstve, ktoré sa uplatňuje v celom území CHVÚ sú vhodné biotopy pre ľabtušku poľnú veľmi zriedkavé.

Príčiny zmien a poškodenia biotopov: Intenzívne poľnohospodárstvo s nevhodnými oševnými postupmi, intenzívnymi agrotechnickými zásahmi spôsobuje nedostatok vhodných hniezdných biotopov.

1.6.3.1.6. *Definovanie priaznivého stavu rybárika riečneho (Alcedo atthis) v Chránenom vtáčom území Ondavská rovina*

Početnosť populácie v CHVÚ: V chránenom vtáčom území sa odhaduje 8–12 párov, čo predstavuje až 0,9–1,1 % slovenskej hniezdnej populácie druhu (700-1300). Populácia druhu v CHVÚ Ondavská rovina teda predstavuje 1 % slovenskej populácie.

Trendy populácie v CHVÚ: stabilná populácia s maximálnou zmenou $\pm 20\%$.

Hustota populácie a rozptyl jedincov v CHVÚ: Najväčšia hustota je na rieke Ondava. Rybárik hniezdi alebo zalieta za potravou na tok Trnávka, prípadne ďalšie odvodňovacie kanále.

Hlavné oblasti a biotopy výskytu: Obýva tečúce i stojaté vodné biotopy s dostatkom potravy a so zachovalými kolmými časťami brehov, napr. v meandroch riek. Hlavnými oblasťami výskytu rybárika riečneho sú kolmé brehy rieky Ondava.

Charakteristika hlavných biotopov: Typickým prostredím rybárika riečneho sú hlavne meandre a kolmé brehy riek, tečúce i stojaté vodné plochy a ich okolie s dostatkom potravy, predovšetkým s drobnými rybami.

Výskyt a rozšírenie v CHVÚ: Biotopy rybárika riečneho sa v Chránenom vtáčom území Ondavská rovina vyskytujú pozdĺž vodných tokov (Ondava, Trnávka). Hlavnými biotopmi výskytu rybárika riečneho sú kolmé brehy do podložia zarezanej rieky Ondava.

Stav hlavných biotopov: Rozloha ako aj kvalita biotopu sú vyhovujúce pre dlhodobé prežívanie populácie druhu.

Príčiny zmien a poškodenia biotopov: Negatívna antropická činnosť, ničenie ich biotopov (kolmých stien) úpravami brehov riek, znižovanie potravinových možností úbytkom rýb v tokoch. Negatívny dopad na hniezdnú úspešnosť majú prípadné vysoké stavy hladiny rieky Ondava v hniezdom období, v dôsledku čoho dochádza k vytopeniu hniezd.

1.6.3.1.7. *Definovanie priaznivého stavu sokola rároha (Falco cherrug) v Chránenom vtáčom území Ondavská rovina*

Početnosť populácie v CHVÚ: V chránenom vtáčom území hniezdia 3 páry, čo predstavuje 7,5–30 % slovenskej hniezdnej populácie druhu (10–40). Populácia druhu v CHVÚ Ondavská rovina predstavuje viac ako 1% národnej populácie.

Trendy populácie v CHVÚ: Populácia je dlhodobu stabilná hoci málo početná.

Hustota populácie a rozptyl jedincov v CHVÚ: Hniezdne páry sú v CHVÚ rozmiestnené rovnomerne.

Hlavné oblasti a biotopy výskytu: Otvorená krajina kultúrnej stepi. V súčasnosti sa adaptoval na kultúrnu krajinu, kde vyhľadáva solitérne stromy, stromoradia a poľné lesíky. Všetky páry hniezdia v búdkach umiestnených na stĺpoch elektrických vedení.

Charakteristika hlavných biotopov: Hniezda sú v búdkach umiestnených na stĺpoch elektrických vedení. Potravným biotopom je tzv. kultúrna step (polia a lúky s poľnými lesíkmi a vetrolamami). Podmienkou je dostatok vhodnej potravy, ktorú tvoria najmä hľadavce (syseľ, škrečok, hraboš).

Výskyt a rozšírenie v CHVÚ: Rovnomerne na celom území CHVÚ.

Stav hlavných biotopov: Napriek tomu, že celé územie CHVÚ Ondavská rovina tvorí kultúrna step ako vhodný biotop sokola rároha, kvalita biotopov z pohľadu jeho nárokov je závislá od intenzity poľnohospodárstva, kde zaznamenávame zintenzívňovanie a zhoršovanie stavu biotopov.

Príčiny zmien a poškodenia biotopov: Intenzívne poľnohospodárstvo s nevhodnými osevnými postupmi, intenzívnymi agrotechnickými zásahmi, používanie insekticídov a nevhodné postupy eradikácie hľadavcov.

1.6.3.1.8. Definovanie priaznivého stavu prhl'aviara čiernohlavého (*Saxicola torquatus/rubicola*) v Chránenom vtáčom území Ondavská rovina

Početnosť populácie v CHVÚ: V chránenom vtáčom území sa odhaduje výskyt 700 hniezdných párov, čo predstavuje 1,8–3,5 % slovenskej hniezdnej populácie druhu (20 000–40 000). Populácia druhu v CHVÚ Ondavská rovina predstavuje viac ako 1% národnej populácie.

Trendy populácie v CHVÚ: stabilná, rozdiely v početnosti ± 20 %.

Hustota populácie a rozptyl jedincov v CHVÚ: Hustota populácie je 2,9 párov/100 ha. Populácia je zoptýlená vo vhodných biotopoch rovnomerne v celom CHVÚ.

Hlavné oblasti a biotopy výskytu: Biotopom sú suchšie travinné porasty, často s podielom voľných plôch alebo riedkou vegetáciou a s rozptýlenými krovinami. Ďalej hniezdi aj v rôznych typoch sekundárnych biotopov (ruđerálne plochy, skládky, okraje a priekopy pozdĺž ciest, medzihrádzových priestoroch). Vyskytuje sa vo vhodných biotopoch rovnomerne v celom území CHVÚ.

Charakteristika hlavných biotopov: Typickým prostredím prhl'aviara čiernohlavého v CHVÚ Ondavská rovina sú otvorené trávnaté biotopy s rozptýlenými krovinami. Takéto biotopy nachádza v priekopách pozdĺž ciest, hrádzach a medzihrádzových priestoroch a rôznych ruđerálnych stanovištiach.

Výskyt a rozšírenie v CHVÚ: Biotopy prhl'aviara čiernohlavého sa vyskytujú v celej oblasti CHVÚ Ondavská rovina.

Stav hlavných biotopov: Stav biotopov sa v posledných rokoch zhoršuje a mnohé stanovišťa miznú.

Príčiny zmien a poškodenia biotopov: V dôsledku intenzívneho poľnohospodárstva dochádza k rozorávaniu medzí, likvidácii remízok, obrábaniu pôdy často až k ceste, čím sa likvidujú biotopy pozdĺž ciest. Aplikáciou insekticídou stráca prhl'aviar vhodnú potravu.

1.6.3.1.9. Definovanie priaznivého stavu prepelice poľnej (*Coturnix coturnix*) v Chránenom vtáčom území Ondavská rovina

Početnosť populácie v CHVÚ: V chránenom vtáčom území sa odhaduje výskyt 150–200 hniezdných párov, čo predstavuje približne 4,4 % slovenskej hniezdnej populácie druhu (2000 - 6000). Populácia druhu v CHVÚ Ondavská rovina predstavuje viac ako 1% národnej populácie.

Trendy populácie v CHVÚ: pokles početnosti populácie o 30–50 %.

Hustota populácie a rozptyl jedincov v CHVÚ: Priemerná hustota populácie je 0,07 párov/10 ha. Rozptyl jedincov v území je pravidelný.

Hlavné oblasti a biotopy výskytu: Biotopom je otvorená poľnohospodárska krajina: obilné alebo d'atelinové polia, lúky a pasienky. Ruderálne zárasty okolo ciest a medzí.

Charakteristika hlavných biotopov: Typickým prostredím prepelice poľnej sú otvorené biotopy poľnohospodárskej krajiny, obilné alebo d'atelinové polia, lúky, pasienky, bylinné, často ruderálne porasty okolo ciest, medze a pod.

Výskyt a rozšírenie v CHVÚ: Biotopy prepelice poľnej sa nachádzajú rovnomerne na celom území CHVÚ.

Stav hlavných biotopov: Rozloha i kvalita biotopu sú ešte pravdepodobne dostatočne veľké pre prežívanie druhu.

Príčiny zmien a poškodenia biotopov: K výraznejším zmenám a poškodeniam biotopov prepelice poľnej dochádza zmenou kultúr, zarastaním trávnych plôch, zmenou spôsobu obhospodarovania. Negatívne pôsobí na biotopy intenzívne poľnohospodárstvo s častými agrotechnickými zásahmi v kultúrach, intenzívne hnojenie a aplikovanie insekticídov.

1.6.3.1.10. *Definovanie priaznivého stavu pipíška chochlatá (Galerida cristata) v Chránenom vtáčom území Ondavská rovina*

Početnosť populácie v CHVÚ: V CHVÚ Ondavská rovina sa odhaduje populácie 20–30 hniezdných párov.

Trendy populácie v CHVÚ: Trend populácie v území v porovnaní s vedeckým návrhom CHVÚ z roku 2003 môžeme hodnotiť ako výrazne klesajúci (až 80% pokles). Časť tohto poklesu tvorí administratívna zmena hraníc vyhláseného CHVÚ, z ktorého boli vyňaté všetky intravilány. U synantropného druhu akým je pipíška chochlatá sa výrazná časť populácie nachádza práve v blízkosti ľudských sídel.

Hustota populácie a rozptyl jedincov v CHVÚ: Populácia je rovnomerne rozptýlená po celom území CHVÚ ale výskyty sú koncentrované do blízkosti ľudských sídel.

Hlavné oblasti a biotopy výskytu: Hlavnými oblasťami výskytu sú ľudské sídla, najmä poľnohospodárske dvory, rôzne zastavané plochy (parkoviská, skladiská, čerpace pumpy, priemyselné areály). Len malá časť populácie hniezdi v poľnohospodárskej krajine.

Charakteristika hlavných biotopov: Hlavnými biotopmi sú poľnohospodárske dvory, najmä aktívne, kde sú plochy pravidelne udržiavané, najlepšie spásané. Obýva ale aj rôzne priemyselné areály a spevnené plochy so sporou vegetáciou a suchšími stanovišťami.

Výskyt a rozšírenie v CHVÚ: V CHVÚ sa vyskytuje rozptýlene v blízkosti ľudských sídel.

Stav hlavných biotopov: Zánik extenzívne obhospodarovaných pozemkov a tým zánik časti vhodných biotopov. Biotopy blízkosti ľudských sídel najmä niektoré poľnohospodárske dvory sú opustené, zarastajú a tým sa stávajú nevhodné pre hniezdenie pipíšky.

Príčiny zmien a poškodenia biotopov: Intenzifikácia poľnohospodárskej výroby a na druhej strane zánik, devastácia a zarastanie areálov mnohých poľnohospodárskych dvorov.

1.6.3.2. Stav druhov vtákov a ich biotopov na ochranu ktorých sa vyhlasuje CHVÚ

Hodnotenie stavu vtákov vychádza predovšetkým z monitoringu vtáctva a stavu ich populácie v CHVÚ v rokoch 2010-2012 ak nie je uvedené inak.

1.6.3.2.1. Orol kráľovský (*Aquila heliaca*)

Stav veľkosti populácie, populačný trend a potravný biotop orla kráľovského v CHVÚ Ondavská rovina sa podľa aktuálnej definície priaznivého stavu hodnotia na stupni A ako dobrý, priaznivý stav. Areálový trend a hniezdny biotop sa hodnotia o niečo nižšie na stupni B ako priemerný, priaznivý stav.

V celkovom hodnotení dosiahol druh s percentuálnym podielom 81 % možnej hodnoty dobrý stav.

1.6.3.2.2. Ďateľ hnedkavý (*Dendrocopos syriacus*)

Veľkosť populácie a populačný trend ďatľa hnedkavého je klasifikovaná v Ondavskej rovine stupňom B ako priemerný, priaznivý stav. Veľkosť areálu, hniezdny biotop aj potravný biotop sú klasifikované stupňom A, dobrý, priaznivý stav.

1.6.3.2.3 Chrapkáč poľný (*Crex crex*)

Aktuálny monitoring preukázal veľkosť populácie v CHVÚ na úrovni 40–60 párov (teritoriálne sa ozývajúcich samcov, čo je na rovnakej úrovni s 50 párami uvedenými vo vedeckom návrhu v roku 2003. Napriek medziročným výkyvom spôsobeným klimatickými a inými neznámymi faktormi je populácia stabilná. Aktuálny priaznivý stav je tak hodnotený stupňom B – priemerný, priaznivý stav.

1.6.3.2.4. Bocian biely (*Ciconia ciconia*)

Aktuálnym monitoringom sa v území CHVÚ uvádza hniezdenie 58 párov bocianov bielych. V porovnaní s vedeckým návrhom CHVÚ ide o takmer 66% nárast. Populácia je stabilná s možnosťou jej zvýšenia pri vytváraní nových hniezdných možností. Aktuálny priaznivý stav je tak hodnotený stupňom A – dobrý, priaznivý stav.

1.6.3.2.5. L'abtuška poľná (*Anthus campestris*)

Aktuálny monitoring potvrdil v CHVÚ len ojedinelé výskyty l'abtušky poľnej, ktorej populácia sa odhaduje len na 3 páry. Oproti vedeckému návrhu ide o 90 % nižšiu početnosť a teda výrazný pokles populácie. Druh má silne klesajúci trend početnosti, areál je silne fragmentovaný. Druh nenachádza v území dostatok hniezdných biotopov. Aktuálny priaznivý stav je tak hodnotený stupňom C – nepriaznivý stav.

1.6.3.2.6. Rybárik riečny (*Alcedo atthis*)

Aktuálny monitoring preukázal veľkosť populácie v CHVÚ na úrovni 8–12 párov, čo je na rovnakej úrovni s vedeckým návrhom z roku 2003. Hniezdi najmä na rieke Ondava a v menšej miere na ďalších menších tokoch v území (napr. Trnávka). Populácia tohto druhu v území je stabilná. Aktuálny priaznivý stav je tak hodnotený stupňom B – priemerný, priaznivý stav.

1.6.3.2.7. Sokol rároh (*Falco cherrug*)

V CHVÚ Ondavská rovina hniezdia stabilne 3 páry sokola rároha. Populácia je stabilná s početnosťou rovnakou ako vo vedeckom návrhu. Hniezdi rovnomerne v otvorenej poľnohospodárskej krajine s hniezdami umiestnenými v búdkach na stĺpoch elektrických vedení. Aktuálny priaznivý stav je hodnotený stupňom B – priemerný, priaznivý stav.

1.6.3.2.8. Pŕhľaviar čiernohlavý (*Saxicola torquata/rubicola*)

Pŕhľaviar čiernohlavý je bežným druhom otvorenej poľnohospodárskej krajiny, viazaný na priekopy pozdĺž ciest, lúky, remízky, hrádze. Aktuálny odhad početnosti v CHVÚ Ondavská rovina je 700 hniezdných párov, čo je rovnaká početnosť ako bola udávaná vo vedeckom návrhu CHVÚ. Populácia druhu je stabilná aj napriek niektorým ohrozeniam jeho biotopov. Aktuálny priaznivý stav je preto hodnotený stupňom B – priemerný, priaznivý stav.

1.6.3.2.9. Prepelica poľná (*Coturnix coturnix*)

Aktuálny odhad početnosti prepelice v CHVÚ Ondavská rovina je 150–200 párov. V porovnaní s vedeckým návrhom (300) ide o 30–50% pokles. Hoci sú známe problémy na zimoviskách a migračných trasách mimo Európy, ktoré spôsobujú celoeurópsky pokles populácie prepelice, k negatívnym zmenám biotopov dochádza aj na hniezdiskách v CHVÚ Ondavská rovina. V dôsledku týchto zmien biotopov a celkovej populácie a klesajúceho trendu je celkový priaznivý stav hodnotený stupňom C – nepriaznivý stav.

1.6.3.2.10. Pipíška chochlatá (*Galerida cristata*)

Aktuálny odhad početnosti je 20–30 hniezdných párov. Vo vedeckom návrhu z roku 2003 bola jej početnosť odhadovaná na 150 párov. Aktuálne odhadované početnosti sú teda o 80 % nižšie. Druh je u nás typicky obligátnym synantropným druhom a keďže boli intravilány obcí z CHVÚ vyňaté, došlo takto aj k zdanlivo výraznému poklesu populácie, ktorý však reálne nebude až natoľko dramatický. K ústupu v populácii pipíšky však došlo no v dôsledku toho, že ide z veľkej miery o dôsledok zmeny hraníc a nie radikálnej zmeny kvality biotopov je stále jej priaznivý stav hodnotený stupňom B – priemerný, priaznivý stav. Pri pokračovaní poklesu však môže ďalšie hodnoteni stavu byť hodnotené na úrovni stupňa C – nepriaznivý stav.

1.6.3.3. Cieľový stav druhu

Cieľový stav druhu bol určený u jednotlivých druhov na základe významu druhu pre zachovanie populácie druhu na Slovensku, resp. v sústave CHVÚ, podľa dosiahnuteľnosti cieľu ako aj výnimočnosti daného druhu ako zástupcu danej taxonomickej skupiny.

1.6.3.3.1. Cieľový stav druhu orol kráľovský (Aquila heliaca)

V súčasnosti je stav populácie orla kráľovského hodnotený stupňom A ako dobrý, priaznivý a celkový priaznivý stav druhu v CHVÚ taktiež stupňom A ako dobrý, priaznivý.

Veľkosť populácie orla kráľovského v CHVÚ Ondavská rovina bola v čase vytvárania sústavy CHVÚ v rámci Slovenska so 6 hniezdnymi párami najvyššia spoločne s CHVÚ Slanské vrchy čo sa týka území, kde je druh predmetom ochrany. Podľa aktuálneho zhodnotenia je s deviatimi hniezdnymi párami navyššia v rámci všetkých CHVÚ, ale zároveň došlo k poklesu početnosti v CHVÚ Slanské vrchy. Predpokladá sa, že páry hniezdiace v Slanských vrchoch sa presťahovali na nížinu. Vzhľadom ku významu populácie tohto druhu v Ondavskej rovine je preto cieľom opatrení v CHVÚ udržať celkové hodnotenie priaznivého stavu na stupni A. Medzi čiastkovými kritériami je najmä udržať početnosť populácie na stupni a a zlepšiť stav biotopu zo stupňa B na stupeň A (prítomnosť vetrolamov a solitérných stromov v krajine).

1.6.3.3.2. Cieľový stav druhu d'atľa hnedkavý (Dendrocopos syriacus)

Celkový priaznivý stav d'atľa hnedkavého v Ondavskej rovine je hodnotený stupňom A – priaznivý, dobrý stav. V čase vytvárania sústavy CHVÚ bol odhadovaný počet na území Ondavskej roviny so 40 párami štvrtý–piaty najvyšší na Slovensku po Dolnom považí, Malých Karpatoch a Poiplí. Podľa aktuálneho zhodnotenia bola v rokoch 2010–2012 len 15–20 párov. Vyššia početnosť je aktuálne aj v CHVÚ Malá Fatra, a Medzibodrožie. To, že v CHVÚ Ondavská rovina bol zistený nižší počet, čo je spôsobené predovšetkým nezahrnutím širšieho okolia intravilánov do CHVÚ, inak by platila približne rovnaká početnosť ako vo vedeckom návrhu. Vzhľadom k celkovému významu populácie d'atľa hnedkavého v Ondavskej rovine v rámci Slovenska by tak cieľom opatrení v tomto CHVÚ malo byť udržať súčasný stav druhu ohodnotený stupňom A – dobrý, priaznivý stav, pri súčasnom zlepšení hodnotenia niektorých čiastkových kritérií ako veľkosť populácie a populačný trend (zo stupňa B do stupňa A).

1.6.3.3.3. Cieľový stav druhu chrapkáč poľný (Crex crex)

Aktuálny stav populácie bol stanovený na úrovni 40–60 párov čo je na rovnakej úrovni ako pri vymedzovaní sústavy Natura 2000. Cieľom opatrení, ktoré sú rovnaké ako pri druhu prepelica poľná je minimálne udržanie súčasnej početnosti druhu pri zohľadnení populačných fluktuácií a poveternostných vplyvov a teda udržanie priaznivého stavu na úrovni stupňa B.

1.6.3.3.4. Cieľový stav druhu bocian biely (Ciconia ciconia)

Pri vymedzovaní sústavy CHVÚ na Slovensku bolo CHVÚ Ondavská rovina územie so šiestou najvyššou populáciou bociana bieleho na Slovensku (po Medzibodroží, Poiplí, Hornej Orave, Košickej kotline a Laboreckej vrchovine) v územiach, kde bol druh predmetom ochrany. Dnes je poradie iné a Ondavská rovina sa počtom párov dostala na tretie miesto. Zmena poradia je spôsobená nárastom početnosti z 35 na 58 párov. Cieľovým stavom by malo byť v CHVÚ udržanie súčasnej početnosti a priaznivého stavu na úrovni stupňa A, pričom pri vhodných opatreniach je možné početnosť naďalej zvyšovať.

1.6.3.3.5. Cieľový stav druhu ľabtuška poľná (Anthus campestris)

V čase vymedzovania sústavy CHVÚ na Slovensku bola celková populácia ľabtušky poľnej v CHVÚ Ondavská rovina uvedená na úrovni až 30 párov. Výsledky aktuálneho monitoringu však poukazujú na výrazný pokles hniezdnej populácie len na 3 páry a teda nepriaznivý stav. Napriek tomu ide o jedno z troch CHVÚ na Slovensku kde je druh predmetom ochrany a preto je potrebné tomuto druhu venovať pozornosť a opatrenia.

Vzhľadom k nízkemu stavu druhu by cieľom malo byť predovšetkým zastavenie poklesu, zabránenie vymiznutiu druhu v CHVÚ Ondavská rovina a obnovenie hniezdných biotopov tak, aby sa súčasná početnosť začala zvyšovať a vytvorili sa tak podmienky pre zlepšenie jeho priaznivého stavu aspoň do stupňa B. Populácia CHVÚ Ondavská rovina je v blízkosti Medzibodrožia, kde je druh o niečo početnejší a môže slúžiť ako zdrojová populácia.

1.6.3.3.6. Cieľový stav druhu rybárik riečny (*Alcedo atthis*)

V čase vymedzovania sústavy CHVÚ na Slovensku bola celková populácia rybárika riečného v CHVÚ Ondavská rovina uvedená na úrovni 10 párov. Výsledky aktuálneho monitoringu poukazujú na úroveň hniezdnej populácie vo výške 8–12 párov. Cieľom programu starostlivosti by malo byť uvedenú populáciu udržať a stabilizovať minimálne na početnosti 10 párov vzhľadom ku jednoduchosti opatrení, ktoré môžu k zvýšeniu populácie viesť. Cieľovým stavom je udržať hodnotenie priaznivého stavu aspoň na aktuálne hodnotenej úrovni B – priemerný, priaznivý stav.

1.6.3.3.7. Cieľový stav druhu sokol rároh (*Falco cherrug*)

Populácia sokola rároha v CHVÚ Ondavská rovina je stabilná s výskytom 3 hniezdných párov. Cieľom programu starostlivosti je udržať súčasný stav populácie aspoň na úrovni B – priemerný priaznivý stav a vytvoriť nové hniezdne príležitosti, prípadne zlepšiť stav potravných biotopov v území opatreniami podobnými druhu orol kráľovský.

1.6.3.3.8. Cieľový stav druhu pŕhľaviar čiernohlavý (*Saxicola torquata/rubicola*)

Hniezdna populácia pŕhľaviara čiernohlavého v CHVÚ Ondavská rovina na úrovni 700 párov je podľa aktuálnych výsledkov stabilná. Výsledky monitoringu bežných druhov na Slovensku ako aj v Európe však poukazujú na pokles početnosti tohto druhu. Cieľom programu starostlivosti je preto naplánovať také opatrenia ktoré zabezpečia udržanie súčasného stavu populácie (aspoň na úrovni B – priemerný, priaznivý stav). Opatrenia sú podobné ako pri druhoch pipiška chochlatá, ľabtuška poľná.

1.6.3.3.9. Cieľový stav druhu prepelica poľná (*Coturnix coturnix*)

Aktuálny monitoring zistil populáciu prepelice poľnej v CHVÚ Ondavská rovina na úrovni 150–200 párov. Jedná sa tak o nižší počet, ako bol udávaný v CHVÚ v období vymedzovania sústavy chránených vtáčích území na Slovensku. Cieľom ochrany v území by tak malo byť mierne zlepšenie tohto stavu aspoň na stupeň B priaznivého stavu a zvýšenie početnosti na 300 párov. Pre zlepšenie stavu prepelice primerane postačujú navrhnuté opatrenia uvedené pre chrapkáča poľného. Pri ďalšom hodnotení stavu prepelice však treba brať do úvahy aj fluktuácie, vplyv poveternostných podmienok a problémy na zimoviskách a migračných trasách, ktoré negatívne vplyvajú na druh v celoeurópskom meradle.

1.6.3.3.10. Cieľový stav druhu pipiška chochlatá (*Galerida cristata*)

Aktuálny monitoring zistil úroveň populácie pipišky chochlatej v CHVÚ Ondavská rovina na úrovni 20–30 párov. Jedná sa tak o výrazne nižší počet, ako bol udávaný v CHVÚ v období vymedzovania sústavy chránených vtáčích území na Slovensku. Cieľom ochrany v území by tak malo byť podstatné zlepšenie tohto stavu a zvýšenie početnosti na 100–150 párov

a aspoň dosiahnutie hodnotenia priaznivého stavu na úrovni stupňa B – priemerný, priaznivý stav. Pre zlepšenie stavu pípišky chochlatej primerane postačujú navrhnuté opatrenia uvedené príhľaviara čiernohlavého a ľabtušku poľnú.

1.6.3.4. Osobitné záujmy

1.6.3.4.1. Osobitné záujmy u druhu orol kráľovský (Aquila heliaca)

Ochrana orla kráľovského sa stretáva so záujmami poľovníkov, ktorí ho neprávom vinia zo škôd na chove sŕn, okrem toho poukazujú na to, že prirodzenou korisťou orla kráľovského sú zajace alebo bažanty a vznikajú im takto škody. Jeho vplyv na populácie týchto poľovných druhov však nie je tak zásadný, aby spôsobil ich ubúdanie a nemôže byť dôvodom na prenasledovanie druhu. Takéto konflikty v CHVÚ Ondavská rovina sú skôr výnimkou a pri citlivom prístupe orgánov ochrany prírody, ŠOP SR alebo zástupcov ochranárskych združení je možné ich riešiť formou komunikácie a osvety.

K ďalším stretom pri ochrane orla kráľovského dochádza so záujmami o ťažbu dreva (zväčša topoľov) vo vetrolamoch, remízkach alebo solitérnych stromov, ktoré tvoria v CHVÚ Ondavská rovina jediný hniezdny biotop druhu. Pri povoľovaní výrubov v CHVÚ príslušnými orgánmi je potrebné vždy zohľadňovať potreby druhu a zabezpečovať aj obnovu vyťažených vetrolamov.

1.6.3.4.2. Osobitné záujmy u druhu d'ateľ hnedkavý (Dendrocopos syriacus)

Konkrétny druh d'ateľ hnedkavý nie je vo verejnosti známy, ale patrí medzi d'atle, ktoré sú vo verejnosti akceptované a žiadané pre ich pozitívnu úlohu pri ochrane drevín pred hmyzími škodcami. Postavenie d'atľa hnedkavého je o to významnejšie, že ide o druh synantropný viazaný svojim výskytom na parky a záhrady v obciach. Potreby druhu na zachovanie starých ovocných stromov s hniezdny dutinami sa môže stať predmetom konfliktu s obyvateľmi, záhradkármi, majiteľmi ovocných sádov a správcami parkov, pri snahách o výruby starých stromov. Tieto protichodné záujmy je možné riešiť citlivým prístupom úradov, v kompetencii ktorých je vydávanie súhlasov na výruby.

1.6.3.4.3. Osobitné záujmy u druhu chrapkáča poľného (Crex crex)

V prípade chrapkáča poľného ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Nepriamo však ochrana chrapkáča poľného môže vo výnimočných prípadoch zasiahnuť do záujmov poľnohospodárstva a to napríklad posunutím termínu kosenia na neskorší termín a zmenou spôsobu a typu kosenia. Takéto posunutie zároveň znamená zníženie kvality tráv, plodín získaných pri neskoršom kosení, a teda aj negatívny dopad na hospodárenie dotknutých subjektov. Jedná sa však plošne o malé plochy, preto je tento konflikt malého rozsahu a riešiteľný vhodnou formou komunikácie, resp. využitím iných nástrojov.

1.6.3.4.4. Osobitné záujmy u druhu bocian biely (Ciconia ciconia)

Ochrana bociana bieleho a jeho hniezdísk priamo je vo verejnosti široko akceptovaná a žiadaná vzhľadom k tomu, že bocian je vnímaný ako symbol vidieka na Slovensku pozitívne. Tieto požiadavky však často prichádzajú do konfliktu so záujmami konkrétnych obyvateľov ak je hniezdo umiestnené na streche rodinného domu, alebo na stĺpoch elektrického vedenia a dochádza z tohto dôvodu k výpadkom elektrického prúdu. Vznik takýchto konfliktov je riešiteľný prekládkou hniezd na osobitné podlahy na nekonfliktných miestach. Väčším problémom môžu byť požiadavky na zachovanie lovisk, ktorými sú často mokrade a lúky, ktoré v prípade záujmu na ich odvodnení, rozoraní alebo zastavaní nie sú niekedy bez vzniku konfliktu a rozhodnutia úradov, ktoré vyhovie iba jednému zo záujmov riešiteľné.

1.6.3.4.5. Osobitné záujmy u druhu ľabtuška poľná (*Anthus campestris*)

V prípade ľabtušky poľnej ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Nepriamo však ochrana ľabtušky poľnej môže vo výnimočných prípadoch zasiahnuť do záujmov poľnohospodárstva a to napríklad posunutím termínu kosenia na neskorší termín. Takéto posunutie zároveň znamená zníženie kvality tráv, plodín získaných pri neskoršom kosení, a teda aj negatívny dopad na hospodárenie dotknutých subjektov. Jedná sa však plošne o malé plochy, preto je tento konflikt malého rozsahu a riešiteľný vhodnou formou komunikácie, resp. využitím iných nástrojov. Väčším problémom môžu byť záujmy ochrany druhu na zachovanie lúk, ktoré pri požiadavke o ich rozoranie, alebo napríklad pestovanie rýchlorastúcich drevín môžu spôsobiť likvidáciu vhodného biotopu a musia byť preto povolené príslušnými orgánmi.

1.6.3.4.6. Osobitné záujmy u druhu rybárik riečny (*Alcedo atthis*)

Rybárik riečny je vo verejnosti vďaka svojmu sfarbeniu dobre známy a obľúbený druh, preto ochrana tohto druhu je široko akceptovaná. Vzhľadom k spektru jeho potravy, ktorou sú drobné ryby, nie je ochrana tohto druhu ani v konflikte so záujmami rybárskeho využívania lokalít. Na druhej strane pestré sfarbenie druhu vyvoláva veľký záujem na fotografovaní tohto druhu, ktorý však môže viesť k nadmernému rušeniu a byť teda v rozpore so záujmami ochrany druhu. Preto je v tomto prípade potrebné regulovať v okolí hniezdísk rušivé vplyvy, vrátane fotografovania.

1.6.3.4.7. Osobitné záujmy u druhu sokol rároh (*Falco cherrug*)

Sokol rároh je širokej verejnosti neznámy druh bez iného osobitného záujmu ale môže byť predmetom záujmu niektorých špecifických záujmových skupín ako napr. poľovníci a sokoliari. V súčasnosti sú sokoliari schopní tento druh rozmnožovať a krížiť podľa potreby v zajatí a preto sú voľne žijúce populácie u nás pod menším záujmom vykrádačov hniezd. Vzhľadom na vzácnosť tohto druhu je potrebné každé podozrenie preveriť a uskutočniť opatrenia na znemožnenie možnosti vykradnutia hniezd.

Ďalším záujmom, ktorý je v strete s potrebami druhu, sú záujmy elektrizačnej prenosovej sústavy (SEPS, a.s.) ktorá vlastní a spravuje elektrické vedenia a stožiare na ktorých sú inštalované hniezdne budky. Konfliktom je potrebné predchádzať komunikáciou, projektovaním, inštalovaním hniezdných búdok a spoluprácou pri krúžkovaní mláďat tak, aby nedošlo k poškodzovaniu elektrizačných zariadení a ohrozeniu zdravia a života ľudí.

1.6.3.4.8. Osobitné záujmy u druhu prhl'aviar čiernohlavý (*Saxicola torquata/rubicola*)

V prípade prhl'aviara čiernohlavého ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Nepriamo však ochrana prhl'aviara čiernohlavého so záujmom zachovania lúk môže zasiahnuť do záujmov poľnohospodárstva pri požiadavke o ich rozoranie, alebo napríklad pestovanie rýchlorastúcich drevín, čo môže spôsobiť likvidáciu vhodného biotopu. Podobne aj požiadavky na rozoranie medzí, vyťaženie alebo zoštiepkovanie remízok a krov pozdĺž ciest je v rozpore so záujmami ochrany prhl'aviara čiernohlavého. Takéto opatrenia preto musia byť povolené príslušnými orgánmi.

1.6.3.4.9. Osobitné záujmy u druhu prepelica poľná (*Coturnix coturnix*)

Ochrana prepelice poľnej ako symbolu poľnohospodárskej krajiny vo verejnosti je záujmom nielen z dôvodu jej určenia ako predmetu ochrany v CHVÚ Ondavská rovina, ale aj z dôvodu zachovania kultúrneho dedičstva. Vzhľadom k tomu, že ide o nenáročný druh, nie je

predpoklad vzniku väčšieho konfliktu s hospodárskym využitím územia z dôvodu požiadavky realizácie špeciálnych opatrení (s výnimkou obmedzenia využívania chemických prípravkov).

1.6.3.4.10. Osobitné záujmy u druhu pipíška chochlatá (*Galerida cristata*)

V prípade ochrany pipíšky chochlatej ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jej ochrany.

1.6.4. Hodnotenie ďalších osobitných záujmov ochrany prírody a krajiny v území

V rámci vymedzeného územia CHVU dochádza k prekryvu s územím európskeho významu malej výmery SKUEV0020 Bisce, ktoré sa nachádza v severovýchodnej časti CHVU, cca 1,5 km južne od územia obce Horovce. V území UEV Bisce platí druhý stupeň ochrany v zmysle zákona NR SR č. 543/2002 Z. z. Ostatné územie CHVU Ondavská rovina sa nachádza v prvom stupni ochrany.

V rámci územia CHVU sú evidované prvky územného systému ekologickej stability nadregionálnej a regionálnej úrovne. Alúvium Ondavy na východnej hranici CHVU je vyčlenené ako nadregionálny biokoridor. V juhovýchodnej časti územia sú vymedzené dve regionálne biocentrá severozápadne od obce Hran, regionálne biocentrum je vymedzené na východ od Trebišova v línii medzi mestom a Novým majerom a v severovýchodnej časti CHVU v lokalite Bisce medzi obcou Vojčice a Horovce.

1.7. Výsledky kompletného zisťovania stavu lesa

Lesný pôdny fond je obhospodarovaný podľa Programov Starostlivosti o Lesy (PSL). V nasledujúcej tabuľke je prehľad platných PSL.

Názov PSL pre Lesný celok	Platnosť PSL	Výmera PSL (LHP) v CHVÚ
VEĽATY	2013 - 2022	147,668
ZVYŠOK LHC VEĽATY	2013 - 2022	41,273
Spolu		188,941

Rozdiel oproti výmere LPF v súčasnom KN je spôsobený stavom C-KN v čase vyhotovenia PSL (LHP).

Zastúpenia kategórií lesa sú v nasledovnej tabuľke.

Kategória lesa	Písmeno kategórie ha	Kategoria ha	%
H		98,78	52,9
O			
U	c	62,72	33,5
	e	25,36	13,6
	spolu	88,08	47,1
Spolu		186,86	100

Zastúpenie drevín v porastoch CHVU je v nasledujúcej tabuľke.

Drevina	JS	DL	TI	AG	TB	BP	CS	JH	OS	OV	JP	JL	LM
%	40,2	24,6	16,6	7,4	5,1	1,6	1,1	0,9	0,9	0,8	0,3	0,3	0,2

Veková štruktúra je v nasledujúcej tabuľke. Výrazné zastúpenie 2 a 3 vekovej triedy je viazane na takmer 25% podiel topoľa šľachteného v drevinovom zastúpení. Jeho rubná doba je prevažne 30 rokov, takže dochádza k pomerne rýchlej generačnej obmene týchto porastov.

Vek v rokoch	0	1-20	21-40	41-60	61-80	81-100	101-120	120-140
Zastúpenie v %	2,4	19,2	1,5	7,2	9	25,7	22,1	12,9

Porastová mapa je súčasťou príloh.

2. Socioekonomické pomery (využívanie územia a jeho okolia), pozitívne a negatívne faktory

2.1. Historický kontext

Ondavská rovina, ktorá je súčasťou Východoslovenskej nížiny patrí medzi regióny, kde bola krajina pozmenená ľudskou činnosťou od minulých dôb. Územie bolo už pred stáročiami odlesňované a úrodná pôda bola využívaná na poľnohospodárstvo. Prvou výraznou zmenou teda bolo odlesnenie rozsiahlych lužných lesov, ktoré tento úrodný kraj pokrývali. Dnes lesy

pokrývajú len 0,93 % rozlohy CHVÚ Ondavská rovina a pôvodné lužné dubové a topoľové lesy už tvoria len nepatrné fragmenty.

Charakteristickým javom na Východoslovenskej nížine boli pravidelne sa opakujúce záplavy, ktoré prinášali vlahu a živiny vďaka čomu bola táto oblasť mimoriadne úrodná, ale zároveň spôsobovali straty na životoch, škody na majetku, úrode a obmedzovali možnosť obrábať mnohé lokality. Už pred stáročiami preto ľudia budovali ochranné hrádze a odvodňovacie kanály, ktorých úlohou bola protipovodňová ochrana. Tieto snahy sa zintenzívnili po ničivých povodniach v roku 1844 a výsledkom bolo v roku 1848 založenie Vodného družstva na Ondave so sídlom v Trebišove (druhé na území dnešného Slovenska). Veľká povodeň v auguste 1893 pretrhla hrádze na Ondave a jarná povodeň v roku 1924 mala charakter prírodnej katastrofy a svojimi ničivými účinkami prevýšila všetky povodne od roku 1893. Boli poškodené hrádze na riekach Bodrog, Tica a Ondava. Táto povodeň nastolila požiadavku kategoricky riešiť problém výstavbou čerpacích staníc, hrádzí a reguláciou riek. Po druhej svetovej vojne prešla organizačná štruktúra vodného hospodárstva rôznymi zmenami. Pokračovalo sa vo vodohospodárskych úpravách v zmysle ochrany pred veľkými vodami (úpravy hrádzí, budovanie čerpacích staníc, suchej vodnej nádrže pod Vihorlatom a pod.), v zabezpečovaní vody pre hospodárske využívanie a v napĺňaní ostatných vodohospodárskych činností. Povodne sa v regióne východného Slovenska v podstate pravidelne opakujú, ale vďaka protipovodňovým opatreniam je frekvencia výskytu aj spôsobené škody nižšie. Aj v novodobej histórii sme zaznamenali veľké povodne, napríklad v mesiacoch jún, júl a október 1974, júl–august 2004, máj–jún 2010 (www.svp.sk).

Ondavská rovina je tiež územím, kde sa zmeny vo využívaní krajiny po kolektivizácii od r. 1948 dotkli krajiny výrazne a zmenili celkový ráz krajiny s dopadom na život obyvateľov, kultúru a biodiverzitu. Dôsledkom toho je, že tu zaniklo hospodárenie maloroľníkov a tým aj pestrá mozaikovitá krajina, ktorá je predpokladom pre prežitie viacerých druhov. Došlo k veľkoplošnému sceľovaniu pozemkov, rozoraniu medzí, boli založené veľkoplošné lány. Negatívny dopad na biodiverzitu mali rozsiahle hydromelioračné opatrenia za účelom zúrodnenia podmáčaných pôd. Vybudovala sa hustá sieť odvodňovacích kanálov, čerpacích staníc a tisíce hektárov lúk a polí boli odvodnené drenážou. Tieto opatrenia mali negatívny dopad na biodiverzitu, mnohé druhy vtákov z územia úplne vymizli (napr. v minulosti bežný kalužiak červenonohý alebo brehár čiernochvostý) a mnohé druhy vtákov, ktoré sú predmetom ochrany v územia boli veľmi negatívne ovplyvnené.

Ďalšou zásadnou zmenou vo využívaní krajiny bolo postupné ukončenie pastvy spojené s preorientovaním sa na dominantnú rastlinnú výrobu. K týmto zmenám došlo po druhej svetovej vojne ale najmä po roku 1989. V minulosti bol v tomto území typický chov hovädzeho dobytku, vodnej hydiny (husy, kačky) a v menšej miere ovce, kozy, kone, svine.

Celkovými zmenami v predchádzajúcom storočí prešiel aj celkový prístup k ochrane prírody. Na území sa nachádza jedno maloplošné chránené územie (PR Bisce) vyhlásené v roku 2007. Kompetenčne územie spadá do správy CHKO Latorica so sídlom v Trebišove.

2.2. Stručný opis aktuálneho stavu

Polnohospodárstvo

Na území CHVÚ Ondavská rovina sa z celkovej výmery poľnohospodárskej pôdy využíva 16959,39 ha, ako orná pôda. Na výmere 1044,36 ha sa nachádzajú trvalé trávnaté porasty využívané hlavne na kosenie a pasenie. Sady sa nachádzajú na výmere 9,28 ha. Pôda, ktorá nie je poľnohospodársky využívaná sa nachádza na výmere 31,53 ha. Tieto plochy sú z väčšej časti zarastené krovínami a iniciálnymi drevinami.

Lesné hospodárstvo

Lesný pôdny fond zaberá necelé 1% územia CHVÚ. Porasty sú fragmentálne rozmiestnené po celom území. Veková štruktúra vytvára predpoklad nárastu podielu rubne zreých porastov v nasledujúcich decéniach, preto spôsob akým budú obnovované, ovplyvní dostupnosť biotopov lesa v staršom veku na tomto území.

Rekreácia a šport

Územie je súčasťou Dolnozemplínskeho regiónu cestovného ruchu, kde dominuje letná turistika, pobyt pri vode, poznávací, kúpeľný a vidiecky turizmus s ťažiskom mimo územia CHVÚ (Zemplínska Šírava, Vihorlat, Slanské vrchy, Tokaj). Vybavenosť cestovného ruchu, turistické a cykloturistické trasy v území CHVÚ absentujú, územie nemá vyšší potenciál pre budúci rozvoj cestovného ruchu.

Poľovníctvo a rybárstvo

Hlavnou poľovnou zverou v CHVÚ je zver srnčia a diviacia vzhľadom na poľný charakter revírov. Početne menej je zastúpená drobná srstnatá zver (zajac). Z predátorov sa v CHVÚ vyskytuje len líška a ojedinele šakal. Z pernatej zveri je pomerne zastúpený bažant a kačica divá. Nižšie sú stavy jarabíc. Z migrujúcich druhov pernatej zveri hlavne hus divá, hus siatinná a hus bieločelá.

Podľa vyhlášky o ochrane a o čase, spôsobe a podmienkach lovu niektorých druhov zveri je povolený lov jarabice poľnej od 16. septembra do 15. októbra, holuba hrivnáka od 1. augusta do 31. októbra, hrdličky záhradnej od 1. augusta do 31. decembra, lisky čiernej od 1. októbra do 15. januára, kačice divej od 1. septembra do 31. januára, husí bieločelých, siatinných a divých od 1. októbra do 20. januára, chochlačky sivej a chochlačky vrkočatej od 1. októbra do 15. januára a sojky, straky a vrany v mimohniezdnom období.

Navrhované CHVÚ poľovne obhospodaruje celkovo 10 poľovných združení (Parchovany-Dvorianky, Ondava Moravany, Sečovce, Trebišov II, Trebišov I, Veľké Ozorovce-Plechotice, Čelovce, Zemplínske Hradište, Hraň, Zemplínska Nová Ves.

Škody spôsobené zverou v revíroch sú primerané zazvereniu revírov a riešené s vlastníkmi resp. s užívateľmi lesných a poľnohospodárskych pozemkov vzájomnou dohodou, prípadne komisionálnym jednaním. Odstrel zveri sa riadi podľa schváleného plánu chovu a lovu zveri. V poľovných revíroch sa vykonáva prikrmovanie zveri a to hlavne v zimných mesiacoch, roznesenie solí, každoročné sčítanie zveri a budujú sa poľovnícke zariadenia.

Rybárska činnosť v navrhovanom CHVÚ sa riadi zákonom o rybárstve č.139/2002 účinným od 1. apríla 2002 a vykonávacou vyhláškou zo 17.apríla 2002, účinnou od 15. mája 2002. Podľa vyhlášky sa vody členia na vody lososové a vody kaprové. Všetky revíry v CHVÚ patria medzi kaprové vody ktorých užívateľom je SRZ Rada Žilina a kaprový revír MO SRZ Trebišov.

Držitelia rybolovných povolení sa riadia platným rybárskym poriadkom. Navrhované zarybňovacie plány pre príslušný revír vypracúva užívateľ rybárskeho revíru na obdobie 3 rokov na predpísanom tlačíve. Zarybňovací plán pre príslušný rybársky revír obsahuje minimálnu zarybňovaciu povinnosť vychádzajúcu zo základných charakteristík, úlokov predchádzajúcich rokov a produktivity rybárskeho revíru. Zarybňovací plán pre príslušný rok spĺňa minimálnu zarybňovaciu povinnosť v predpísanom druhu a množstve.

Rybárske kaprové revíry sú zarybnené hlavne kaprom, štukou, zubáčom a ostatnou bielou rybou. Vyskytuje sa tu aj pleskáč, lieň, boleň a sumec.

Ťažba nerastných surovín

Severná časť územia CHVU zasahuje do určeného a navrhovaného prieskumného územia pre horľavý zemný plyn (NAFTA a.s. Bratislava). V juhozápadnej časti, v oblasti Nižného Žipova a Kožuchova sú určené dve prieskumné územia pre geotermálnu energiu, západne od Sečoviec prieskumné územie pre termálne podzemné vody. CHVU je súčasťou vymedzenej geotermálnej oblasti Východoslovenská panva. V území boli realizované viaceré vrty zamerané na geotermálnu energiu v oblasti Trebišova a Dvorianok.

V rámci územia CHVU v okolí Trebišova sa nachádza výhradné ložisko zemného plynu Trebišov s vyhláseným chráneným ložiskovým územím a výhradné ložisko gazolínu Trebišov. Ide o ložiská s rozvinutou ťažbou, prevádzkovateľom je NAFTA a.s. Bratislava. Na severozápadnom okraji CHVU západne od obce Parchovany sa nachádza ložisko Kravany a ložisko Višňov. Ide o výhradné ložiská zemného plynu s určeným chráneným ložiskovým územím, aktuálne v prieskume. Prevádzkovateľ je NAFTA a.s. Bratislava.

Využitie vody

V rámci širšieho územia je realizovaných a využívaných viacero hydrogeologických vrto.

Na území CHVU sa nachádzajú vyhlásené pásma hygienickej ochrany 2. stupňa vodárenských zdrojov Trebišov (východne od mesta) a Parchovany (východne od obce).

V území boli v minulosti vykonané významné vodohospodárske úpravy tokov s protipovodňovou a odvodňovacou funkciou, vybudované umelé vodné kanály a prevody vôd. V území sú evidované melioračné zásahy.

V širšom území sa nachádzajú menšie vodné nádrže a rybníky vytvorené človekom (Veľké Ozorovce, Nižný Žipov, Sečovce), v rámci územia CHVU VN Malý Ruskov. V zmysle ÚPN VÚC Košického kraja je plánovaná výstavba väčšej vodnej nádrže Lastovce, juhozápadne od CHVU.

Ďalšie využitie

V centre CHVU sa nachádza mesto Trebišov s priemyselnou základňou zameranou predovšetkým na potravinárstvo a inú ľahkú výrobu. Na severozápadnom okraji mesta je v zmysle ÚPN VÚC Košického kraja navrhnutý nový priemyselný park výroby a skladov.

Na území CHVU sa nenachádza regionálna skládka komunálneho ani iného odpadu v prevádzke. V zmysle ÚPN VÚC je návrh na vybudovanie skládky komunálneho odpadu v severovýchodnej časti CHVU západne od Horoviec. V okolí obcí v rámci celého územia CHVU sú evidované záťažové bývalých skládok, väčšina z nich je rekultivovaná, časť je bez úprav a prekrytia.

Kultúrne dedičstvo a náboženské aktivity

Kultúrne pamiatky a objekty významné z hľadiska kultúrno-historického dedičstva sú viazané na Trebišov a obce vo vnútri a po obvode CHVU, priamo v území sa nenachádzajú. Ako pútnické miesta sa uvádzajú lokality Sečovce a Trebišov. V území sa neevidujú kultúrne a náboženské aktivity, ktoré by mohli mať dopad na predmet ochrany.

2.3. Návrh zásad a opatrení využívania územia a jeho okolia z hľadiska cieľov ochrany

Návrh zásad a opatrení vychádza z hodnotenia priaznivého stavu 10 druhov, pre ktoré bolo vyhlásené CHVÚ Ondavská rovina vyhotoveného ŠOP SR na základe dát z monitoringu vtáctva v rokoch 2010–2012 a odporúčaní navrhnutých expertmi v danom hodnotení. V podkapitole 2.3.1. sú navrhnuté opatrenia pre jednotlivé druhy. Vzhľadom na podobné topické a trofické nároky predmetných druhov sa v danom CHVÚ nevyčleňujú ekologicko-funkčné priestory ale sú zhrnuté v podkapitole 2.3.2 podľa spôsobov využívania územia.

2.3.1. Návrh zásad opatrení pre jednotlivé predmety ochrany

Návrh zásad opatrení vychádza z hodnotenia priaznivých stavov jednotlivých druhov vyhotovených ŠOP SR v rokoch 2010-2012 a odporúčaní navrhnutých expertmi v danom hodnotení, ako aj z odporúčaných opatrení vo vedeckých publikáciách.

Návrh zásad opatrení pre jednotlivé druhy je tu uvedený v celom rozsahu nutných opatrení pre udržanie optimálnej populácie dotknutých druhov. Vzhľadom k tomu, že potrebné opatrenia a biotopové nároky jednotlivých druhov si často v rôznom rozsahu protirečia, preto je potrebné tieto opatrenia zosúladiť. Preto taxatívne uvedené opatrenia pre jednotlivé druhy boli nižšie zoskupené do opatrení pre skupiny druhov, ktoré sú prioritou ochrany vo vyčlenených ekologicko-funkčných priestoroch. Návrh týchto finálnych opatrení (ktoré sa odporúčajú na realizáciu) v ekologicko-funkčných priestoroch však musí brať v úvahu nároky jednotlivých druhov, preto ich tu uvádzame v plnom rozsahu.

2.3.1.1. Návrh zásad opatrení pre orla kráľovského (Aquila heliaca)

Na udržanie stavu orla kráľovského na stupni A priaznivého stavu je potrebné realizovať v CHVÚ Ondavská rovina nasledovné manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť každoročný monitoring výskytu hniezdných párov, dohľadanie hniezd a označovanie mláďat
- zabezpečiť zákonnú ochranu hniezd a hniezdisk a vyhlásenie ochranných zón v okolí hniezd
- v maximálne možnej miere eliminovať riziko nezákonného odstrelu, vykladania otrávených návnad a ďalších foriem environmentálnej kriminality
- revitalizovať a zabezpečovať výsadbu vetrolamov pôvodnými panónskymi druhmi drevín, na území CHVÚ zabezpečiť zákaz výrubu nelesnej drevinovej vegetácie, neznižovať jej výmeru (napr. z dôvodu jej výrubu za účelom výroby drevnej štiepky)
- zabezpečiť vhodnú vekovú štruktúru lesných porastov ako potenciálnych hniezdných biotopov a využívať príslušné právne normy pri usmerňovaní nevhodných lesohospodárskych aktivít
- podporovať pasenie, rozšírenie TTP, kosných lúk, pasienkov a výsadbu lucerky, zakladať trávne pásy okolo poľných ciest a vetrolamových pásov
- eliminovať resp. usmerniť agrochemické postupy a používanie rodenticídov v poľnohospodárstve
- celoplošne eliminovať riziko úhynov na konštrukciách 22 kV elektrických vedení zamedzenie výstavby nových líniových stavieb na hniezdiskách a významných potravných biotopoch
- obnova populácií vybraných druhov tvoriacich potravnú základňu druhu napr. syseľ pasienkový (*Spermophilus citellus*)
- zabezpečiť stálu propagáciu a osvetu ochrany druhu a informovanosť odbornej (lesníci, poľnohospodári a poľovníci) a laickej verejnosti

2.3.1.2. Návrh zásad opatrení pre d'atľa hnedkavého (Dendrocopos syriacus)

Na udržanie stavu d'atľa hnedkavého na stupni A priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- monitoring druhu za účelom získania údajov o stave populácie a jej trende
- zamedzenie výrubom solitérnych stromov, stromoradií a vetrolamov v blízkosti intravilánov obcí
- zachovanie starých ovocných drevín v záhradách a sadoch
- zachovanie starších stromov v intravilánoch obcí (parky, cintoríny, stromoradia)

2.3.1.3. Návrh zásad opatrení pre chrapkáča poľného (*Crex crex*)

Na udržanie stavu chrapkáča poľného v početnosti 50 párov (chrapkajúcich samcov) je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- v rámci stavebných konaní zachytávať prípadné ohrozenia hniezdných lokalít a navrhovať náhradné riešenia (kompenzácie v podobe náhradných lokalít, kde sa zlepšia podmienky pre hniezdenie chrapkáča, napríklad odstránenie zárastu krovín)
- v rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používania hnojív a chemických látok na hniezdných lokalitách
- v rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov a vhodnej štruktúry krajiny vrátane medzí a úhorov
- realizovať informačné a praktické ekovýchové aktivity pre farmárov a traktoristov o správnom spôsobe kosenia aktivity
- zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody v čase kosby so zameraním na zachovanie trávnatých porastov
- v prípade poklesu populácií využiť cieleňú ochranu hniezdisk s využitím ustanovení zákona a vyhlášky o CHVÚ

2.3.1.4. Návrh zásad opatrení pre bociana bieleho (*Ciconia ciconia*)

Na udržanie početnosti 58 párov bociana bieleho je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- systematicky zabezpečovať prekládky problematických hniezd na elektrických vedeniach alebo iných objektoch
- zabezpečiť ochranné prvky na elektrických vedeniach proti sadaniu, stavaniu hniezd a nárazom bocianov aj na migračných lokalitách
- v rámci stavebných konaní zachytávať prípadné ohrozenia hniezd a navrhovať náhradné riešenia
- na vhodných lokalitách v spolupráci so samosprávami poskytovať nové hniezdne podložky
- pri zásahoch do mokradí uplatňovať vhodné podmienky využívajúce prírodné procesy a v prípade nevyhnutnosti požadovať aj vytvorenie náhradných lokalít
- v rámci územnoplánovacích a iných dokumentov požadovať zachovanie mokradí a vhodnej štruktúry krajiny vrátane mokradí, lúk a pasienkov
- zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí
- realizovať ekovýchové aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum bocianov a mokradí

2.3.1.5. Návrh zásad opatrení pre ľabtušku poľnú (*Anthus campestris*)

Pre zachránenie populácie ľabtušky poľnej v CHVÚ Ondavská rovina a vytvorenie biotopov vhodných pre jej zahniezdenie je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- zabezpečenie monitoringu všetkých hniezdiacich párov v CHVÚ
- odporúča sa zvýšiť podiel TTP, najmä lúk, pasienkov, lucernovnísk, realizovať reštitučné programy zamerané na obnovu pôvodných biotopov tak, aby zaberali minimálne 3320 ha
- usmernenie hospodárskej činnosti na existujúcich, prípadne možných hniezdiskách (poľnohospodárstvo, ťažba pieskov, intenzívna pastva, rekultivačné zásahy, ap.)
- zamedzenie používaniu insekticídov na hniezdných lokalitách a ich bezprostrednom okolí

- ponechávanie medzí, okrajov poľných ciest a nevyužívaných úhorov bez zásahu počas hniezdneho obdobia.
- zabezpečiť úpravu priemerného počtu hniezdiacich párov ľabtušky poľnej považovaný za cieľový pre CHVÚ Ondavská rovina na 20 hniezdných párov.

2.3.1.6. Návrh zásad opatrení pre rybárika riečneho (*Alcedo atthis*)

Na udržanie alebo zvýšenie súčasnej populácie rybárika riečneho je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť stály monitoring hniezdných lokalít
- monitorovať populačnú dynamiku a trendy vývoja populácie
- monitorovať znečisťovanie vodných tokov splaškami, odpadkami, priemyselným znečistením (aj nad hranicou CHVÚ – Nižný hrabovec), vypúšťaním močovky
- monitorovať a eliminovať negatívne vplyvy výkonu rybárskeho práva a rekreačných aktivít
- v nutných prípadoch upravovať hniezdne steny, vytvárať nové hniezde možnosti rybárika riečneho
- spolupracovať so správcami tokov a MO SRZ pri zabezpečovaní ochrany rybárika a jeho hniezdných lokalít
- organizovať výchovno vzdelávacie podujatia - prednášky a besedy zamerané na vytvorenie pozitívneho vzťahu verejnosti k ochrane rybárika.

2.3.1.7. Návrh zásad opatrení pre sokola rároha (*Falco cherrug*)

Na udržanie alebo zvýšenie súčasnej populácie sokola rároha je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť pravidelnú kontrolu územia zameranú na lokalizovanie a eliminovanie nezákonných činností, inštalovať uzamykateľné rampy na prístupových komunikáciách do CHVÚ, kontrolovať oprávnenosť vstupu a vjazdu motorovými vozidlami do CHVÚ
- zabezpečiť vyhlásenie ochranných zón v okolí hniezd
- evidovať všetky prípady environmentálnej kriminality v súvislosti s druhom
- zabezpečiť fyzickú kontrolu hniezd so zameraním na zistenie hniezdnej produktivity, kondície mláďat a označenie mláďat
- zabezpečiť každoročnú údržbu, opravu a vyvesovanie nových hniezdných búdok
- zabezpečiť udržanie vhodnej drevinovej skladby v poľnohospodársky využívanej krajine, revitalizovať a zabezpečovať výsadbu vetrolamov pôvodnými panónskymi druhmi drevín, na území CHVÚ zabezpečiť zákaz výrubu nelesnej drevinovej vegetácie, neznižovať jej výmeru (napr. z dôvodu jej výrubu za účelom výroby drevnej štiepky)
- zabezpečiť ponechávanie odumierajúcich a odumretých drevín v poľnohospodárskej krajine
- udržať a zvyšovať podiel trvalých trávnych porastov a uplatňovať agroenvironmentálne schémy
- dohliadať na zákonné aplikovanie chemikálií v poľnohospodárskej výrobe (insekticídy, rodenticídy) a kontrolovať ich aplikáciu v praxi
-
- podporovať spôsob hospodárenia, rozšírenie TTP, kosných lúk a výsadbu lucerky, zakladať trávne pásy okolo poľných ciest a vetrolamových pásov
- celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách 22 kV elektrických vedení inštalovaním chráničiek a výstražných prvkov na trasách VN, znižujúcim riziká nárazov letiacich vtákov do el. vedení, prípadne 22 kV elektrické vedenia riešiť kabelážou v zemi

- obnova populácií vybraných druhov tvoriacich potravnú základňu druhu napr. syseľ pasienkový (*Spermophilus citellus*)
- vylúčiť výstavbu veterných parkov v okruhu min. 20 km od chráneného vtáčieho územia
- zabezpečiť stálu propagáciu a osvetu ochrany druhu a informovanosť odbornej (lesníci, poľnohospodári a poľovníci) a laickej verejnosti
-

2.3.1.8. Návrh zásad opatrení pre prhľaviara čiernehohlavého (*Saxicola torquata/rubicola*)

Na udržanie alebo zvýšenie súčasnej populácie prhľaviara čiernehohlavého je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť monitoring hniezdnej populácie
- v rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov monitorovať, kontrolovať a obmedziť používanie hnojív a chemických prípravkov v boji so škodcami v hniezdných lokalitách
- monitorovať vykonávanie údržby ciest (priekopy, násypy)
- spolupracovať s vlastníkmi a užívateľmi poľnohospodárskych pozemkov (Pozemkové spoločenstvá, Poľnohospodárske družstvá, Slovenská správa ciest) pri zabezpečovaní ochrany prhľaviara čiernehohlavého a jeho výskytových lokalít: usmernenie aplikácie metód obhospodarovania vyhovujúceho ekologickým a biologickým nárokom prhľaviara čiernehohlavého (likvidácia vegetácie pozdĺž ciest a okrajov polí, degradácia habitatov rozorávaním trvalých trávnych porastov, likvidácia medzí, rekultivácie, poľnohospodárske splašky- hnojovica, aplikovanie umelých hnojív, pesticídov a insekticídov na trvalých trávnych porastoch a okrajoch polí, vypaľovanie trávy, úhorov a medzí na začiatku a počas hniezdného obdobia, pri tvorbe a realizácii Agroenvironmentálnych programov.
- v rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov a vhodnej mozaikovitej krajiny vrátane medzí a úhorov
- podporovať tradičné mozaikové využívanie poľnohospodárskej pôdy najmä ako pasienky a kosné lúky
- organizovať výchovno-vzdelávacie podujatia (napr. prednášky a besedy) pre verejnosť, vlastníkov a užívateľov zamerané na vytvorenie pozitívneho vzťahu k ochrane prhľaviara čiernehohlavého, vydávať propagačné materiály

2.3.1.9. Návrh zásad opatrení pre prepelicu poľnú (*Coturnix coturnix*)

Pre udržanie stavu prepelice primerane postačujú navrhnuté opatrenia uvedené pre chrapkáča poľného.

2.3.1.10. Návrh zásad opatrení pre pipíšku chochlatú (*Galerida cristata*)

Pre udržanie stavu pipíšky chochlatej je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- zabezpečenie monitoringu hniezdnej populácie v CHVÚ
- odporúča sa zvýšiť podiel TTP, najmä lúk, pasienkov, lucernovísk, realizovať reštitučné programy zamerané na obnovu pôvodných biotopov tak, aby zaberali minimálne 3320 ha
- usmernenie hospodárskej činnosti na existujúcich, prípadne možných hniezdiskách (poľnohospodárstvo, ťažba pieskov, intenzívna pastva, rekultivačné zásahy, ap.)
- ponechávanie medzí, okrajov poľných ciest a nevyužívaných úhorov bez zásahu počas hniezdného obdobia.
- Komunikáciou s užívateľmi súčasných alebo bývalých poľnohospodárskych dvorov a priemyselných areálov zlepšiť úroveň starostlivosti o tieto areály (kosenie, odstránenie odpadkov).

- Zabezpečiť úpravu priemerného počtu hniezdiacich párov pipíšky chochlatej považovaný za cieľový pre CHVÚ Ondavská rovina na 50 hniezdných párov.

2.3.2. Návrh zásad a opatrení podľa spôsobov využívania územia

Návrh zásad opatrení vychádza z hodnotenia priaznivého stavu druhov, pre ktoré bolo vyhlásené CHVÚ Ondavská rovina vyhotoveného ŠOP SR na základe dát z monitoringu vtáctva v rokoch 2010-2012 a odporúčaní navrhnutých expertmi v danom hodnotení. Opatrenia sa vzhľadom na veľmi podobné topické a trofické nároky predmetných druhov nerozčleňujú v danom CHVÚ na jednotlivé územia (ekologicko-funkčné priestory), ale podľa nasledujúcich spôsobov využívania územia.

2.3.2.1. Poľnohospodárstvo

Až 90,07 % rozlohy CHVÚ zaberá poľnohospodárska pôda a všetky kritériové druhy sú viazané na otvorenú poľnohospodársku krajinu. Z tohto dôvodu je väčšina návrhov opatrení a zásad na využívanie územia z hľadiska predmetov ochrany sústredená v tejto kapitole. Poľnohospodárska výroba v CHVÚ je charakteristická najmä veľkoplošnou intenzívnou poľnohospodárskou výrobou, čo má na predmety ochrany negatívny vplyv. Preto je nutné dodržiavať nasledovné zásady a opatrenia:

- podporovať pasenie, rozšírenie TTP, kosných lúk, pasienkov a výsadbu lucerky, zakladať trávne pásy okolo poľných ciest a vetrolamových pásov
- zabrániť rozorávaniu existujúcich TTP
- na pozemkoch vo vlastníctve štátu uprednostňovať tých poľnohospodárov alebo subjekty hospodáriace v poľnohospodárstve, ktoré hospodária v súlade so zásadami ochrany prírody
- eliminovať resp. usmerniť agrochemické postupy a používanie insekticídov a rodenticídov v poľnohospodárstve
- v rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používania hnojív a chemických látok (insekticídy, rodenticídy) na hniezdných lokalitách
- zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody v čase kosby so zameraním na zachovanie trávnatých porastov
- revitalizovať a zabezpečovať výsadbu vetrolamov pôvodnými panónskymi druhmi drevín, na území CHVÚ zabezpečiť zákaz výrubu nelesnej drevinovej vegetácie, neznižovať jej výmeru (napr. z dôvodu jej výrubu za účelom výroby drevnej štiepky), zamedziť výrubom solitérnych stromov, stromoradií a vetrolamov
- ponechávanie medzí, okrajov poľných ciest a nevyužívaných úhorov bez zásahu počas hniezdného obdobia.
- zachovanie starých ovocných drevín v záhradách a sadoch

2.3.2.2. Lesné hospodárstvo

Lesná pôda zaberá v CHVÚ Ondavská rovina len 0,93 % rozlohy územia. Jediným druhom, ktorý je v CHVÚ čiastočne naviazaný na lesné porasty, je orol kráľovský, ktorý hniezdi napr. v lese Čongov. Preto je potrebné dodržiavať nasledovné zásady a opatrenia:

- zabezpečiť vhodnú vekovú štruktúru lesných porastov ako potenciálnych hniezdných biotopov a využívať príslušné právne normy pri usmerňovaní nevhodných lesohospodárskych aktivít
- v prípade nájdania hniezda orla kráľovského alebo sokola rároha je v prípade potreby vyhlásiť ochranné zóny v okolí hniezda s cieľom limitovania lesohospodárskych prác

a vyrušovania. Potrebnú vyhlásenia zvažujú miestni experti, v prípade ak je možné riešiť ochranu porastov aj inou formou dohody (ústnou) a sú s aplikáciou takýchto opatrení dobré skúsenosti, je potrebné uprednostniť túto formu ochrany okolia hniezd

2.3.2.3. Rekreačia a šport

Rekreačia a šport nepredstavujú v súčasnosti reálne ohrozenia predmetov ochrany daného CHVÚ, je však potrebné dôsledne posudzovať investičné zámery zamerané na rozvoj rekreácie a športu, ktoré by mohli mať negatívne dopady na predmet ochrany ak by sa realizovali priamo v území alebo jeho bezprostrednom okolí a mohli by mať dopad na predmety ochrany.

2.3.2.4. Poľovníctvo a rybárstvo

V území CHVÚ sa nachádzajú poľné poľovné revíry takmer na celej rozlohe. Záujmy ochrany druhov dravcov orol kráľovský a sokol rároh môžu byť v konflikte so záujmami poľovníctva. Preto je potrebné dodržiavať nasledovné zásady a opatrenia:

- v maximálnej možnej miere eliminovať riziko nezákonného odstrelu, vykladania otrávených návnad a ďalších foriem environmentálnej kriminality a evidovať všetky formy a prípady environmentálnej kriminality
- monitorovať a eliminovať negatívne vplyvy výkonu rybárskeho práva a rekreačných aktivít na rybárka riečneho

2.3.2.5. Ťažba nerastných surovín

Územie v súčasnosti nie je využívané pre ťažbu nerastných surovín. V území sú však evidované ložiská zemného plynu. V prípade prípravy projektov na ich otvorenie a využívanie, alebo projektov na využívanie iných nerastných surovín je potrebné dodržať nasledovné zásady:

- je potrebné dôsledne posúdiť nové zámery na rozvoj ťažby nerastných surovín a vylúčiť ich v prípade, že je preukázaný negatívny dopad na predmet ochrany, resp. dochádza nimi k fragmentácii územia
- v prípade realizácie nových projektov ťažby nerastných surovín, ktoré je možné po posúdení dopadov na predmet ochrany realizovať je potrebné dôsledne trvať na vypracovaní a dodržaní zmierňujúcich opatrení

2.3.2.6. Využitie vody

V rámci územia CHVU je realizovaných viacero hydrogeologických vrtov určených pre získanie pitnej vody, nachádzajú sa tu menšie vodné nádrže a plánovaná je jedna väčšia. V minulosti v území došlo k rozsiahlym protipovodňovým úpravám vodných tokov a hydromelioračným úpravám na ornej pôde. Pri ďalších zámeroch na využívanie vody v území je potrebné pri projektovaní a v procese povoľovaní zohľadniť nároky druhov vtákov pre ktorých ochranu bolo CHVÚ vyhlásené.

- pri zásahoch do mokradí uplatňovať vhodné podmienky využívajúce prírodné procesy a v prípade nevyhnutnosti požadovať aj vytvorenie náhradných lokalít
- monitorovať znečisťovanie vodných tokov splaškami, odpadkami, priemyselným znečistením (aj nad hranicou CHVÚ – Nižný hrabovec), alebo vypúšťaním močovky
- spolupracovať so správcami tokov a MO SRZ pri zabezpečovaní ochrany rybárka a jeho hniezdných lokalít

2.3.2.7. Ďalšie využitie

Okrem vyššie uvedených aspektov, ktoré je potrebné zohľadniť predstavujú potenciálne riziko pre predmety ochrany viaceré ďalšie hrozby. Pri ďalšom využití územia je preto potrebné dodržať nasledovné zásady a opatrenia:

- zabezpečiť každoročný monitoring druhov ktoré sú predmetom ochrany CHVÚ za účelom získania údajov o stave a trendoch populácií druhov, v prípade orla kráľovského a sokola rároha aj dohľadanie hniezd a označovanie mláďat
- zabezpečiť maximálnu zákonnú ochranu hniezd a hniezdisk a vyhlásenie ochranných zón v okolí hniezd
- v prípade poklesu populácií využiť cielenú ochranu hniezdisk s využitím ustanovení zákona a vyhlášky o CHVÚ
- systematicky zabezpečovať prekládky problematických hniezd bociana bieleho na elektrických vedeniach alebo iných objektoch a v spolupráci so samosprávami zabezpečovať vytváranie nových hniezdných príležitostí
- v nutných prípadoch upravovať hniezdne steny, vytvárať nové hniezdné možnosti rybárika riečneho
- zabezpečiť každoročnú údržbu, opravu a vyvesovanie nových hniezdných búdok pre sokola rároha
- v rámci stavebných konaní zachytávať prípadné ohrozenia hniezdných lokalít a navrhovať náhradné riešenia (kompenzácie v podobe náhradných lokalít, kde sa zlepšia podmienky pre hniezdenie cieľových druhov)
- v rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie mokradí, trávnatých porastov a vhodnej štruktúry krajiny vrátane medzí a úhorov
- zachovanie starších stromov v intravilánoch obcí (parky, cintoríny, stromoradia)
- celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách 22 kV elektrických vedení inštalovaním chráničiek a výstražných prvkov na trasách VN, znižujúcim riziká nárazov letiacich vtákov do el. vedení, prípadne 22 kV elektrické vedenia riešiť kabelážou v zemi
- vylúčiť výstavbu veterných parkov v okruhu min. 20 km od chráneného vtáčieho územia
- obnova populácií vybraných druhov tvoriacich potravnú základňu druhu napr. syseľ pasienkový (*Spermophilus citellus*)
- zabezpečiť pravidelnú kontrolu územia zameranú na lokalizovanie a eliminovanie nezákonných činností, inštalovať uzamykateľné rampy na prístupových komunikáciách do CHVÚ, kontrolovať oprávnenosť vstupu a vjazdu motorovými vozidlami do CHVÚ
- realizovať ekovýchové aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané informovanie odbornej i laickej verejnosti, na ochranu a výskum druhov ktoré sú predmetom ochrany s cieľom vytvoriť u verejnosti pozitívny vzťah k ochrane cieľových druhov
- zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí

2.3.2.8. Kultúrne dedičstvo a náboženské aktivity

V súčasnosti sa CHVÚ pre potreby prezentovania kultúrneho dedičstva a náboženských aktivít nevyužíva, predstavujú len potenciálne riziko pri možných budúcich zámeroch. Ak by sa takéto zábery v budúcnosti objavili je potrebné realizovať aktivity s ohľadom na záujmy predmetov ochrany.

3. CIELE STAROSTLIVOSTI A OPATRENIA NA ICH DOSIAHNUTIE

3.1. Stanovenie dlhodobých cieľov starostlivosti

3.1.1. Dlhodobé ciele na dosiahnutie priaznivého stavu:

1. Zvýšiť početnosť u výberového druhu *Coturnix coturnix*, pri ktorom podľa výsledkov monitoringu 2010–2012 došlo k poklesu početnosti oproti návrhu CHVÚ.
2. Zachovať súčasný priaznivý stav výberových druhov vtákov *Aquila heliaca* a *Dendrocopos syriacus*.
3. Minimálne zachovať početnosť na súčasnej úrovni, rovnakej ako bola vo vedeckom návrhu CHVÚ Ondavská rovina u výberových druhov: *Crex crex*, *Ciconia ciconia*, *Alcedo atthis*, *Falco cherrug*, *Saxicola torquata*.
4. Zabezpečiť adresný legislatívny rámec pre zlepšenie kvality biotopov predmetov ochrany v CHVÚ Ondavská rovina, prehodnotiť a zmeniť cieľovú početnosť predmetu ochrany v CHVÚ Ondavská rovina u druhov *Anthus campestris* a *Galerida cristata*.
5. Zvýšiť ekologické povedomie miestnych obyvateľov a zlepšiť spoluprácu s vlastníkmi a správcami pozemkov pri ochrane vtáctva.

Limitujúce a modifikujúce faktory

Vnútorne prírodné faktory

Vnútorným prírodným faktorom, ktorý môže negatívne vplývať na populácie výberových druhov a dlhodobé ciele č. 1–3 sú predovšetkým **extrémny počasie a nedostatok potravy**. Extrémny počasie (náhle výkyvy teplôt, dlhé obdobie so zrážkami spojené s povodňami alebo naopak extrémne suché a horúce počasie) môžu prispieť k negatívnym vplyvom na populácie výberových druhov. Náhle výkyvy teplôt môžu prispieť k nižšej hniezdnej úspešnosti výberových druhov v území, alebo úmrtiu adultných jedincov. Týka sa to najmä orla kráľovského a sokola rároha. Tento faktor sa však opakuje len v odstupe niekoľkých rokov, preto dostatočne veľké populácie výberových druhov sa dokážu s týmito stratami vyrovnáť. V prípade ak by populácie oproti aktuálnemu stavu poklesli a v území prežíval len posledný páro sokola rároha, alebo posledné jednotlivce, tak aj straty spôsobené prírodnými faktormi by mohli byť pre populáciu fatálne.

Dlhé obdobia so zrážkami spojené s povodňami môžu prispieť k malej hniezdnej úspešnosti, zničeniu hniezd alebo úplne znemožniť hniezdenie druhom, ktoré sú viazané skôr na xerothermné biotopy ako napr. ľabtuška poľná, prepelica a pipíška chochlatá, prípadne rybárikovi hniezdiacemu v zemných norách v kolmých brehoch Ondavy. Naopak extrémne suché a horúce počasie spôsobujúce vysychanie mokradí a vlhkých lúk spôsobuje negatívne zmeny týchto biotopov, ktoré sa môžu stať nevhodnými pre druhy chrapkáč poľný, bocian biely a čiastočne príhľaviar čiernohlavý.

Podobne ako extrémny počasie môžu k nižšej hniezdnej úspešnosti prispieť aj **prirodzené cykly v abundancii drobných zemných cicavcov**. Tieto však značne vedľa orly kráľovské a sokoly rárohy kompenzovať preorientovaním na inú potravu a to napríklad na holuby. V súčasnosti sú oveľa väčším rizikom pre územie antropicky podmienené faktory, ktoré môžu limitovať a modifikovať splnenie dlhodobých cieľov a do veľkej miery môžu limitovať aj vplyv prírodných faktorov.

Vnútorne človekom podmienené faktory

Splnenie dlhodobých cieľov 1–5 môže byť značne limitované, alebo modifikované viacerými človekom podmienenými faktormi.

*Na populácie výberových druhov, ktoré sú predmetom ochrany v CHVÚ môže limitujúco vplývať **intenzívne poľnohospodárstvo**. V tomto ohľade je dôležité predovšetkým **odvodňovanie, opúšťanie, rozorávanie TTP a používanie pesticídov**.* Tento faktor limituje populáciu všetkých druhov poľnohospodárskej krajiny (všetky výberové druhy okrem rybníka riečného) v území aj dnes a to hlavne v dôsledku chemizácie, rozorávania okrajov ciest, medzí, okrajov vetrolamov a absencie TTP všeobecne, ktoré zapríčiňujú stratu hniezdných a potravných biotopov, nedostatok vhodnej potravy (hmyz, drobné zemné cicavce) v CHVÚ. Je otáznou či bez zmeny dnešných praktík v poľnohospodárstve sú vôbec v CHVÚ udržateľné populácie druhov ako sokol rároh, ľabtuška poľná, príhľaviar čiernohlavý, pipiška chochlatá, chrapkáč poľný, prepelica poľná. Preto intenzívne poľnohospodárstvo môže značne limitovať aj splnenie dlhodobých cieľov č. 1–3. Pre eliminovanie tohto rizika je potrebné zmeniť praktiky hospodárenia a to vytvorením častí územia s menej intenzívnym hospodárením, t.j. so založením nových trávnych porastov, pasienkov (na nich sysľovísk). Tieto opatrenia by sa mali vykonať aspoň na pozemkoch, ktoré sú dnes vo vlastníctve štátu (SPF).

*Limitujúcim faktorom, ktorý môže limitovať dosiahnutie dlhodobých cieľov č.2 a 3 je **všeobecné prenasledovanie dravcov** v území.* Územie Ondavskej roviny nepatrí medzi územia na Slovensku, kde je tento faktor bežným javom ale je potrebné tento faktor brať na zreteľ. Pri celkovo malej početnosti najmä sokola rároha je však takéto prenasledovanie kritickým rizikom pre jeho dlhodobé prežítie. Preto je nevyhnutné aby štátne orgány systematicky a dlhodobo monitorovali a potierali túto nelegálnu činnosť a aby bol vypracovaný efektívny systém na odhaľovanie a potrestanie vinníkov. Zároveň je nutné posilniť spoluprácu s tými poľovníckymi združeniami, ktoré nie sú pasívne pri potieraní týchto praktík a vedľa byť nápomocné v celkovom zlepšení stavu. V neposlednom rade je dôležité vhodne šíriť osvetu ohľadne významu týchto dravcov a potreby ich ochrany a potreby zmeny poľnohospodárstva v území, ktoré by vytvorilo aj prirodzenú potravnú ponuku a tak eliminovalo možné konflikty s chovateľmi holubov a poľovníkmi a teda nežiadúci vznik negatívneho vnímania ochrany týchto dravcov.

*Pre realizáciu ochranných opatrení je dôležité zachovanie **podpory verejnosti pre ochranu prírody** ako takú.* Podpora verejnosti môže značne variovať v závislosti od celkovej ekonomickej situácie, od spôsobu presadzovania opatrení ochrany prírody a od celkového informovania o ochrane prírody a hodnotách územia. V prípade zhoršenia ekonomickej situácie sa na prioritnejšie pozície v celkovom vnímaní bežných ľudí dostanú iné aspekty života spoločnosti (sociálno-ekonomické) ako ochrana prírody. V takejto situácii by bolo ťažšie hľadať podporu verejnosti na presadzovanie efektívnejšej ochrany prírody a minimalizovať tak dopad slabšej podpory verejnosti pre ochranu prírody. Na druhej strane zvyšujúca sa životná úroveň a prísun investícií a iných ekonomických záujmov do územia spôsobuje silnejší tlak na využívanie územia a je veľmi často v protiklade so záujmami ochrany prírody. Čiastočne sa dá minimalizovať dopad takejto negatívnej situácie tým, že sa dlhodobo poukazuje na význam ochrany prírody nielen z pohľadu ekonomického, ale celkového prínosu pre kvalitu života (potreba zachovania mokradí, vodozadržných pásov alebo TTP celkovo na poľnohospodárskej pôde pre lepšiu ochranu pred bleskovými povodňami ako aj pre zlepšenie vhodných mikroklimatických podmienok ako ochrana pred klimatickými zmenami a pod.). V prípade Ondavskej roviny je potrebné poukazovať na celkovú potrebu zachovať kultúrne a prírodné dedičstvo. Druhy sokol rároh, orol kráľovský je potrebné chrániť obzvlášť ako jedny z najvzácnejších vtákov na Slovensku a v rámci Európskej únie ale aj Európy vôbec. Druhy napr. prepelica poľná alebo bocian biely je potrebné zachovať ako kultúrne a prírodné dedičstvo charakteristické pre nížinné poľnohospodárske oblasti Slovenska ale aj celej Európy.

Rovnako ako celková ekonomická situácia (v prípade jej negatívneho vývoja) môže zhoršiť vnímanie verejnosti aj nedostatočná komunikácia s verejnosťou pri prijímaní opatrení pre

ochranu prírody. Na minimalizovanie tohto faktora je veľmi dôležité vždy v predstihu pred prijatím opatrení o nich rokovať s dotknutými obcami, vlastníkmi, užívateľmi, prípadne aj občianskymi združeniami a iniciatívami. Takýto inkluzívny prístup v konečnom dôsledku nemusí viesť len k vysvetľovaniu potrieb opatrení prijatých pre ochranu prírody a nájdenia optimálneho spôsobu ich realizácie (teda skĺbenie požiadaviek dotknutých vlastníkov, obcí, iných subjektov a ochrany prírody), ale môže viesť aj k nájdeniu nových osôb ochotných aktívne pomáhať ochrane prírody a tak prispieť pozitívne k naplneniu cieľov.

Vonkajšie prírodné faktory

Dlhodobé ciele 1–3 môže limitovať a modifikovať aj viacero vonkajších prírodných faktorov. Jedná sa v prípade významnejšieho vplyvu o tie isté faktory (extrémny počasie a nedostatok potravy) ako v prípade vnútorných prírodných faktorov. V tomto prípade však treba zohľadniť aj možný vplyv na loviská druhov (orol kráľovský, sokol rároh) umiestnené mimo samotného CHVÚ. Na všetky druhy môžu vplývať faktory počas ich pobytu mimo územia CHVÚ v mimohniezdnom období. Niektoré z nich nie je možné ovplyvniť na národnej úrovni, resp. vôbec. Preto ich je potrebné vziať v úvahu pri hodnotení populácií aj v samotnom CHVÚ Ondavská rovina pre prípad, ak tieto faktory majú dopad na populácie v CHVÚ.

Medzi tieto faktory patria napr. extrémny počasie na migračných trasách a zimoviskách. V prípade druhov ako bocian biely, prepelica poľná, chrapkáč poľný, ľabtuška poľná, pŕhľaviar čiernohlavý nie je pre zachovanie populácií týchto druhov dôležité len udržanie vhodných podmienok na hniezdenie v samotnom CHVÚ. Takmer rovnako dôležitú rolu hrajú aj podmienky na zimoviskách a migračných trasách.

Medzi vonkajšími prírodnými faktormi hrá významnú rolu globálna zmena klímy. Táto vedie už v súčasnosti k posunu areálu rozšírenia niektorých vtáčích druhov a ovplyvňuje aj druhovú skladbu biotopov. V prípade Ondavskej roviny majú tieto zmeny veľmi významný dopad na charakter územia. Extrémne teplé a suché roky, najmä letá vedú k vysychaniu mokradí a vlhkých lúk. Mení sa druhová skladba lúk. Extrémne silné a dlhotrvajúce zrážky zase budú spôsobovať povodne. Napríklad v prípade chrapkáča poľného tak klimatický atlas hniezdného rozšírenia vtákov v Európe predpokladá, že v rokoch 2070-2099 sa Slovensko ocitne na južnej hranici rozšírenia tohto druhu v Európe (Huntley et al. 2007). Dopad globálnej zmeny klímy môžu čiastočne minimalizovať aj politické opatrenia prijaté na globálnej úrovni. Vzhľadom k prírodným hodnotám, ktoré môže Slovensko stratiť tak by súčasťou snahy o dodržanie vyššie uvedených dlhodobých cieľov (a to nielen na Ondavskej rovine ale aj v iných chránených územiach) mali slovenské inštitúcie žiadať efektívne opatrenia na zastavenie globálnych klimatických zmien. Keďže k nim však v súčasnosti nie je na globálnej politickej úrovni vôľa, je potrebné s pôsobením týchto faktorov u nás rátať a prispôbiť im aj navrhované opatrenia tak, aby viedli k udržaniu tých autochtónnych druhov, u ktorých to je možné a zároveň vytvorili vhodné podmienky pre celkové udržanie stability ekologických funkcií krajiny a jej autoregulačných mechanizmov.

Vonkajšie človekom podmienené faktory

Viacere antropické faktory s pôvodom mimo územia CHVÚ Ondavská rovina môžu tiež významne prispieť k horšiemu ako očakávanému naplneniu dlhodobých cieľov starostlivosti o CHVÚ Ondavská rovina.

Stavba nových investičných zámerov za hranicami CHVÚ predstavuje riziko pre dosiahnutie cieľov 1–3. Takýmto rizikom je napríklad zastavanie poľnohospodárskej pôdy, ktorá slúži ako hniezdne a potravné biotopy. Rizikom je tak stavba veľkých, priemyselných areálov, solárnych alebo veterných elektrární. Na predchádzanie takýchto rizík je nutné využívať nástroje, ktoré poskytuje EIA a Smernica o biotopoch a Smernica o vtákoch, zámery riadne posúdiť a povoliť ich v prípade, že sa nepreukáže negatívny dopad na predmet ochrany. Takisto je potrebné už v územnoplánovacej dokumentácii nastaviť vhodné výber území, ktoré slúžia na rozvoj uvedených a podobných činností a to tak, aby

nedochádzalo k zbytočnej fragmentácii poľnohospodárskej pôdy v okolí chránených území a aby sa takýto rozvoj sústreďoval do okolia oblastí, ktoré sú už dnes zastavané.

V prípade cieľov 1, 2 a 3 hrá významnú rolu aj ochrana biotopov sťahovavých druhov na zimoviskách a migračných trasách ako aj samotných druhov počas migrácie a zimovania.

Odlesňovanie, intenzifikácia poľnohospodárstva na zimoviskách a nelegálny lov počas migrácie pritom predstavujú jedno z hlavných rizík pre sťahovavé druhy. Nelegálny lov počas migrácie sa týka predovšetkým krajín v okolí Stredomoria ako je Turecko, Cyprus, Libanon a Egypt. Nelegálnym lovom tu nie sú ohrozené len bežné druhy, ale aj mnohé vzácne druhy, migrujúce bociany, dravce. Vzhľadom ku nestabilnej politickej situácii v týchto krajinách sa nedá očakávať zmena legislatívy na ochranu vtáctva v týchto štátoch ani pri tlaku verejnosti z Európy. Preto je možné očakávať, že u ďalekých migrantov zimujúcich v Afrike sa tento nelegálny lov môže aj významne podpísať na negatívnom trende predmetného druhu aj v samotnom CHVÚ. Na minimalizovanie pôsobenia tohto faktoru je tak potrebné zabezpečiť vhodné podmienky na hniezdenie druhov v CHVÚ za účelom zvýšenia hniezdnej úspešnosti. Podobne ťažko ovplyviteľným procesom je aj proces odlesňovania v subsaharskej Afrike vplyvajúci negatívne na dostupnosť zimovísk žltochvosta hôrneho ako aj intenzifikácia poľnohospodárstva v týchto krajinách. Preto jediným efektívnym opatrením je potreba zabezpečenia podmienok na hniezdenia a dožadovanie plnenia medzinárodných dohôd (RAMSAR, AEWa a iné).

Na naplnenie cieľov 1, 2, 3 a 4 môže negatívne pôsobiť aj celková nepriaznivá **ekonomická a sociálna situácia v Európe**. V prípade nepriaznivého vývoja ekonomiky prioritou môžu byť iné opatrenia, a teda aj celkové vnímanie ochrany prírody ako priority sa môže posunúť na nižšie úrovne a sťažiť tak dosiahnutie dlhodobých cieľov. Na minimalizovanie dopadu tohto vplyvu je potrebné systematicky upozorňovať na prínosy zachovanej prírody, ktoré poskytujú služby spoločnosti nezávisle od ekonomickej situácie (napr. vodozádržná schopnosť mokradí, pričom mokrade sú dôležité aj pre prežitie predmetov ochrany a pod.).

3.2. Stanovenie operatívnych cieľov

1. **Zvýšiť početnosť u výberového druhu *Coturnix coturnix*, pri ktorom podľa výsledkov monitoringu 2010–2012 došlo k poklesu početnosti oproti návrhu CHVÚ.**
 - 1.1. Zvýšiť a udržať úroveň populácie prepelice poľnej (*Coturnix coturnix*) na úrovni minimálne 250–300 párov / volajúcich samcov.
 - 1.2. Zvýšiť a udržať úroveň populácie ľabtušky poľnej (*Anthus campestris*) na úrovni minimálne 10 párov.
 - 1.3. Zvýšiť a udržať úroveň populácie pipišky chochlatej (*Galerida cristata*) na úrovni minimálne 50 párov.
 - 1.4. Zvýšiť rozlohu TTP ako vhodných hniezdných biotopov prepelice poľnej (*Coturnix coturnix*) o 20 % oproti súčasnému stavu (celková cieľová rozloha TTP v CHVÚ je 3320 ha).
2. **Zachovať súčasný priaznivý stav výberových druhov vtákov *Aquila heliaca* a *Dendrocopos syriacus*.**
 - 2.1. Udržať populáciu orla kráľovského (*Aquila heliaca*) na úrovni minimálne 9 hniezdných párov.
 - 2.2. Udržať populáciu ďatľa hnedkavého (*Dendrocopos syriacus*) na priemernej úrovni minimálne 40 párov.
 - 2.3. Zabezpečiť aby v území počas platnosti programu starostlivosti neklesla rozloha remízok, stromoradií a vetrolamov, zároveň aby sa v intravilánoch obcí stabilizovalo a zvýšilo zastúpenie stromovej zelene.

- 3. Minimálne zachovať početnosť na súčasnej úrovni, rovnakej ako bola vo vedeckom návrhu CHVÚ Ondavská rovina u výberových druhov: *Crex crex*, *Ciconia ciconia*, *Alcedo atthis*, *Falco cherrug*, *Saxicola torquatus/rubicola*.**
 - 3.1. Udržať populáciu chrapkáča poľného (*Crex crex*) na minimálnej úrovni 50 chrapkajúcich samcov.
 - 3.2. Udržať populáciu bociana bieleho (*Ciconia ciconia*) na minimálnej úrovni 50 hniezdných párov.
 - 3.3. Udržať populáciu rybárika riečneho (*Alcedo atthis*) na minimálnej úrovni 10 hniezdných teritórií.
 - 3.4. Udržať populáciu sokol rároh (*Falco cherrug*) na minimálnej úrovni 3 hniezdné páry.
 - 3.5. Udržať populáciu príhľaviara čierneho (*Saxicola torquatus/rubicola*) na minimálnej úrovni 700 hniezdných párov.
 - 3.6. Zvýšiť rozlohu TTP ako hniezdných biotopov výberových druhov o 20 % oproti súčasnému stavu (celková cieľová rozloha TTP v CHVÚ je 3320 ha).
 - 3.7. Zabezpečiť aby v území počas platnosti programu starostlivosti neklesla rozloha mokradí, remízok, stromoradií a vetrolamov..

- 4. Zabezpečiť adresný legislatívny rámec pre zlepšenie kvality biotopov predmetov ochrany v CHVÚ Ondavská rovina, prehodnotiť a zmeniť cieľovú početnosť predmetu ochrany v CHVÚ Ondavská rovina u druhov *Anthus campestris* a *Galerida cristata*.**
 - 4.1. Zabezpečiť aktualizáciu vyhlášky č. 19/2008 Z. z. s cieľom prehodnotenia zakázaných činností tak aby boli adresné k požiadavkám predmetov ochrany.
 - 4.2. Vyhodnotiť adresnosť legislatívneho rámca pre ochranu predmetov ochrany a presadiť potrebné úpravy
 - 4.3. Zmenou legislatívneho rámca vytvoriť podmienku pre nárast populácie ľabtušky poľnej a pipíšky chochlatej

- 5. Zvýšiť ekologické povedomie miestnych obyvateľov a zlepšiť spoluprácu s vlastníkmi a správcami pozemkov pri ochrane vtáctva**
 - 5.1. Zlepšiť úroveň poznania vtáctva, propagovať myšlienku ochrany významnej ornitologickej lokality a vybudovať infraštruktúru pre pozorovanie vtáctva na lokalite.
 - 5.2. Zapájať miestnych obyvateľov do praktickej ochrany vtáctva, zapájať vlastníkov pozemkov do vykonávania praktického manažmentu.
 - 5.3.

3.3. Rámcové plánovanie a modely hospodárenia pre lesné biotopy

Základné rozhodnutia a ciele hospodárenia sú spracované pre lesné porasty podľa identifikátorov v modeloch hospodárenia. Kompletný výstup platných modelov pre jednotlivé PSL je súčasťou Všeobecnej časti PSL pre jednotlivé Lesné celky (LC). V nasledujúcej tabuľke sú uvedené základné rámce vybrané z modelov pre identifikátory porastov v CHVÚ. Hospodárske spôsoby uvedené v modeloch hospodárenia sú maximálne prípustnou formou obnovy lesa a zmena na jemnejšie formy je v právomoci odborného lesného hospodára (OLH).

Základné rozhodnutia a ciele hospodárenia

Obl	Podbl	Č.	Kl	Tl	So	Pk	Po	It	Zhslt	Hslt	Hspt	Sop	Zr	Dchu	Pho	Speci	Zop	Ot	Model	Rd	Zrd	Od	Dz	Dn	Cv	RVDr	Fh
04	A		H	V					19	124	76	1						1	00094	110		30	6	8	3	DL 120	MP
Cieľové drev. zloženie:																									2	JS 90	
Obnovné drev. zloženie:																											
JPRL: 285_00, 286_00, 288_00, 614_00, 287_00																											
04	A		H	V					19	124	77	1						0	01484	25		10	6	6	1	TS 25	VH
Cieľové drev. zloženie:																											MH
Obnovné drev. zloženie:																											
JPRL: 296_00																											
04	A		H	V					19	124	77	1						1	01484	25		10	6	6	1	TS 25	VH
Cieľové drev. zloženie:																											MH
Obnovné drev. zloženie:																											
JPRL: 610_00, 611_00, 612_00, 615_00																											
04	A		H	V					19	135	75	1						1	05034	60		20	7	8	3	VR 40	MP
Cieľové drev. zloženie:																									2	JL 70	HP
Obnovné drev. zloženie:																											
JPRL: 608_20, 609_20																											
04	A		H	V					19	135	77	1						1	01724	25		10	7	7	1	TS 25	VH
Cieľové drev. zloženie:																											MH
Obnovné drev. zloženie:																											
JPRL: 608_10, 608_30, 609_10																											
04	A		H	V					25	208	31	1						1	04724	130		30	7	7	3	DB 130	MP
Cieľové drev. zloženie:																									2		
Obnovné drev. zloženie:																											
JPRL: 297A01, 298_01, 305A00																											
04	A		H	V					25	208	31	1						0	04724	130		30	7	7	3	DB 130	MP
Cieľové drev. zloženie:																									2		
Obnovné drev. zloženie:																											
JPRL: 297B00, 299_00																											
04	A		H	V					25	208	78	1						0	04844	40		20	7	7	2	AG 40	MH
Cieľové drev. zloženie:																											PH

Program starostlivosti CHVÚ Ondavská rovina

Obl	Podbl	Č.	Kl	Tl	So	Pk	Po	It	Zhslt	Hslt	Hspt	Sop	Zr	Dchu	Pho	Speci	Zop	Ot	Model	Rd	Zrd	Od	Dz	Dn	Cv	RVDr	Fh
Obnovné drev. zloženie:		DB 50-90, BK 5-30, oi 0-20, ag 1-30, hb 1-30, jm 0-10, lp 0-10, ol 0-10																									
JPRL: 305B00																											
04	A		H	V					25	208	83	1					0	04794	110			30	7	7	3	LP 110	MP
Cieľové drev. zloženie:		DB 50-90, BK 5-30, bo 0-20, sc 0-10, hb 1-30, jm 0-10, lp 0-10, ol 0-10																									
Obnovné drev. zloženie:		DB 40-90, BK 5-30, bo 0-20, sc 0-10, hb 1-30, jm 0-30, lp 0-30, ol 0-20																									
JPRL: 297A02																											
04	A		H	V					25	208	83	1					1	04794	110			30	7	7	3	LP 110	MP
Cieľové drev. zloženie:		DB 50-90, BK 5-30, bo 0-20, sc 0-10, hb 1-30, jm 0-10, lp 0-10, ol 0-10																									
Obnovné drev. zloženie:		DB 40-90, BK 5-30, bo 0-20, sc 0-10, hb 1-30, jm 0-30, lp 0-30, ol 0-20																									
JPRL: 298_02																											
04	A		H	V					25	211	77	1					1	04784	30			10	6	6	2	TS 30	VH
Cieľové drev. zloženie:		DB 50-90, bk 1-30, cl 5-30, hb 1-30, bo 0-10, sc 0-10																									
Obnovné drev. zloženie:		DB 50-90, bk 1-30, cl 5-30, hb 1-30, bo 0-10, sc 0-10																									
JPRL: 607_00																											
04	A		U	V		c			19	124	76	1	B				0	04604	140			40	6	6	3	DL 180	UV
Cieľové drev. zloženie:		JS 40-60, DL 20-40, jm 10-20, lm 5-20, vz 5-20, oc 0-10, jp 0-10, ol 0-10																									
Obnovné drev. zloženie:		JS 30-50, DL 20-40, jm 10-30, lm 5-20, vz 5-20, oc 0-10, jp 0-10, ol 0-10																									
JPRL: 274_00, 276B00, 277_00																											
04	A		U	V		c			19	124	76	1	C				1	04614	130			20	6	6	3	DL 150	HP
Cieľové drev. zloženie:		JS 40-60, DL 20-40, jm 10-20, lm 5-20, vz 5-20, oc 0-10, jp 0-10, ol 0-10																									
Obnovné drev. zloženie:		JS 40-60, DL 20-40, jm 10-30, lm 5-20, vz 5-20, oc 0-10, jp 0-10, ol 0-10																									
JPRL: 278A00, 280_00, 282_00, 283_00, 284_00																											
04	A		U	V		c			19	124	76	1					1	04614	130			20	6	6	3	DL 150	HP
Cieľové drev. zloženie:		JS 40-60, DL 20-40, jm 10-20, lm 5-20, vz 5-20, oc 0-10, jp 0-10, ol 0-10																									
Obnovné drev. zloženie:		JS 40-60, DL 20-40, jm 10-30, lm 5-20, vz 5-20, oc 0-10, jp 0-10, ol 0-10																									
JPRL: 278B00, 281_00, 281_09																											
04	A		U	V		c			19	124	76	1	C				0	04614	130			20	6	6	3	DL 150	HP
Cieľové drev. zloženie:		JS 40-60, DL 20-40, jm 10-20, lm 5-20, vz 5-20, oc 0-10, jp 0-10, ol 0-10																									
Obnovné drev. zloženie:		JS 40-60, DL 20-40, jm 10-30, lm 5-20, vz 5-20, oc 0-10, jp 0-10, ol 0-10																									
JPRL: 279_00																											
04	A		U	V		c			19	124	78	1	B				1	04674	90			20	6	6	2	AG 70	MH
Cieľové drev. zloženie:		DL 20-40, JS 20-40, vz 10-20, lm 5-20, jm 5-20, ag 0-10, jp 0-10, ol 0-10																									

Program starostlivosti CHVÚ Ondavská rovina

Obl	Podbl	Č.	Kl	Tl	So	Pk	Po	It	Zhslt	Hslt	Hspt	Sop	Zr	Dchu	Pho	Speci	Zop	Ot	Model	Rd	Zrd	Od	Dz	Dn	Cv	RVDr	Fh
Obnovné drev. zloženie: DL 20-40, JS 20-40, vz 10-20, lm 10-20, jm 5-20, ag 1-10, jp 1-10, ol 1-10																									DL 160		
JPRL: 273_10, 273_20, 275_00, 276A00																											
04	A		U	V	b	e			19	125	76	5		PR				1	01434	170		98	8		3	DL 180	
Cieľové drev. zloženie: DL 30-55, JS 40-60, TD 1-30, jl 0-20, vr 0-20, ol 0-20																									2 JS 150		
Obnovné drev. zloženie: DL 30-55, JS 40-60, TD 1-30, jl 0-20, vr 0-20, ol 0-20																											
JPRL: 291_00, 292A00, 293A00, 294A00																											
04	A		U	V	b	e			19	125	76	5		PR				2	03454	170	-10	98	8		3	DL 180	
Cieľové drev. zloženie: DL 30-55, JS 40-60, TD 1-30, jl 0-20, vr 0-20, ol 0-20																									2 JS 150		
Obnovné drev. zloženie: DL 30-55, JS 40-60, TD 1-30, jl 0-20, vr 0-20, ol 0-20																											
JPRL: 292B00																											
04	A		U	V	b	e			19	125	76	5		PR				0	01434	170		98	8		3	DL 180	
Cieľové drev. zloženie: DL 30-55, JS 40-60, TD 1-30, jl 0-20, vr 0-20, ol 0-20																									2 JS 150		
Obnovné drev. zloženie: DL 30-55, JS 40-60, TD 1-30, jl 0-20, vr 0-20, ol 0-20																											
JPRL: 294B00																											
04	A		U	V	b	e			19	125	77	5		PR				1	04984	70		98	8		3	TS 70	
Cieľové drev. zloženie: DL 30-55, JS 40-60, TD 1-30, jl 0-20, vr 0-20, ol 0-20																									2		
Obnovné drev. zloženie: DL 30-55, JS 40-60, TD 1-30, jl 0-20, vr 0-20, ol 0-20, ts 0-0																											
JPRL: 289_00, 290_00, 293B00																											

3.4. Navrhované opatrenia, stanovenie harmonogramu ich plnenia, určenie subjektu zodpovedného za ich, stanovenie merateľných indikátorov ich plnenia

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
Operatívny cieľ č. 1.1. Zvýšiť a udržať úroveň populácie prepelice poľnej (<i>Coturnix coturnix</i>) na úrovni minimálne 250–300 volajúcich samcov			
1.1.1.	Zabezpečiť monitoring druhu za účelom získania údajov o stave populácie a jej trende.	CHVÚ	VP
1.1.2.	V rámci stavebných konaní zachytávať prípadné ohrozenia hniezdných lokalít a navrhovať náhradné riešenia (kompenzácie v podobe náhradných lokalít, kde sa zlepšia podmienky pre hniezdenie prepelice, napríklad ostránenie zárastu krovín) s cieľom zachovať TTP a vhodnú štruktúru krajiny vrátane medzí a úhorov	CHVÚ	VP
1.1.3.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používania hnojív a chemických látok na hniezdných lokalitách	CHVÚ	VP
1.1.4.	Zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody v čase kosby so zameraním na zachovanie trávnatých porastov	CHVÚ	SP
1.1.5.	V prípade poklesu populácií využiť cielenú ochranu hniezdisk s využitím ustanovení zákona a vyhlášky o CHVÚ	CHVÚ	NP
1.1.6.	Vylúčiť rozorávanie TTP	CHVÚ	VP
1.1.7.	Zabezpečiť aby na pozemkoch vo vlastníctve štátu sa preferovalo hospodárenie s ohľadom na ciele ochrany prírody	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 1.2. Zvýšiť a udržať úroveň populácie ľabtušky poľnej (<i>Anthus campestris</i>) na úrovni minimálne 10 párov			
1.2.1.	Zbezpečenie monitoringu všetkých hniezdiacich párov v CHVÚ	CHVÚ	VP
1.2.2.	Usmernenie hospodárskej činnosti na existujúcich, prípadne možných hniezdiskách (poľnohospodárstvo, ťažba pieskov, intenzívna pastva, rekultivačné zásahy, ap.)	CHVÚ	VP
1.2.3.	Zamedzenie používaniu insekticídov na hniezdných lokalitách a ich bezprostrednom okolí	CHVÚ	SP
1.2.4.	Ponechávanie medzí, okrajov poľných ciest a nevyužívaných úhorov bez zásahu počas hniezdného obdobia	CHVÚ	SP
1.2.5.	Vylúčiť rozorávanie TTP	CHVÚ	VP
1.2.6.	Zabezpečiť aby na pozemkoch vo vlastníctve štátu sa preferovalo hospodárenie s ohľadom na ciele ochrany prírody	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 1.3. Zvýšiť a udržať úroveň populácie pipíšky chochlatej (<i>Galerida cristata</i>) na úrovni minimálne 50 párov			
1.3.1.	Zbezpečenie monitoringu hniezdnej populácie v CHVÚ Ondavská rovina	CHVÚ	VP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
1.3.2.	Usmernenie hospodárskej činnosti na existujúcich, prípadne možných hniezdiskách (poľnohospodárstvo, ťažba pieskov, intenzívna pastva, rekultivačné zásahy, ap.)	CHVÚ	VP
1.3.3.	Ponechávanie medzí, okrajov poľných ciest a nevyužívaných úhorov bez zásahu počas hniezdneho obdobia	CHVÚ	SP
1.3.4.	Vylúčiť rozorávanie TTP	CHVÚ	VP
1.3.5.	Zabezpečiť aby na pozemkoch vo vlastníctve štátu sa preferovalo hospodárenie s ohľadom na ciele ochrany prírody	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 1.4. Zvýšiť rozlohu TTP ako vhodných hniezdných biotopov prepelice poľnej (<i>Coturnix coturnix</i>) o 20 % oproti súčasnému stavu (celková cieľová rozloha TTP v CHVÚ je 3320 ha)			
1.4.1.	V rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov a vhodnej mozaikovitej krajiny vrátane medzí a úhorov	CHVÚ	VP
1.4.2.	Podporovať pasenie, rozšírenie TTP, kosných lúk, pasienkov a výsadbu lucerky, zakladať trávne pásy okolo poľných ciest, vetrolamových pásov a uplatňovať agroenvironmentálne schémy tak aby TTP zaberali minimálne 3320 ha	CHVÚ	VP
1.4.3.	Podporovať tradičné mozaikovité využívanie poľnohospodárskej pôdy najmä ako pasienky a kosné lúky	CHVÚ	SP
1.4.4.	Zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody v čase kosby so zameraním na zachovanie trávnatých porastov	CHVÚ	SP
1.4.5.	Vylúčiť rozorávanie TTP	CHVÚ	VP
1.4.6.	Zabezpečiť aby na pozemkoch vo vlastníctve štátu sa preferovalo hospodárenie s ohľadom na ciele ochrany prírody	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 2.1. Udržať populáciu orla kráľovského (<i>Aquila heliaca</i>) na úrovni minimálne 9 hniezdných párov			
2.1.1.	Zabezpečiť každoročný monitoring výskytu hniezdných párov, dohľadanie hniezd a označovanie mláďat	CHVÚ	VP
2.1.2.	Zabezpečiť maximálnu zákonnú ochranu hniezd a hniezdisk a vyhlásenie ochranných zón v okolí hniezd	CHVÚ	VP
2.1.3.	V maximálne možnej miere eliminovať riziko nezákonného odstrelu, vykladania otrávených návnad a ďalších foriem environmentálnej kriminality	CHVÚ	VP
2.1.4.	Eliminovať resp. usmerniť agrochemické postupy a používanie rodenticídov v poľnohospodárstve	CHVÚ	VP
2.1.5.	Celoplošne eliminovať riziko úhynov na konštrukciách 22 kV elektrických vedení zamedzenie výstavby nových líniových stavieb na hniezdiskách a významných potravných biotopoch	CHVÚ	VP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
2.1.6.	Vylúčiť rozorávanie TTP	CHVÚ	VP
2.1.7.	Zabezpečiť aby na pozemkoch vo vlastníctve štátu sa preferovalo hospodárenie s ohľadom na ciele ochrany prírody	CHVÚ	VP
2.1.8.	Obnova populácií vybraných druhov tvoriacich potravnú základňu druhu napr. syseľ pasienkový (<i>Spermophilus citellus</i>)	CHVÚ	SP
2.1.9.	Podpora chovu hospodárskych zvierat v území a ich voľného pasenia v krajine	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 2.2. Udržať populáciu d'atľa hnedkavého (<i>Dendrocopos syriacus</i>) na priemernej úrovni minimálne 40 párov.			
2.2.1.	Monitoring druhu za účelom získania údajov o stave populácie a jej trende	CHVÚ	VP
2.2.2.	Zachovanie drevinnej vegetácie v obciach, starých stromov v záhradách, ovocných sadoch, parkoch, cintorínoch, stromoradiach	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 2.3. Zabezpečiť aby v území počas platnosti programu starostlivosti neklesla rozloha remízok, stromoradií, vetrolamov a lesa, zároveň aby sa v intravilánoch obcí stabilizovalo a zvýšilo zastúpenie stromovej zelene.			
2.3.1.	Revitalizovať a zabezpečovať výsadbu vetrolamov pôvodnými panónskymi druhmi drevín, na území CHVÚ zamedziť výrubom solitérnych stromov, stromoradií a vetrolamov v (napr. z dôvodu jej výrubu za účelom výroby drevnej štiepky)	CHVÚ	VP
2.3.2.	Zabezpečiť vhodnú vekovú štruktúru lesných porastov ako potenciálnych hniezdnych biotopov orla kráľovského a využívať príslušné právne normy pri usmerňovaní nevhodných lesohospodárskych aktivít	CHVÚ	NP
2.3.3.	Zachovanie starších stromov v intravilánoch obcí (parky, cintoríny, stromoradia)	CHVÚ	VP
2.3.4.	Ponechávanie medzí, okrajov poľných ciest a nevyužívaných úhorov bez zásahu počas hniezdného obdobia	CHVÚ	SP
Operatívny cieľ č. 3.1. Udržať populáciu chrapkáča poľného (<i>Crex crex</i>) na minimálnej úrovni 50 chrapkajúcich samcov.			
3.1.1.	Zabezpečiť monitoring druhu za účelom získania údajov o stave populácie a jej trende v CHVÚ	CHVÚ	VP
3.1.2.	V rámci stavebných konaní zachytávať prípadné ohrozenia hniezdnych lokalít a navrhovať náhradné riešenia (kompenzácie v podobe náhradných lokalít, kde sa zlepšia podmienky pre hniezdenie chrapkáča, napríklad odstránenie zárastu krovín) s cieľom zachovať TTP a vhodnú štruktúru krajiny vrátane medzí a úhorov	CHVÚ	VP
3.1.3.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používania hnojív a chemických látok na hniezdnych lokalitách	CHVÚ	SP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
3.1.4.	Zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody v čase kosby so zameraním na zachovanie trávnatých porastov	CHVÚ	VP
3.1.5.	V prípade poklesu populácií využiť cieľnú ochranu hniezdisk s využitím ustanovení zákona a vyhlášky o CHVÚ	CHVÚ	SP
3.1.6.	Vylúčiť rozorávanie TTP	CHVÚ	VP
3.1.7.	Zabezpečiť aby na pozemkoch vo vlastníctve štátu sa preferovalo hospodárenie s ohľadom na ciele ochrany prírody	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 3.2. Udržať populáciu bociana bieleho (<i>Ciconia ciconia</i>) na minimálnej úrovni 50 párov.			
3.2.1.	Systematicky zabezpečovať prekládky problematických hniezd na elektrických vedeniach alebo iných objektoch	CHVÚ	VP
3.2.2.	Zabezpečiť ochranné prvky na elektrických vedeniach proti sadaniu, stavaniu hniezd a nárazom bocianov aj na migračných lokalitách	CHVÚ	VP
3.2.3.	V rámci stavebných konaní zachytávať prípadné ohrozenia hniezd a navrhovať náhradné riešenia	CHVÚ	SP
3.2.4.	Na vhodných lokalitách v spolupráci so samosprávami poskytovať nové hniezdne podložky	CHVÚ	NP
3.2.5.	Zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí	CHVÚ	VP
3.2.6.	Vylúčiť rozorávanie TTP	CHVÚ	VP
3.2.7.	Zabezpečiť aby na pozemkoch vo vlastníctve štátu sa preferovalo hospodárenie s ohľadom na ciele ochrany prírody	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 3.3. Udržať populáciu rybárika riečneho (<i>Alcedo atthis</i>) na minimálnej úrovni 10 párov.			
3.3.1.	Zabezpečiť stály monitoring hniezdných lokalít, monitorovať populačnú dynamiku a trendy vývoja populácie	CHVÚ	VP
3.3.2.	Monitorovať znečisťovanie vodných tokov splaškami, odpadkami, priemyselným znečistením (aj nad hranicou CHVÚ – Nižný hrabovec), vypúšťaním močovky	CHVÚ	NP
3.3.3.	V nutných prípadoch upravovať hniezdne steny, vytvárať nové hniezdné možnosti rybárika riečneho	CHVÚ	SP
Operatívny cieľ č. 3.4. Udržať populáciu sokol rároh (<i>Falco cherrug</i>) na minimálnej úrovni 3 hniezdné páry.			
3.4.1.	Zabezpečiť pravidelnú kontrolu územia zameranú na lokalizovanie a eliminovanie nezákonných činností, inštalovať uzamykateľné rampy na prístupových komunikáciách do CHVÚ, kontrolovať oprávnenosť vstupu a vjazdu motorovými vozidlami do CHVÚ	CHVÚ	VP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
3.4.2.	Zabezpečiť fyzickú kontrolu hniezd so zameraním na zistenie hniezdnej produktivity, kondície mláďat a označenie mláďat	CHVÚ	VP
3.4.3.	Zabezpečiť vyhlásenie ochranných zón v okolí hniezd	CHVÚ	NP
3.4.4.	Evidovať všetky prípady environmentálnej kriminality v súvislosti s druhom	CHVÚ	VP
3.4.5.	Zabezpečiť každoročnú údržbu, opravu a vyvesovanie nových hniezdných búdok	CHVÚ	SP
3.4.6.	Dohliadať na zákonné aplikovanie chemikálií v poľnohospodárskej výrobe (insekticídy, rodenticídy) a kontrolovať ich aplikáciu v praxi	CHVÚ	SP
3.4.7.	Celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách 22 kV elektrických vedení inštalovaním chráničiek a výstražných prvkov na trasách VN, znižujúcim riziká nárazov letiacich vtákov do el. vedení, prípadne 22 kV elektrické vedenia riešiť kabelážou v zemi	CHVÚ	VP
3.4.8.	Vylúčiť výstavbu veterných parkov v okruhu min. 20 km od chráneného vtáčieho územia	CHVÚ	SP
3.4.9.	Vylúčiť rozorávanie TTP	CHVÚ	VP
3.4.10.	Zabezpečiť aby na pozemkoch vo vlastníctve štátu sa preferovalo hospodárenie s ohľadom na ciele ochrany prírody	CHVÚ	VP
3.4.11.	Obnova populácií vybraných druhov tvoriacich potravnú základňu druhu napr. syseľ pasienkový (<i>Spermophilus citellus</i>)	CHVÚ	SP
3.4.12.	Podpora chovu hospodárskych zvierat v území a ich voľného pasenia v krajine	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 3.5. Udržať populáciu prhl'aviara čiernoohlavého (<i>Saxicola torquatus/rubicola</i>) na minimálnej úrovni 700 párov.			
3.5.1.	Zabezpečiť monitoring hniezdnej populácie	CHVÚ	VP
3.5.2.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov monitorovať, kontrolovať a obmedziť používanie hnojív a chemických prípravkov v boji so škodcami v hniezdných lokalitách	CHVÚ	SP
3.5.3.	Monitorovať vykonávanie údržby ciest (priekopy, násypy)	CHVÚ	NP
3.5.4.	Vylúčiť rozorávanie TTP	CHVÚ	VP
3.5.5.	Zabezpečiť aby na pozemkoch vo vlastníctve štátu sa preferovalo hospodárenie s ohľadom na ciele ochrany prírody	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 3.6. Zvýšiť rozlohu TTP ako hniezdných biotopov výberových druhov o 20 % oproti súčasnému stavu (celková cieľová rozloha TTP v CHVÚ je 3320 ha).			
3.6.1.	V rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov a vhodnej mozaikovitej krajiny vrátane medzí a úhorov	CHVÚ	VP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
3.6.2.	Podporovať pasenie, rozšírenie TTP, kosných lúk, pasienkov a výsadbu lucerky, zakladať trávne pásy okolo poľných ciest, vetrolamových pásov a uplatňovať agroenvironmentálne schémy tak aby TTP zaberali minimálne 3320 ha	CHVÚ	VP
3.6.3.	Podporovať tradičné mozaikovitú využívanie poľnohospodárskej pôdy najmä ako pasienky a kosné lúky	CHVÚ	SP
3.6.4.	Zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody v čase kosby so zameraním na zachovanie trávnatých porastov	CHVÚ	VP
3.6.5.	Vylúčiť rozorávanie TTP	CHVÚ	VP
3.6.6.	Zabezpečiť aby na pozemkoch vo vlastníctve štátu sa preferovalo hospodárenie s ohľadom na ciele ochrany prírody	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 3.7. Zabezpečiť aby v území počas platnosti programu starostlivosti neklesla rozloha mokradí, remízok, stromoradií a vetrolamov.			
3.7.1.	Revitalizovať a zabezpečovať výsadbu vetrolamov pôvodnými panónskymi druhmi drevín, na území CHVÚ zamedziť výrubom solitérnych stromov, stromoradií a vetrolamov v (napr. z dôvodu jej výrubu za účelom výroby drevnej štiepky)	CHVÚ	VP
3.7.2.	Pri zásahoch do mokradí uplatňovať vhodné podmienky využívajúce prírodné procesy a v prípade nevyhnutnosti požadovať aj vytvorenie náhradných lokalít	CHVÚ	VP
3.7.3.	V rámci územnoplánovacích a iných dokumentov požadovať zachovanie mokradí a vhodnej štruktúry krajiny vrátane mokradí, lúk a pasienkov	CHVÚ	VP
3.7.4.	Zabezpečiť ponechávanie odumierajúcich a odumretých drevín v poľnohospodárskej krajine	CHVÚ	NP
Operatívny cieľ č. 4.1. Zabezpečiť aktualizáciu vyhlášky č. 19/2008 Z. z. s cieľom prehodnotenia zakázaných činností tak aby boli adresné k požiadavkám predmetov ochrany.			
4.1.1.	Aktualizovať zoznam zakázaných činností vo vyhláške 19/2008 Z.z. aby kopíroval relevantné usmernenia a zásady hospodárenia vychádzajúce z programu starostlivosti o CHVÚ Ondavská rovina	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 4.2. Vyhodnotiť adresnosť legislatívneho rámca pre ochranu predmetov ochrany a presadiť potrebné úpravy.			
4.2.1.	Vyhodnotiť či sektorová legislatíva (poľnohospodárska, lesnícka, poľovnícka a i.) umožňuje realizáciu opatrení navrhovaných v PS.	CHVÚ	VP
4.2.2.	Zasadiť sa za zmenu v národnej legislatíve v prípade ak realizácia niektorých opatrení navrhovaných v PS CHVÚ Ondavská rovina naráža na legislatívne prekážky.	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 4.3. Zmenou legislatívneho rámca vytvoriť podmienku pre nárast populácie ľabtušky poľnej a pipišky chochlatej			

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
4.3.1.	Vytvoriť vhodné agroenvironmentálne schémy pre podporu biodiverzity vyhovujúce aj pre udržanie populácie ľabtušky a pipíšky.	CHVÚ	VP
4.3.2.	Overiť úroveň populácie ľabtušky poľnej v CHVÚ Ondavská rovina cieľným mapovaním v rozsahu minimálne 5 rokov nasledujúcich po sebe.	CHVÚ	VP
4.3.3.	Overiť úroveň populácie pipíšky chochlatej v CHVÚ Ondavská rovina cieľným mapovaním v rozsahu minimálne 5 rokov nasledujúcich po sebe.	CHVÚ	VP
4.3.5.	Vylúčiť rozorávanie TTP	CHVÚ	VP
4.3.6.	Zabezpečiť aby na pozemkoch vo vlastníctve štátu sa preferovalo hospodárenie s ohľadom na ciele ochrany prírody	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 5.1. Zlepšiť úroveň poznania vtáctva, propagovať myšlienku ochrany významnej ornitologickej lokality.			
5.1.1.	Zabezpečiť stálu propagáciu a osvetu ochrany výberových druhov, informovanosť odbornej (lesníci, poľnohospodári a poľovníci) a laickej verejnosti	CHVÚ	VP
5.1.2.	Realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum výberových druhov CHVÚ a ich biotopov	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 5.2. Zapájať miestnych obyvateľov do praktickej ochrany vtáctva, zapájať vlastníkov do vykonávania praktického manažmentu.			
5.2.1.	Realizovať informačné a praktické ekovýchovné aktivity pre farmárov a traktoristov o správnom spôsobe kosenia	CHVÚ	VP
5.2.2.	Spolupracovať so správcami tokov a MO SRZ pri zabezpečovaní ochrany rybáriska riečneho a jeho hniezdných lokalít	CHVÚ	SP
5.2.3.	Spolupracovať s vlastníkmi a užívateľmi pozemkov pri zabezpečovaní ochrany výberových druhov a ich biotopov: usmernenie aplikácie metód obhospodarovania vyhovujúceho ekologickým a biologickým nárokom druhov (likvidácia vegetácie pozdĺž ciest a okrajov polí, degradácia habitatov rozorávaním trvalých trávnych porastov, likvidácia medzí, rekultivácie, poľnohospodárske splašky- hnojovica, aplikovanie umelých hnojív, pesticídov a insekticídov na trvalých trávnych porastoch a okrajoch polí, vypaľovanie trávy, úhorov a medzí na začiatku a počas hniezdného obdobia, pri tvorbe a realizácií Agroenvironmentálnych programov)	CHVÚ	VP
5.2.4.	Komunikáciou s užívateľmi súčasných alebo bývalých poľnohospodárskych dvorov a priemyselných areálov zlepšiť úroveň starostlivosti o tieto areály (kosenie, odstránenie odpadkov)	CHVÚ	SP

Realizačné projekty navrhovaných opatrení

Praktická starostlivosť

1. Názov projektu a kód	SKCHVU037-01 Podpora aktívneho využívania trávnych porastov a pre prírodu vhodných foriem hospodárenia v CHVÚ Ondavská rovina
2. Príslušný operatívny cieľ	1.1., 1.2., 1.3., 1.4., 2.1., 3.1., 3.2., 3.4., 3.5., 3.6., 4.3.
3. Opatrenia	1.1.7., 1.2.6., 1.3.5., 1.4.2., 1.4.6., 2.1.7., 3.1.7., 3.2.7., 3.4.10., 3.5.5., 3.6.2., 3.6.6., 4.3.6.
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne v celom období platnosti programu starostlivosti (2016-2045)
7. Spôsob riadenia	Organizácia aktívna v ochrane prírody, vlastníci a užívateľa pozemkov
8. Spôsob realizácie	Dodávateľsky
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	480000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Materiál a zariadenia potrebné pre údržbu trávnych porastov (predovšetkým kosením, pastvou) na 100 ha na kľúčových lokalitách výskytu kritériových druhov. Takisto podpora pre vlastníkov na služby potrebné pre údržbu týchto TTP
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po skončení kalendárneho roku
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa po ukončení kalendárneho roku
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 19/2008 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU037-02 Zníženie rizika mortality na elektrických stĺpoch v CHVÚ Ondavská rovina
2. Príslušný operatívny cieľ	2.1., 3.4.
3. Opatrenia	2.1.5., 3.4.7.
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne v celom období platnosti programu starostlivosti (2016-2045)
7. Spôsob riadenia	Organizácia aktívna v ochrane prírody, správcovia elektrických vedení
8. Spôsob realizácie	Dodávateľsky
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	60000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Dodávateľ zabezpečuje technické zábrany ako na stĺpy elektrického vedenia, tak na samotné vedenia (v prípade potreby), vysokozdvožné plošiny, rebriky, techniku pre práce vo výškach a ostatné potrebné vybavenie.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Priebežne po skončení stavby nového vedenia, resp. po ošetrení existujúceho vedenia systémom zábran proti zosadaniu, resp. kolízii s vtáctvom.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 19/2008 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU037-03 Obnova populácií sysľa pasienkového v CHVÚ Ondavská rovina
2. Príslušný operatívny cieľ	2.1., 3.4.
3. Opatrenia	2.1.8., 3.4.11.

4. Priorita	Stredná
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	2017-2020
7. Spôsob riadenia	Organizácia aktívna v ochrane prírody, vlastníci, užívatelia pozemkov
8. Spôsob realizácie	Dodávateľsky
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	40000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Zariadenia na odchyt a prenos syslov na mieste, na ostrahu a kontrolu syslov v začiatkoch vytvárania lokálnej populácie.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	R. 2021.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 19/2008 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU037-04 Revitalizácia vetrolamov v CHVÚ Ondavská rovina
2. Príslušný operatívny cieľ	2.1., 3.4.
3. Opatrenia	2.1.8., 3.4.11.
4. Priorita	Stredná
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	2017-2020
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody alebo organizácia ochrany prírody alebo vlastníci a užívatelia pozemkov
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne a (alebo) dodávateľsky
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	30000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Sadenice, zariadenie pre ich dovoz a náradie potrebné pre výsadbu pôvodných drevín.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	R. 2021 po ukončení projektu.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa z realizácie manažmentu
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 19/2008 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU037-05 Údržba hniezd bocianov bielych v CHVÚ Ondavská rovina a okolí
2. Príslušný operatívny cieľ	3.2.
3. Opatrenia	3.2.1., 3.2.4.,
4. Priorita	Stredná
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne
7. Spôsob riadenia	Organizácia ochrany prírody alebo vlastníci a užívatelia pozemkov a elektrických stĺpov
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne a (alebo) dodávateľsky
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	45000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Hniezdne plošiny, vysokozdvížné plošiny, materiál na prichytenie a prekládku hniezd a zariadenia a materiál na prácu vo výškach.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po skončení kalendárneho roku.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov

realizácie projektu	Vyhláška č. 19/2008 Z.z.
1. Názov projektu a kód	SKCHVU037-06 Údržba hniezdísk rybárika čierneho v CHVÚ Ondavská rovina
2. Príslušný operatívny cieľ	3.3., 5.2.
3. Opatrenia	3.3.3., 5.2.2.
4. Priorita	Stredná
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne
7. Spôsob riadenia	Organizácia ochrany prírody alebo vlastníci a užívatelia pozemkov
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne a (alebo) dodávateľsky
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	15000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Zariadenia a materiál na úpravu hniezdných stien (menšia mechanizácia, náradie a pod).
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po skončení kalendárneho roku.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 19/2008 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU037-07 Údržba hniezd sokola rároha v CHVÚ Ondavská rovina
2. Príslušný operatívny cieľ	3.4.
3. Opatrenia	3.4.5.
4. Priorita	Stredná
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne
7. Spôsob riadenia	Organizácia aktívna v ochrane prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne a (alebo) dodávateľsky
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	15000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Zariadenia a materiál na úpravu a výrobu hniezdných búdok.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po skončení kalendárneho roku.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 19/2008 Z.z.

Monitoring bioty územia

1. Názov projektu a kód	SKCHVU037-08 Monitoring populácií vtáctva v CHVÚ Ondavská rovina
2. Príslušný operatívny cieľ	1.1., 1.2., 1.3., 2.1., 2.2., 3.1., 3.3., 3.4., 3.5., 4.1.
3. Opatrenia	1.1.1., 1.2.1., 1.3.1., 2.1.1., 2.2.1., 3.1.1., 3.3.1., 3.4.2., 3.5.1., 4.1.2., 4.1.3.
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ Ondavská rovina a bezprostredné okolie
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Každoročne po vyhniezdení v celom období platnosti programu starostlivosti (2016-2045)
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	192000 €

11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Monokulárne ďalekohľady, binokulár, zápisník, GPS, diktafóny, pohonné hmoty.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po skončení hniezdnej sezóny, v prípade telemetrie priebežne
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa po ukončení sezóny v prípade finančnej podpory projektu, údaje zapísané do databáz príjemcu projektu.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 19/2008 Z.z.

Regulovanie návštevnosti územia a zvyšovanie povedomia

1. Názov projektu a kód	SKCHVU037-09 Kontrola dodržiavania predpisov ochrany prírody v CHVÚ Ondavská rovina
2. Príslušný operatívny cieľ	1.1., 1.4., 2.1., 3.1., 3.2., 3.3., 3.4., 3.6.,
3. Opatrenia	1.1.4., 1.4.4., 2.1.3., 3.1.4., 3.2.5., 3.3.2., 3.4.1, 3.4.4., 3.4.6., 3.6.4.,
4. Priorita	Vysoká až stredná
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne v celom období platnosti programu starostlivosti (2016-2045)
7. Spôsob riadenia	Organizácia ochrany prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	33000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Monokulárne ďalekohľady, binokulár, zápisník, pohonné hmoty, bločky, terénna obuv, terénne oblečenie, diktafóny.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po skončení kalendárneho roku.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 19/2008 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU037-10 Zlepšenie dostupnosti informácií o prírodných hodnotách CHVÚ Ondavská rovina
2. Príslušný operatívny cieľ	5.1.
3. Opatrenia	5.1.1., 5.1.2.
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne v celom období platnosti programu starostlivosti (2016-2045)
7. Spôsob riadenia	Organizácia aktívna v ochrane prírody, resp. organizácia ochrany prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne, dodávateľsky
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	60000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Daťaprojektor na prednášky, ďalekohľady na exkurzie a technika na tlač publikácií a vzdelávacích materiálov.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po skončení kalendárneho roku.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 19/2008 Z.z.

Usmernenie hospodárenia v území a zosúldanie protichodných záujmov

1. Názov projektu a kód	SKCHVU037-11 Systematická kontrola a ochrana biotopov predmetov ochrany v CHVÚ Ondavská rovina
2. Príslušný operatívny cieľ	1.1., 1.2., 1.3., 1.4., 2.1., 2.2., 2.3., 3.1., 3.4., 3.5., 3.6., 3.7., 4.1.
3. Opatrenia	1.1.2., 1.1.3., 1.1.5., 1.1.6., 1.1.7., 1.2.2., 1.2.3., 1.2.4., 1.2.5., 1.3.2., 1.3.3., 1.3.4., 1.4.1., 1.4.2., 1.4.3., 1.4.5., 2.1.2., 2.1.4., 2.1.6., 2.1.9., 2.2.2., 2.3.2., 2.3.3., 2.3.4., 3.1.2., 3.1.3., 3.1.5., 3.1.6., 3.1.7., 3.2.1., 3.2.3., 3.2.6., 3.2.7., 3.4.3., 3.4.6., 3.4.8., 3.4.9., 3.4.10., 3.4.12., 3.5.2., 3.5.3., 3.5.4., 3.5.5., 3.6.1., 3.6.3., 3.6.5., 3.6.6., 3.7.2., 3.7.3., 3.7.4., 4.1.1., 4.1.5., 4.1.6.
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVU
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne
7. Spôsob riadenia	Organizácia ochrany prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	36000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	PC a vybavenie potrebné na prípravu stanovísk, rozhodnutí štúdií, posúdenia dopadu na CHVÚ, nákup potrebných údajov (napríklad GIS vrstiev a pod.)
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročné zhodnotenie po ukončení kalendárneho roku.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa s priloženými stanoviskami, rozhodnutiami.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 19/2008 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU037-12 Zhodnotenie celkového legislatívneho rámca obmedzujúceho a upravujúceho ochranu prírody v CHVÚ Ondavská rovina
2. Príslušný operatívny cieľ	4.2.
3. Opatrenia	4.2.1., 4.2.2.
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVU
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	2017-2020
7. Spôsob riadenia	Organizácia ochrany prírody, príslušné úrady
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR a MP RV SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	20000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Stolný počítač pre vypracovanie štúdií, podkladové dáta potrebné pre expertov podieľajúcich sa na štúdiách pre ŠOP SR.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	R. 2021
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečné správy, prípadne zmeny legislatívy.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 19/2008 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU037-13 Prehodnotenie potreby úpravy legislatívneho rámca vyhlášky č. 19/2008 Z.z., ktorou sa vyhlasuje CHVÚ Ondavská rovina
2. Príslušný operatívny cieľ	4.1.
3. Opatrenia	4.1.5.
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVU
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	2017-2020
7. Spôsob riadenia	Organizácia ochrany prírody, príslušné úrady

8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR a MP RV SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	15000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Stolný počítač pre vypracovanie projektu ochrany, dataprojektor pre prerokovanie návrhu s dotknutými a GIS vrstvy potrebné pre daný projekt ochrany a ďalšie materiály a údaje potrebné pre vypracovanie podkladov pre projekt ochrany.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	R. 2021
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Nariadenie vlády v prípade potreby, inak štúdia.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 19/2008 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU037-14 Zapojenie miestnych farmárov do aktivít na ochranu vtáctva v CHVÚ Ondavská rovina
2. Príslušný operatívny cieľ	5.2.
3. Opatrenia	5.2.1., 5.2.4.
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVU
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne
7. Spôsob riadenia	Organizácia ochrany prírody, organizácia aktívna v ochrane prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	30000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Dataprojektor na realizáciu rokovaní, materiál potrebný na organizáciu stretnutí a terénne obhliadky.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po skončení kalendárneho roku.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 19/2008 Z.z.

Program starostlivosti CHVÚ Ondavská rovina

Súhrnný prehľad realizačných projektov a predpokladaných nákladov programu starostlivosti (roky 2016 – 2031)

Kód projektu	Názov projektu	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
SKCHVU037-01	Podpora trávnych porastov a pre prírodu vhodných foriem hospodárenia v CHVÚ Ondavská rovina	16000	16000	16000	16000	16000	16000	16000	16000	16000	16000	16000	16000	16000	16000	16000	16000
SKCHVU037-02	Zníženie rizika mortality na elektrických stĺpoch v CHVÚ Ondavská rovina	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000
SKCHVU037-03	Obnova populácií sysla pasienkového v CHVÚ Ondavská rovina	0	10000	10000	10000	10000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SKCHVU037-04	Revitalizácia vetrolamov v CHVÚ Ondavská rovina	0	7500	7500	7500	7500	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SKCHVU037-05	Údržba hniezd bocianov bielych v CHVÚ Ondavská rovina a okolí	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500
SKCHVU037-06	Údržba hniezdísk rybárika čierneho v CHVÚ Ondavská rovina	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500
SKCHVU037-07	Údržba hniezd sokola rároha v CHVÚ Ondavská rovina	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500
SKCHVU037-08	Monitoring populácií vtáctva v CHVÚ Ondavská rovina	6400	6400	6400	6400	6400	6400	6400	6400	6400	6400	6400	6400	6400	6400	6400	6400
SKCHVU037-09	Kontrola dodržiavania predpisov ochrany prírody v CHVÚ Ondavská rovina	1100	1100	1100	1100	1100	1100	1100	1100	1100	1100	1100	1100	1100	1100	1100	1100
SKCHVU037-10	Zlepšenie dostupnosti informácií o prírodných hodnotách CHVÚ Ondavská rovina	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000
SKCHVU037-11	Systematická kontrola a ochrana biotopov predmetov ochrany v CHVÚ Ondavská rovina	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200
SKCHVU037-12	Zhodnotenie celkového legislatívneho rámca obmedzujúceho a upravujúceho ochranu prírody v CHVÚ Ondavská rovina	0	5000	5000	5000	5000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SKCHVU037-13	Prehodnotenie potreby úpravy legislatívneho rámca vyhlášky č. 19/2008 Z.z., ktorou sa vyhlasuje CHVÚ Ondavská rovina	0	3750	3750	3750	3750	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SKCHVU037-14	Zapojenie miestnych farmárov do aktivít na ochranu vtáctva v CHVÚ Ondavská rovina	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000
	Spolu (€)	32200	58450	58450	58450	58450	32200	32200	32200	32200	32200	32200	32200	32200	32200	32200	32200

Program starostlivosti CHVÚ Ondavská rovina

Súhrnný prehľad realizačných projektov a predpokladaných nákladov programu starostlivosti (roky 2032 – 2045)

Kód projektu	Názov projektu	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Spolu (€)
		2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041	2042	2043	2044	2045	2016-45
SKCHVU037-01	Podpora trávnych porastov a pre prírodu vhodných foriem hospodárenia v CHVÚ Ondavská rovina	16000	16000	16000	16000	16000	16000	16000	16000	16000	16000	16000	16000	16000	16000	480000
SKCHVU037-02	Zníženie rizika mortality na elektrických stĺpoch v CHVÚ Ondavská rovina	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	60000
SKCHVU037-03	Obnova populácií sysla pasienkového v CHVÚ Ondavská rovina	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	40000
SKCHVU037-04	Revitalizácia vetrolamov v CHVÚ Ondavská rovina	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	30000
SKCHVU037-05	Údržba hniezd bocianov bielych v CHVÚ Ondavská rovina a okolí	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	45000
SKCHVU037-06	Údržba hniezdísk rybárika čierneho v CHVÚ Ondavská rovina	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	15000
SKCHVU037-07	Údržba hniezd sokola rároha v CHVÚ Ondavská rovina	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	15000
SKCHVU037-08	Monitoring populácií vtáctva v CHVÚ Ondavská rovina	6400	6400	6400	6400	6400	6400	6400	6400	6400	6400	6400	6400	6400	6400	192000
SKCHVU037-09	Kontrola dodržiavania predpisov ochrany prírody v CHVÚ Ondavská rovina	1100	1100	1100	1100	1100	1100	1100	1100	1100	1100	1100	1100	1100	1100	33000
SKCHVU037-10	Zlepšenie dostupnosti informácií o prírodných hodnotách CHVÚ Ondavská rovina	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	60000
SKCHVU037-11	Systematická kontrola a ochrana biotopov predmetov ochrany v CHVÚ Ondavská rovina	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200	1200	36000
SKCHVU037-12	Zhodnotenie celkového legislatívneho rámca obmedzujúceho a upravujúceho ochranu prírody v CHVÚ Ondavská rovina	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	20000
SKCHVU037-13	Prehodnotenie potreby úpravy legislatívneho rámca vyhlášky č. 19/2008 Z.z., ktorou sa vyhlasuje CHVÚ Ondavská rovina	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	15000
SKCHVU037-14	Zapojenie miestnych farmárov do aktivít na ochranu vtáctva v CHVÚ Ondavská rovina	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	30000
	Spolu (€)	32200	32200	32200	32200	32200	32200	32200	32200	32200	32200	32200	32200	32200	32200	1071000

4. Spôsob vyhodnocovania plnenia programu starostlivosti

Logická matica vyhodnocovania programu starostlivosti

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
Dlhodobé ciele			
1. Zvýšiť početnosť u výberového druhu <i>Coturnix coturnix</i> , pri ktorom podľa výsledkov monitoringu 2010–2012 došlo k poklesu početnosti oproti návrhu CHVÚ.	Kategória priaznivého stavu	Pravidelné vyhodnotenie priaznivého stavu (raz za 5-6 rokov)	Plní sa / neplní sa
2. Zachovať súčasný priaznivý stav výberových druhov vtákov <i>Aquila heliaca</i> a <i>Dendrocopos syriacus</i> .	Kategória priaznivého stavu	Pravidelné vyhodnotenie priaznivého stavu (raz za 5-6 rokov)	Plní sa / neplní sa
3. Minimálne zachovať početnosť na súčasnej úrovni, rovnakej ako bola vo vedeckom návrhu CHVÚ Ondavská rovina u výberových druhov: <i>Crex crex</i> , <i>Ciconia ciconia</i> , <i>Alcedo atthis</i> , <i>Falco cherrug</i> , <i>Saxicola torquata</i> .	Kategória priaznivého stavu	Pravidelné vyhodnotenie priaznivého stavu (raz za 5-6 rokov)	Plní sa / neplní sa
4. Zabezpečiť adresný legislatívny rámec pre zlepšenie kvality biotopov predmetov ochrany v CHVÚ Ondavská rovina, prehodnotiť a zmeniť cieľovú početnosť predmetu ochrany v CHVÚ Ondavská rovina u druhov <i>Anthus campestris</i> a <i>Galerida cristata</i> .	Schválená úprava vyhlášky	Zoznam adresných zakázaných činností v úprave	Plní sa (ak sú zákazy v zmene pre predmety ochrany adresné) / Plní sa čiastočne / Neplní sa (ak nie sú zákazy v zmene pre predmety ochrany adresné)
5. Zvýšiť ekologické povedomie miestnych obyvateľov a zlepšiť spoluprácu s vlastníkmi a správcami pozemkov pri ochrane vtáctva.	Počet ľudí informovaných o hodnotách CHVÚ	Prezenčné listiny, počty distribuovaných publikácií	Plní sa / neplní sa
Operatívne ciele			
1.1. Zvýšiť a udržať úroveň populácie prepelice poľnej (<i>Coturnix coturnix</i>) na úrovni minimálne 250–300 párov / volajúcich samcov.	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
1.2. Zvýšiť a udržať úroveň populácie ľabtušky poľnej (<i>Anthus campestris</i>) na úroveň minimálne 10 párov.	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
1.3. Zvýšiť a udržať úroveň populácie pipišky chochlatej (<i>Galerida cristata</i>) na úrovni minimálne 50 párov.	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
1.4. Zvýšiť rozlohu TTP ako vhodných hniezdných biotopov prepelice poľnej (<i>Coturnix coturnix</i>) o 20 % oproti súčasnému stavu (celková cieľová rozloha TTP v CHVÚ je 3320 ha).	Rozloha TTP	Záznamy z kontroly, poľnohospodárskych informačných systémov	Plní sa/ neplní sa
2.1. Udržať populáciu orla kráľovského (<i>Aquila heliaca</i>) na úrovni minimálne 9 hniezdných párov.	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze)

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
			z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
2.2. Udržať populáciu d'atľa hnedkavého (<i>Dendrocopos syriacus</i>) na priemernej úrovni minimálne 40 párov.	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
2.3. Zabezpečiť aby v území počas platnosti programu starostlivosti neklesla rozloha remízok, stromoradií a vetrolamov, zároveň aby sa v intravilánoch obcí stabilizovalo a zvýšilo zastúpenie stromovej zelene.	Rozloha stromoradií a remízok	Záznamy z kontroly, letecké snímky	Plní sa / neplní sa
3.1. Udržať populáciu chrapkáča poľného (<i>Crex crex</i>) na minimálnej úrovni 50 chrapkajúcich samcov.	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.2. Udržať populáciu bociana bieleho (<i>Ciconia ciconia</i>) na minimálnej úrovni 50 hniezdných párov.	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.3. Udržať populáciu rybárika riečneho (<i>Alcedo atthis</i>) na minimálnej úrovni 10 hniezdných teritórií.	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.4. Udržať populáciu sokol rároh (<i>Falco cherrug</i>) na minimálnej úrovni 3 hniezadne páry.	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.5. Udržať populáciu pŕhľaviara čiernohlavého (<i>Saxicola torquatus/rubicola</i>) na minimálnej úrovni 700 hniezdných párov.	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.6. Zvýšiť rozlohu TTP ako hniezdných biotopov výberových druhov o 20 % oproti súčasnému stavu (celková cieľová rozloha TTP v CHVÚ je 3320 ha).	Rozloha TTP	Záznamy z kontroly, poľnohospodárskych informačných systémov	Plní sa/ neplní sa
3.7. Zabezpečiť aby v území počas platnosti programu starostlivosti neklesla rozloha mokradí, remízok, stromoradií a vetrolamov.	Rozloha stromoradií a remízok	Záznamy z kontroly, letecké snímky	Plní sa / neplní sa
4.1. Zabezpečiť aktualizáciu vyhlášky č. 19/2008 Z. z. s cieľom prehodnotenia zakázaných činností tak aby boli adresné k požiadavkám predmetov ochrany.	Schválená úprava vyhlášky	Zoznam adresných zakázaných činností v úprave	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
4.2. Vyhodnotiť adresnosť legislatívneho rámca pre ochranu predmetov ochrany a presadiť potrebné úpravy	Počet štúdií	Zhotovené štúdie	Plní sa / neplní sa
4.3. Zmenou legislatívneho rámca vytvoriť podmienku pre nárast populácie ľabtušky poľnej a pipíšky chochlatej	Počet štúdií	Zhotovené štúdie	Plní sa / neplní sa
5.1. Zlepšiť úroveň poznania vtáctva, propagovať myšlienku ochrany významnej ornitologickej lokality a vybudovať infraštruktúru pre pozorovanie vtáctva na lokalite.	Počet ľudí informovaných o hodnotách CHVÚ	Prezenčné listiny, počty distribuovaných publikácií	Plní sa / neplní sa
5.2. Zapájať miestnych obyvateľov do praktickej ochrany vtáctva, zapájať vlastníkov pozemkov do vykonávania praktického manažmentu.	Počet farmárov informovaných o možnostiach podpory vhodného hospodárenia pre ochranu prírody v CHVÚ	Prezenčné listiny, počty distribuovaných publikácií	Plní sa / neplní sa
Opatrenia			
1.1.1. Zabezpečiť monitoring druhu za účelom získania údajov o stave populácie a jej trende.	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
1.1.2. V rámci stavebných konaní zachytávať prípadné ohrozenia hniezdných lokalít a navrhovať náhradné riešenia (kompenzácie v podobe náhradných lokalít, kde sa zlepšia podmienky pre hniezdenie prepelice, napríklad odstránenie zárastu krovín) s cieľom zachovať TTP a vhodnú štruktúru krajiny vrátane medzí a úhorov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.1.3. V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používania hnojív a chemických látok na hniezdných lokalitách	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.1.4. Zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody v čase kosby so zameraním na zachovanie trávnatých porastov	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.1.5. V prípade poklesu populácií využiť cieľenú ochranu hniezdisk s využitím ustanovení zákona a vyhlášky o CHVÚ	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.1.6. Vylúčiť rozorávanie TTP	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.1.7. Zabezpečiť aby na pozemkoch vo vlastníctve štátu sa preferovalo hospodárenie s ohľadom na ciele ochrany prírody	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.2.1. Zabezpečenie monitoringu všetkých hniezdiacich párov v CHVÚ	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
1.2.2. Usmernenie hospodárskej činnosti na existujúcich, prípadne možných hniezdiskách (poľnohospodárstvo,	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
ťažba pieskov, intenzívna pastva, rekultivačné zásahy, ap.)			
1.2.3. Zamedzenie používaniu insekticidov na hniezdných lokalitách a ich bezprostrednom okolí	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.2.4. Ponechávanie medzí, okrajov poľných ciest a nevyužívaných úhorov bez zásahu počas hniezdného obdobia	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.2.5. Vylúčiť rozorávanie TTP	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.2.6. Zabezpečiť aby na pozemkoch vo vlastníctve štátu sa preferovalo hospodárenie s ohľadom na ciele ochrany prírody	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.3.1. Zabezpečenie monitoringu hniezdnej populácie v CHVÚ Ondavská rovina	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
1.3.2. Usmernenie hospodárskej činnosti na existujúcich, prípadne možných hniezdiskách (poľnohospodárstvo, ťažba pieskov, intenzívna pastva, rekultivačné zásahy, ap.)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.3.3. Ponechávanie medzí, okrajov poľných ciest a nevyužívaných úhorov bez zásahu počas hniezdného obdobia	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.3.4. Vylúčiť rozorávanie TTP	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.3.5. Zabezpečiť aby na pozemkoch vo vlastníctve štátu sa preferovalo hospodárenie s ohľadom na ciele ochrany prírody	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.4.1. V rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov a vhodnej mozaikovitej krajiny vrátane medzí a úhorov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.4.2. Podporovať pasenie, rozšírenie TTP, kosných lúk, pasienkov a výsadbu lucerky, zakladať trávne pásy okolo poľných ciest, vetrolamových pásov a uplatňovať agroenvironmentálne schémy tak aby TTP zaberali minimálne 3320 ha	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.4.3. Podporovať tradičné mozaikové využívanie poľnohospodárskej pôdy najmä ako pasienky a kosné lúky	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.4.4. Zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody v čase kosby so zameraním na zachovanie trávnatých porastov	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.4.5. Vylúčiť rozorávanie TTP	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.4.6. Zabezpečiť aby na pozemkoch vo vlastníctve štátu sa preferovalo hospodárenie s ohľadom na ciele ochrany prírody	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.1.1. Zabezpečiť každoročný monitoring	Počet párov	Každoročné	Plní sa (ak sú

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
výskytu hniezdných párov, dohľadanie hniezd a označovanie mláďat		zhodnotenie po hniezdnej sezóne	dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
2.1.2. Zabezpečiť maximálnu zákonnú ochranu hniezd a hniezdisk a vyhlásenie ochranných zón v okolí hniezd	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.1.3. V maximálne možnej miere eliminovať riziko nezákonného odstrelu, vykladania otrávených návnad a ďalších foriem environmentálnej kriminality	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.1.4. Eliminovať resp. usmerniť agrochemické postupy a používanie rodenticídov v poľnohospodárstve	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.1.5. Celoplošne eliminovať riziko úhynov na konštrukciách 22 kV elektrických vedení zamedzenie výstavby nových líniových stavieb na hniezdiskách a významných potravných biotopoch	Dĺžka vedení bez zábran proti sadaniu / kolíziám vtáctva	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak rdĺžka stagnuje alebo rastie)
2.1.6. Vylúčiť rozorávanie TTP	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.1.7. Zabezpečiť aby na pozemkoch vo vlastníctve štátu sa preferovalo hospodárenie s ohľadom na ciele ochrany prírody	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.1.8. Obnova populácií vybraných druhov tvoriacich potravnú základňu druhu napr. syseľ pasienkový (<i>Spemophilus citellus</i>)	Počet aktívnych sysľovísk	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa / Neplní sa
2.1.9. Podpora chovu hospodárskych zvierat v území a ich voľného pasenia v krajine	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.2.1. Monitoring druhu za účelom získania údajov o stave populácie a jej trende	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
2.2.2. Zachovanie drevinnej vegetácie v obciach, starých stromov v záhradách, ovocných sadoch, parkoch, cintorínoch, stromoradiach	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.3.1. Revitalizovať a zabezpečovať výsadbu vetrolamov pôvodnými panónskymi druhmi drevín, na území CHVÚ zamedziť výrubom solitérných stromov, stromoradií a vetrolamov v (napr. z dôvodu jej výrubu za účelom výroby drevnej štiepky)	Počet vysadených sadeníc	Záznamy z manažmentu	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.3.2. Zabezpečiť vhodnú vekovú štruktúru lesných porastov ako potenciálnych hniezdných biotopov orla kráľovského a využívať príslušné právne normy pri usmerňovaní nevhodných lesohospodárskych aktivít	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.3.3. Zachovanie starších stromov v intravilánoch obcí (parky, cintoríny, stromoradia)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.3.4. Ponechávanie medzí, okrajov	Počet stanovísk a	Stanoviská	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
poľných ciest a nevyužívaných úhorov bez zásahu počas hniezdného obdobia	rozhodnutí	príslušných úradov, organizácie OP	
3.1.1. Zabezpečiť monitoring druhu za účelom získania údajov o stave populácie a jej trende v CHVÚ	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.1.2. V rámci stavebných konaní zachytávať prípadné ohrozenia hniezdných lokalít a navrhovať náhradné riešenia (kompenzácie v podobe náhradných lokalít, kde sa zlepšia podmienky pre hniezdenie chrapkáča, napríklad ostránenie zárastu krovín) s cieľom zachovať TTP a vhodnú štruktúru krajiny vrátane medzí a úhorov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.1.3. V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používania hnojív a chemických látok na hniezdných lokalitách	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.1.4. Zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody v čase kosby so zameraním na zachovanie trávnatých porastov	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.1.5. V prípade poklesu populácií využiť cieleňú ochranu hniezdisk s využitím ustanovení zákona a vyhlášky o CHVÚ	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.1.6. Vylúčiť rozorávanie TTP	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.1.7. Zabezpečiť aby na pozemkoch vo vlastníctve štátu sa preferovalo hospodárenie s ohľadom na ciele ochrany prírody	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.2.1. Systematicky zabezpečovať prekládky problematických hniezd na elektrických vedeniach alebo iných objektoch	Počet preložených a ošetrených hniezd	Záznamy z manažmentu	Plní sa / neplní sa
3.2.2. Zabezpečiť ochranné prvky na elektrických vedeniach proti sadaniu, stavaniu hniezd a nárazom bocianov aj na migračných lokalitách	Dĺžka vedení bez zábran proti sadaniu / kolíziám vtáctva	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak rdĺžka stagnuje alebo rastie)
3.2.3. V rámci stavebných konaní zachytávať prípadné ohrozenia hniezd a navrhovať náhradné riešenia	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.2.4. Na vhodných lokalitách v spolupráci so samosprávami poskytovať nové hniezdne podložky	Počet upravených preložených hniezd	Záznamy z manažmentu	Plní sa / neplní sa
3.2.5. Zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.2.6. Vylúčiť rozorávanie TTP	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.2.7. Zabezpečiť aby na pozemkoch vo vlastníctve štátu sa preferovalo hospodárenie s ohľadom na ciele ochrany prírody	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
3.3.1. Zabezpečiť stály monitoring hniezdných lokalít, monitorovať populačnú dynamiku a trendy vývoja populácie	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.3.2. Monitorovať znečisťovanie vodných tokov splaškami, odpadkami, priemyselným znečistením (aj nad hranicou CHVÚ – Nižný hrabovec), vypúšťaním močovky	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.3.3. V nutných prípadoch upravovať hniezdne steny, vytvárať nové hniezne možnosti rybárika riečneho	Počet upravených hniezdných lokalít rybárika riečneho	Záznamy z realizácie manažmentu	Plní sa / neplní sa
3.4.1. Zabezpečiť pravidelnú kontrolu územia zameranú na lokalizovanie a eliminovanie nezákonných činností, inštalovať uzamykateľné rampy na prístupových komunikáciách do CHVÚ, kontrolovať oprávnenosť vstupu a vjazdu motorovými vozidlami do CHVÚ	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.4.2. Zabezpečiť fyzickú kontrolu hniezd so zameraním na zistenie hniezdnej produktivity, kondície mláďat a označenie mláďat	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.4.3. Zabezpečiť vyhlásenie ochranných zón v okolí hniezd	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.4.4. Evidovať všetky prípady environmentálnej kriminality v súvislosti s druhom	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.4.5. Zabezpečiť každoročnú údržbu, opravu a vyvesovanie nových hniezdných búdok	Počet vyvesených a opravených búdok	Záznamy z realizácie manažmentu	Plní sa / neplní sa
3.4.6. Dohliadať na zákonné aplikovanie chemikálií v poľnohospodárskej výrobe (insekticídy, rodenticídy) a kontrolovať ich aplikáciu v praxi	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.4.7. Celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách 22 kV elektrických vedení inštalovaním chráničiek a výstražných prvkov na trasách VN, znižujúcim riziká nárazov letiacich vtákov do el. vedení, prípadne 22 kV elektrické vedenia riešiť kabelážou v zemi	Dĺžka vedení bez zábran proti sadaniu / kolíziám vtáctva	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak rdĺžka stagnuje alebo rastie)
3.4.8. Vylúčiť výstavbu veterných parkov v okruhu min. 20 km od chráneného vtáčieho územia	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.4.9. Vylúčiť rozorávanie TTP	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.4.10. Zabezpečiť aby na pozemkoch vo vlastníctve štátu sa preferovalo hospodárenie s ohľadom na ciele ochrany prírody	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.4.11. Obnova populácií vybraných druhov tvoriacich potravnú základňu druhu napr. syseľ pasienkový (<i>Spermophilus citellus</i>)	Počet aktívnych syslovísk	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa / Neplní sa
3.4.12. Podpora chovu hospodárskych zvierat v území a ich voľného pasenia v krajine	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
3.5.1. Zabezpečiť monitoring hniezdnej populácie	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.5.2. V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov monitorovať, kontrolovať a obmedziť používanie hnojív a chemických prípravkov v boji so škodcami v hniezdných lokalitách	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.5.3. Monitorovať vykonávanie údržby ciest (priekopy, násypy)	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.5.4. Vylúčiť rozorávanie TTP	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.5.5. Zabezpečiť aby na pozemkoch vo vlastníctve štátu sa preferovalo hospodárenie s ohľadom na ciele ochrany prírody	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.6.1. V rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov a vhodnej mozaikovitej krajiny vrátane medzí a úhorov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.6.2. Podporovať pasenie, rozšírenie TTP, kosných lúk, pasienkov a výsadbu lucerky, zakladať trávne pásy okolo poľných ciest, vetrolamových pásov a uplatňovať agroenvironmentálne schémy tak aby TTP zaberali minimálne 3320 ha	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.6.3. Podporovať tradičné mozaikovitú využívanie poľnohospodárskej pôdy najmä ako pasienky a kosné lúky	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.6.4. Zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody v čase kosby so zameraním na zachovanie trávnatých porastov	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.6.5. Vylúčiť rozorávanie TTP	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.6.6. Zabezpečiť aby na pozemkoch vo vlastníctve štátu sa preferovalo hospodárenie s ohľadom na ciele ochrany prírody	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.7.1. Revitalizovať a zabezpečovať výsadbu vetrolamov pôvodnými panónskymi druhmi drevín, na území CHVÚ zamedziť výrubom solitérných stromov, stromoradií a vetrolamov v (napr. z dôvodu jej výrubu za účelom výroby drevnej štiepky)	Počet vysadených sadeníc	Záznamy z manažmentu	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.7.2. Pri zásahoch do mokradí uplatňovať vhodné podmienky využívajúce prírodné procesy a v prípade nevyhnutnosti požadovať aj vytvorenie náhradných lokalít	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.7.3. V rámci územnoplánovacích a iných dokumentov požadovať zachovanie mokradí a vhodnej štruktúry	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
krajiny vrátane mokradí, lúk a pasienkov			
3.7.4. Zabezpečiť ponechávanie odumierajúcich a odumretých drevín v poľnohospodárskej krajine	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
4.1.1. Aktualizovať zoznam zakázaných činností vo vyhláške 19/2008 Z.z. aby kopíroval relevantné usmernenia a zásady hospodárenia vychádzajúce z programu starostlivosti o CHVÚ Ondavská rovina	Schválená úprava vyhlášky v prípade potreby, inak štúdia	Predmety ochrany novej právnej úpravy alebo zhotovená štúdia	Plní sa / neplní sa
4.2.1. Vyhodnotiť či sektorová legislatíva (poľnohospodárska, lesnícka, poľovnícka a i.) umožňuje realizáciu opatrení navrhovaných v PS.	Počet štúdií	Zhotovené štúdie	Plní sa / neplní sa
4.2.2. Zasadieť sa za zmenu v národnej legislatíve v prípade ak realizácia niektorých opatrení navrhovaných v PS CHVÚ Ondavská rovina naráža na legislatívne prekážky.	Počet štúdií	Zhotovené štúdie	Plní sa / neplní sa
4.3.1. Vytvoriť vhodné agroenvironmentálne schémy pre podporu biodiverzity vyhovujúce aj pre udržanie populácie ľabtušky a pipíšky.	Počet štúdií	Zhotovené štúdie	Plní sa / neplní sa
4.3.2. Overiť úroveň populácie ľabtušky poľnej v CHVÚ Ondavská rovina cieleným mapovaním v rozsahu minimálne 5 rokov nasledujúcich po sebe.	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
4.3.3. Overiť úroveň populácie pipíšky chochlatej v CHVÚ Ondavská rovina cieleným mapovaním v rozsahu minimálne 5 rokov nasledujúcich po sebe.	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
4.3.5. Vylúčiť rozorávanie TTP	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
4.3.6. Zabezpečiť aby na pozemkoch vo vlastníctve štátu sa preferovalo hospodárenie s ohľadom na ciele ochrany prírody	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
5.1.1. Zabezpečiť stálu propagáciu a osvetu ochrany výberových druhov, informovanosť odbornej (lesníci, poľnohospodári a poľovníci) a laickej verejnosti	Počet exkurzií, stretnutí, prednášok	Prezenčné listiny	Plní sa / neplní sa
5.1.2. Realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum výberových druhov CHVÚ a ich biotopov	Počet exkurzií, stretnutí, prednášok	Prezenčné listiny	Plní sa / neplní sa
5.2.1. Realizovať informačné a praktické ekovýchovné aktivity pre farmárov a traktoristov o správnom spôsobe kosenia	Počet exkurzií, stretnutí, prednášok	Prezenčné listiny	Plní sa / neplní sa
5.2.2. Spolupracovať so správcami tokov a MO SRZ pri zabezpečovaní ochrany rybárika riečneho a jeho hniezdných lokalít	Počet exkurzií, stretnutí, prednášok	Prezenčné listiny	Plní sa / neplní sa
5.2.3. Spolupracovať s vlastníkmi a užívateľmi pozemkov pri zabezpečovaní ochrany výberových	Počet exkurzií, stretnutí, prednášok	Prezenčné listiny	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
druhov a ich biotopov: usmernenie aplikácie metód obhospodarovania vyhovujúceho ekologickým a biologickým nárokom druhov			
5.2.4. Komunikáciou s užívateľmi súčasných alebo bývalých poľnohospodárskych dvorov a priemyselných areálov zlepšiť úroveň starostlivosti o tieto areály (kosenie, odstránenie odpadkov)	Počet exkurzií, stretnutí, prednášok	Prezenčné listiny	Plní sa / neplní sa

5. Použité podklady a zdroje informácií

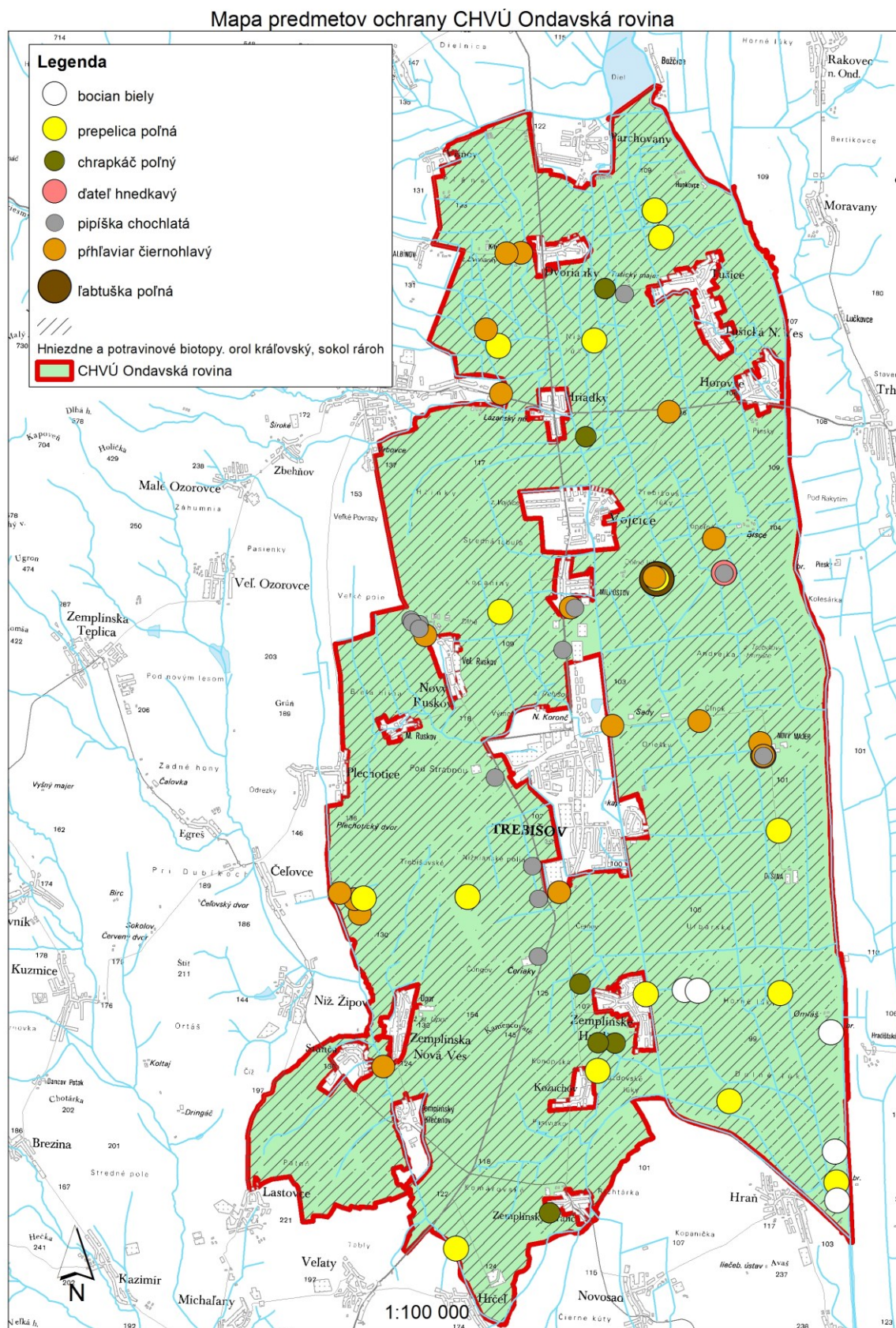
- Bazálne environmentálne informácie o sídlach Slovenska, Slovenská agentúra životného prostredia, Banská Bystrica, 2009-2013 dostupné na <http://www.beiss.sk/>
- Běl, A., 2009. Územný plán veľkého územného celku Košického kraja, Zmeny a doplnky 2009, Sprievodná správa, Košice
- Collar, N. (2005). Common Stonechat (*Saxicola torquatus*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2014). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/58515> on 16 September 2015).
- Danko, Š. (2002). Labtuška poľná (*Anthus campestris*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.
- Danko a Chavko (2002). Orol kráľovský (*Aquila heliaca*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.
- Databáza hydrogeologických a geotermálnych vrtov, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na <http://mapserver.geology.sk/hgvrt/>
- Demko, M. (2001). Program záchrany kriticky ohrozeného druhu chrapkáč poľný (*Crex crex*) na území Slovenska. ŠOP SR, Banská Bystrica.
- Demko, M. (2002). Prepelica poľná (*Coturnix coturnix*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.
- Elliott, A., Garcia, E.F.J. & Boesman, P. (2014). White Stork (*Ciconia ciconia*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2014). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/52744> on 16 September 2015).
- Ferianc, O. (1977). Vtáky Slovenska 1. Veda, Bratislava.
- Fulín, M. (2002). Bocian biely (*Ciconia ciconia*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.
- Fulín, M. a Gúgh, J. (2014). Bocian biely (*Ciconia ciconia*) na Slovensku. SOS/BirdLife Slovensko, Bratislava.
- Hraško, J., Linkeš, V., Šály, R., Šurina, B., 1993. Pôdna mapa Slovenska, Bratislava: Výskumný ústav pôdoznanectva a ochrany pôdy
- Hudec, K. a Šťastný, K. (2005). Alcedo atthis – Ledňáček říční. In: Ptáci – Aves. Fauna ČR, díl 2/I. Academia, Praha.
- Hudec, K. a Šťastný, K. (2005). Aquila heliaca – Orel kráľovský. In: Ptáci – Aves. Fauna ČR, díl 2/I. Academia, Praha.
- Hudec, K. a Šťastný, K. (2005). Coturnix coturnix – Křepelka polní. In: Ptáci – Aves. Fauna ČR, díl 2/I. Academia, Praha.
- Hudec, K. a Šťastný, K. (2005). Crex crex – Chřástal polný. In: Ptáci – Aves. Fauna ČR, díl 2/I. Academia, Praha.
- Šťastný, K. a Hudec, K. (2011). Saxicola torquatus – Bramborníček černohlavý. Academia, Praha. In: Ptáci – Aves. Fauna ČR, díl 3/I. Academia, Praha.

- Chavko, J. (2002). Sokol rároh (*Falco cherrug*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.
- de Juana, E. & Suárez, F. (2004). Crested Lark (*Galerida cristata*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2014). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/57674> on 17 September 2015).
- Karaska, D. a Slobodník, V. (2002). Rybárik obyčajný (*Alcedo atthis*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.
- Krištín, A. 2002b. Pipíška chochlatá (*Galerida cristata*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.
- Krištín, A. 2002a. Píhl'aviar čiernohlavý (*Saxicola torquata*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.
- McGowan, P.J.K., de Juana, E. & Boesman, P. (2013). Common Quail (*Coturnix coturnix*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2013). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/53434> on 16 September 2015).
- Malinovský, V., 2014. Územný plán veľkého územného celku Košického kraja, Zmeny a doplnky 2014, Sprievodná správa, Košice
- Mapový portál Štátnej ochrany prírody a krajiny, Banská Bystrica, 2014 dostupné na <http://maps.sopsr.sk/mapy/map.html>
- Meyburg, B.U. & Kirwan, G.M. (2013). Eastern Imperial Eagle (*Aquila heliaca*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2013). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/53159> on 16 September 2015).
- Miklós, L., 2002. Atlas krajiny Slovenskej republiky. I. vyd., Bratislava: Ministerstvo životného prostredia SR; Banská Bystrica: Slovenská agentúra životného prostredia
- Orta, J., Boesman, P. & Sharpe, C.J. (2014). Saker Falcon (*Falco cherrug*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2014). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/53244> on 15 September 2015).
- Pavlík, Š. (2002). Ďateľ hnedkavý (*Dendrocopos syriacus*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.
- Prehľad výhradných ložísk a ložísk nevyhradených nerastov, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na <http://mapserver.geology.sk/loziska/>
- Register evidencie navrhovaných, určených, blokových a zrušených prieskumných území, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na <http://mapserver.geology.sk/pu/>
- Register nehnuteľných národných kultúrnych pamiatok, Pamiatkový úrad SR, 2015 dostupný na <https://www.pamiatky.sk/sk/page/evidencia-narodnych-kulturnych-pamiatok-na-slovensku>
- Register zaevidovaných skládok odpadov na území SR, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na <http://mapserver.geology.sk/skladky/>
- Register zdokumentovaných svahových deformácií na území SR, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na <http://mapserver.geology.sk/zosuvy/>
- Štátny zoznam osobitne chránených častí prírody a krajiny dostupný na <http://uzemia.enviroportal.sk/>
- Taylor, B. & de Juana, E. (2014). Corncrake (*Crex crex*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2014). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/53633> on 16 September 2015).
- Tyler, S. & Christie, D.A. (2012). Tawny Pipit (*Anthus campestris*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2012). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/57777> on 16 September 2015).

- Vass, D., 1988. Regionálne geologické členenie Západných Karpát a severných výbežkov Panónskej panvy na území ČSSR, Bratislava: Geologický ústav Dionýza Štúra
- Vyhláška MŽP SR č. 27/2008 Z. z., ktorou sa vyhlasuje Chránené vtáčie územie Dolné Pohronie
- Výnos MŽP SR č. 3/2004-5.1 zo 14. júla 2004, ktorým sa vydáva národný zoznam území európskeho významu
- Winkler, H., Christie, D.A. & de Juana, E. (2014). Syrian Woodpecker (*Dendrocopos syriacus*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2014). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/56226> on 16 September 2015).
- Woodall, P.F. (2001). Common Kingfisher (*Alcedo atthis*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2014). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/55801> on 16 September 2015).
- <http://www.svp.sk/bah/default.asp?id=2&mnu=2>
- <http://www.putnickemiesta.sk/>

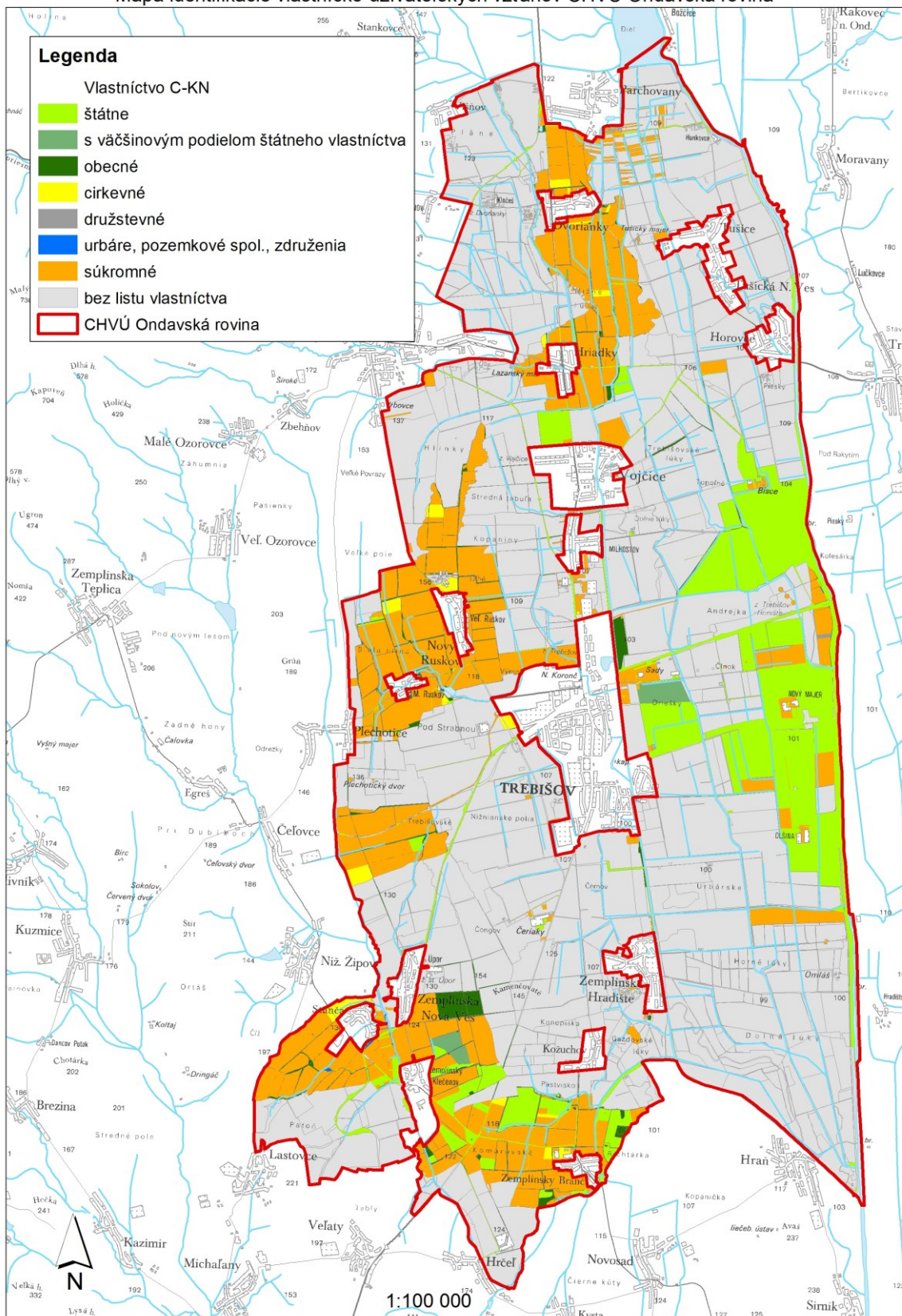
6. Prílohy

6.1. Mapa predmetov ochrany

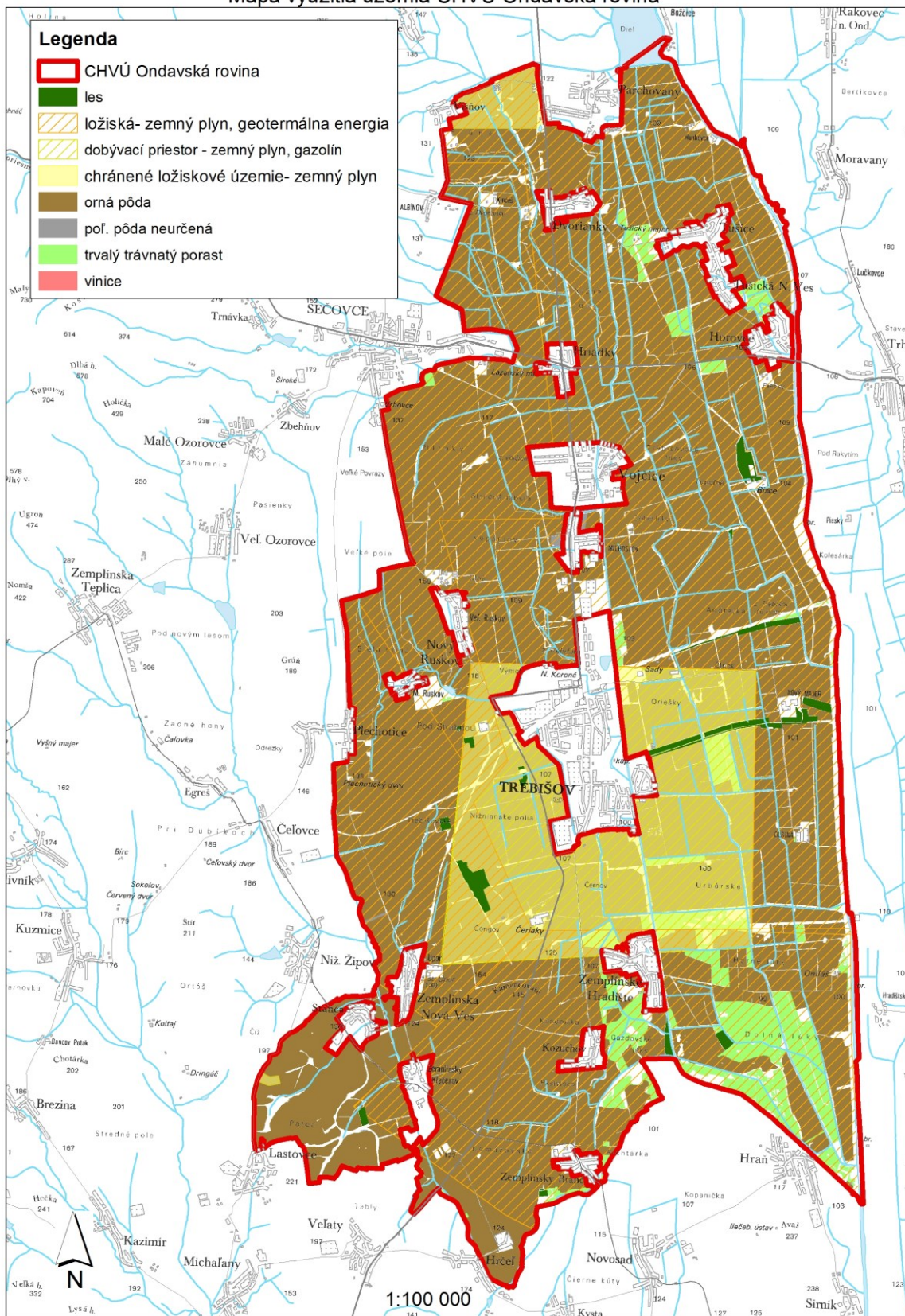
6.2. Mapa vlastnícko – užívateľských vzťahov

Mapa identifikácie vlastnícko-užívateľských vzťahov CHVÚ Ondavská rovina

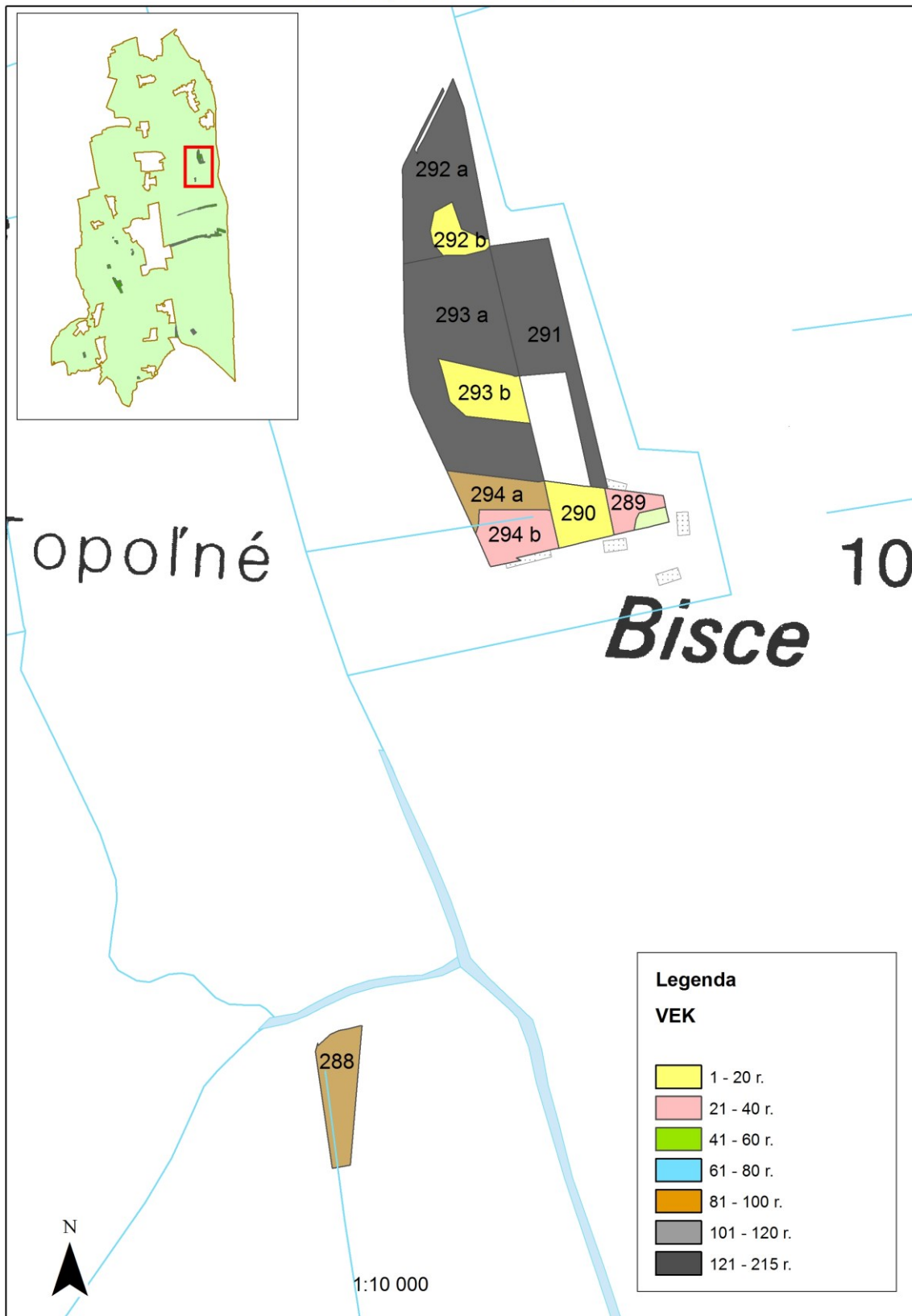
6.3. Mapa využitia územia

Mapa využitia územia CHVÚ Ondavská rovina

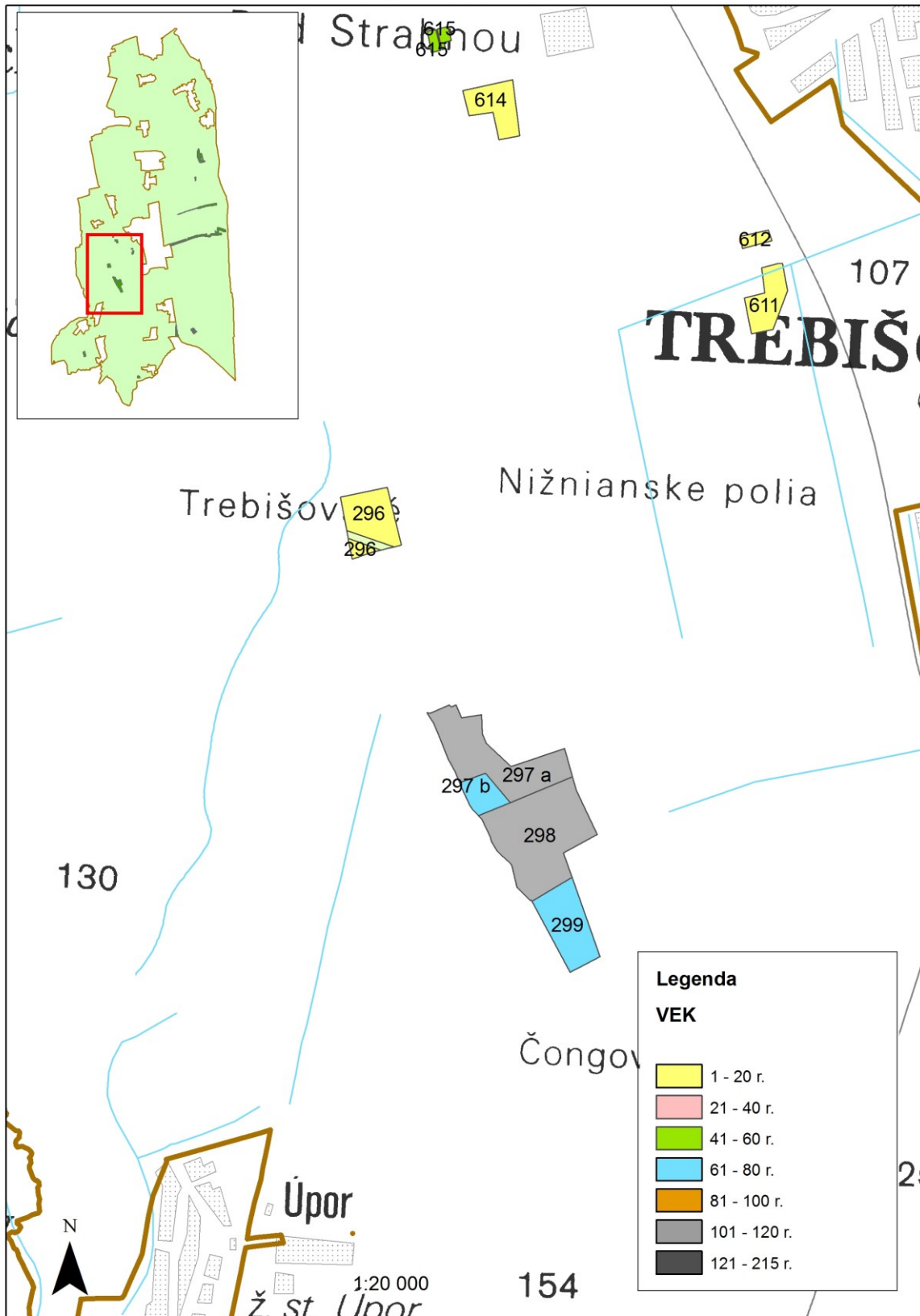

6.4. Porastové mapy

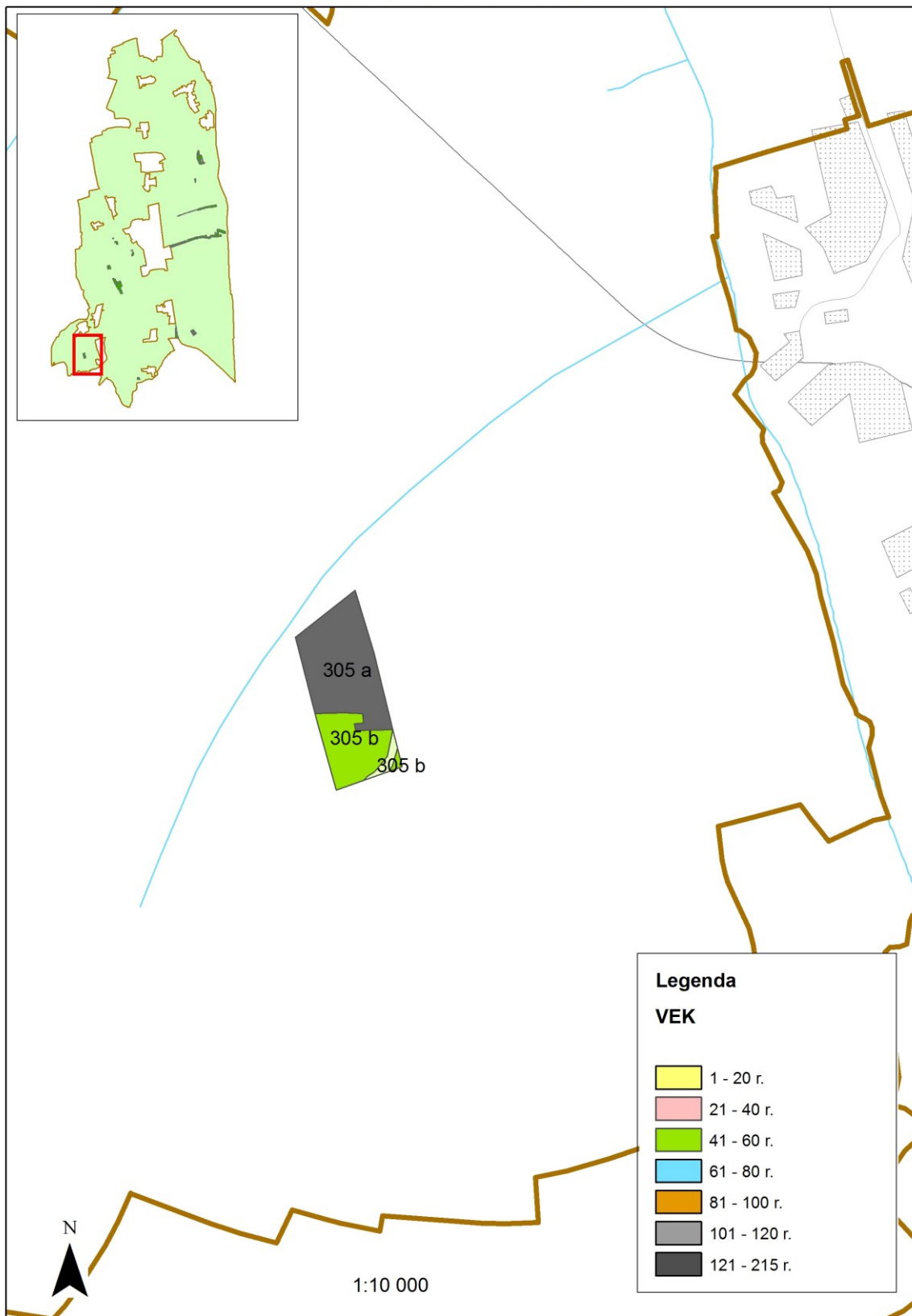
Porastová mapa CHVÚ Ondavská rovina

Porastová mapa CHVÚ Ondavská rovina

Porastová mapa CHVÚ Ondavská rovina

Porastová mapa CHVÚ Ondavská rovina

